

TELEPÜLÉSTERV 2026

1

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT
HELYZETFELTÁRÁS - ELEMZÉS - ÉRTÉKELÉS
partnerségi dokumentáció

TARTALOM

1 VIZSGÁLATI TÉNYEZŐK SZERINTI HELYZETELEMZÉS 2

1.1 TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, TÉRSÉGI ÉS TELEPÜLÉSI KAPCSOLATOK 2

1.1.1 A község helye a településhálózatban 2

1.1.2 Térségi és települési kapcsolatok 2

1.1.3 Területi lehatárolás, a térség lehatárolása, bemutatása 3

1.2 TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK 5

1.2.1 EU 2027 stratégia 5

1.2.2 Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció 5

1.2.3 Baranya Vármegyei Területfejlesztési Program 7

1.2.4 Baranya Megyei Előzetes Integrált Területi Program 2021-2027 7

1.3 TERÜLETRENDEZÉSI KÖVETELMÉNYEK 9

1.4 TERVI ELŐZMÉNYEK, ÉRVÉNYES TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK 16

1.5 A TELEPÜLÉS DEMOGRÁFIAI HELYZETE 16

1.5.1 Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel 16

1.5.2 Képzettség 18

1.5.3 Foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség 18

1.5.4 Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok, helyi identitás 22

1.6 A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA, KÖZSZOLGÁLTATÁSOK 25

1.6.1 Nevelés, oktatás 26

1.6.2 Szociális ellátások 29

1.6.3 Egészségügy 32

1.6.4 Kultúra, sport 33

1.6.5 Esélyegyenlőség biztosítása 35

1.7 A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA, KÖZSZOLGÁLTATÁSOK 38

1.7.1 A település gazdasági súlya, szerepköre 38

1.7.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői 41

1.7.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzeléseik 45

1.7.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők 46

1.7.5 Ingatlanpiaci viszonyok 51

1.8 AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS 51

1.8.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program 51

1.8.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, eszköz- és intézményrendszere (irányítási modell) 52
1.8.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység, foglalkoztatáspolitika 50
1.8.4 Lakás- és helyiséggazdálkodás 51
1.8.5 Településüzemeltetés, intézményfenntartás, működtetés, „okos város" települési szolgáltatások 52
1.8.6 Energiagazdálkodás 53
1.9 TELEPÜLÉSRENDEZÉSI, TELEPÜLÉSSZERKEZETI VIZSGÁLAT 54
1.9.1 A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata 54
Az ingatlan nyilvántartási adatok alapján, művelési ágak és a minőségi osztályok 55
Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek 57
Funkció vizsgálat (intézményi ellátottság, funkcionális és ellátási kapcsolatok) 59
Alulhasznosított barnamezős területek 59
1.9.2 Telekstruktúra vizsgálata 60
1.9.3 Az építmények vizsgálata 62
1.10 AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÉS AZ ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG VIZSGÁLATA 67
1.10.1 A településszerkezet történeti kialakulása (történeti leírás) 67
1.10.2 Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület 70
1.10.3 Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők 70
1.11 KÖRNYEZETI ÁLLAPOT-JELLEMZŐK 72
1.12 A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK ÉS ÖRÖKSÉG, JELLEMZŐ TÁJKARAKTER, ZÖLDINFRASTRUKTÚRA-HÁLÓZAT 76
1.12.1 Természeti adottságok 76
1.12.2 Tájhasználat, tájszerkezet 76
1.12.3 Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek 77
1.12.4 Zöldfelületi rendszer vizsgálata 78
A települési zöldfelületi rendszer elemei 78
Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges, valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek 78
1.13 KÖZLEKEDÉS 80
1.13.1 Közúti közlekedés, hálózati kapcsolatok, főbb közlekedési csomópontok 80
1.13.2 Belső úthálózat 81
1.13.3 Forgalmi adatok 84
1.13.4 Közösségi közlekedés/ mobilitás 85
1.13.5 Gyalogos és kerékpáros közlekedés 86

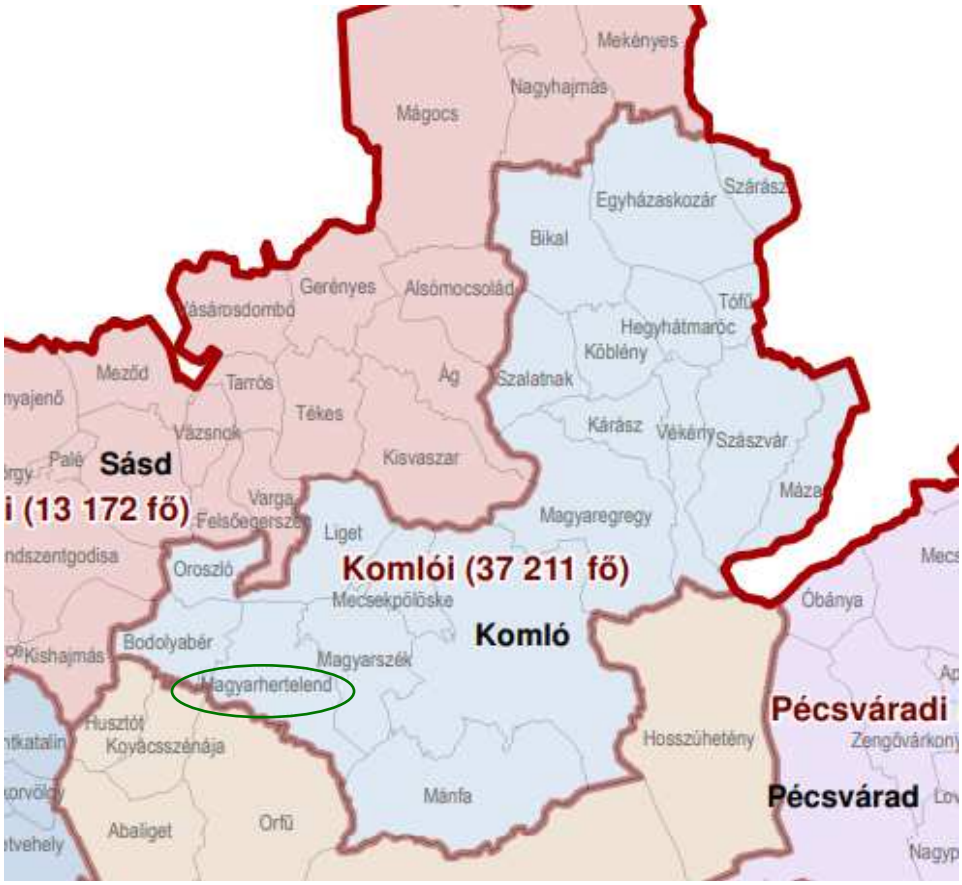
1.13.6 Gépjármű-elhelyezés, parkolás 87
1.14 KÖZMŰVESÍTÉS 88
1.14.1 Elektronikus hírközlés 88
1.15 KATASZTRÓFAVÉDELEM, A TERÜLETEK HASZNÁLATÁT, ÉPÍTÉSI TEVÉKENYSÉGET BEFOLYÁSOLÓ VAGY KORLÁTOZÓ TÉNYEZŐK 93
1.15.1 Építésföldtani korlátok 93
2 HELYZETÉRTÉKELÉS 95
2.1 A VIZSGÁLT TÉNYEZŐK ELEMZÉSE, EGYMÁSRA HATÁSUK ÖSSZEVETÉSE 95
A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái 98
2.2 A HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE, SZINTÉZIS 99
2.3 Vizsgálati térképek 104

1 VIZSGÁLATI TÉNYEZŐK SZERINTI HELYZETELEMZÉS

1.1 TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, TÉRSÉGI ÉS TELEPÜLÉSI KAPCSOLATOK

1.1.1 A község helye a településhálózatban

Magyarország délnyugati részén, a Mecsek-Hegyhát térségben elhelyezkedő Magyarhertelend Baranya megyén belül a Komlói járáshoz, korábban Komlói kistérséghez tartozó település. A komlói járás területe 292,48 km², egy város és 19 község tartozik hozzá, lakónépessége a TeIR alapján 32.570 fő. A járás nem minősül sem Kedvezményezett járásnak a 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint, sem Fejlesztendő járásnak a 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet alapján. Baranyára és a Komlói járásra is általánosságban érvényes az aprófalvas térség kifejezés. A komlói járás települései: Komló, Szászvár, Bikal, Bodolyabér, Egyházaskozár, Hegyhátmaróc, Kárász, Köblény, Liget, Magyaregregy, Magyarhertelend, Magyarszék, Mánfa, Máza, Mecsekpölöske, Oroszló, Szalatnak, Szárász, Tófű, Vékény. A község önkormányzata közös önkormányzati hivatalt tart fent, a hivatal székhelye Magyarhertelend településen található.

Magyarhertelend elhelyezkedése a Komlói járásban
Forrás: terport.hu , 2023. november

1.1.2 Térségi és települési kapcsolatok

Magyarhertelend a járás központjától Komlótól 13 km-re nyugatra, a vármegyeszékhelytől Pécstől pedig 24 km-re észak-nyugatra fekszik. A település a 4 kilométerre keletre eső Magyarszék és a 3 kilométerre nyugatra elterülő Bodolyabér között található. Gépkocsival további kettő vármegyeszékhely (Dombóvár, Kaposvár) is 1 órán belül megközelíthető. Közigazgatási területének

északi szélén a 66-os számú főút halad, azonban a központján kelet-nyugati irányban csak a Magyarszék-Kishajmás közti 6602-es út halad végig, déli szomszédja, Orfű felől pedig a 6608-as út vezet idáig.

A közösségi közlekedést a Volán járatai biztosítják. A település rendelkezik vasútvonallal, azonban azon kizárólag tehervonatok közlekednek, a személyszállítás megszűnt. Tömegközlekedést tekintve a Volánbusz Zrt. biztosít buszjáratokat a Pécs - Orfű - Magyarhertelend, valamint Komló - Mecsekpölöske - Komló (Sikonda) - Magyarhertelend - Godisa - Bakóca útvonal mentén. Magyarhertelendhez tartozik közigazgatásilag az egykor önálló Barátúr község, mely nagyjából félúton fekszik Magyarhertelend központja és Magyarszék között a 6602-es út mentén. Gyorsforgalmi és országos I. rendű utak a Komlói járásban nem találhatók. Legközelebbi gyorsforgalmi út az M6-M60 számú autópálya, melynek legközelebb lévő felhajtója 30 km-re található Magyarhertelendtől.

Magyarhertelend elhelyezkedése a Komlói járásban *Forrás: Open Street Map, 2023. november*

1.1.3 Területi lehatárolás, a térség lehatárolása, bemutatása

Egy-egy funkció szempontjából egy adott település eltérő nagyságú vonzáskörzettel rendelkezhet. Magyarhertelend funkcionális térségének meghatározásakor arra fókuszáltunk, hogy azoknak a településeknek a körét azonosítsuk, amelyekre Magyarhertelend a legtöbb funkció szempontjából érdemi vonzóhatást gyakorol.

A község vonzáskörzetének megállapításához elsősorban a különböző, főként (köz)szolgáltatások által ellátandó települések körét, a járáson belül a Magyarhertelenden elérhető szolgáltatásokat, illetve a 2011-es népszámlálás ingázási adatait (települések vándorlási egyenlegét) vettük figyelembe.

Mindezek alapján Magyarhertelend, mint a járás egyik községe funkciói révén a környező településekre kevésbé gyakorol vonzerőt. Közigazgatási szempontból a település jelentős térszervező erővel nem rendelkezik sem az oktatás, sem az egészségügy, sem pedig a foglalkoztatás területén. A

község különböző funkciójához kapcsolódó területi lehatárolásokat az alábbi táblázatban szemléltetjük:

	Tényező	Település szerepe	Települések köre	Települések száma és/vagy felsorolása
A.) Kötött	közigazgatási egység	megyeszékhely	Nem releváns.	-
		járásközpont	Nem releváns, Magyarhertelend a komlói járás települése, melynek járásszékhelye Komló.	-
	közös önkormányzati hivatal léte	közös önkormányzati hivatal központja	A közös önkormányzati hivatal központja Magyarhertelend, melyhez további 5 település tartozik.	Magyarhertelend, Liget, Mecsekpölöske, Bodolyabér, Oroszló, Magyarszék
, B.) Rugalmas	agglomerálódás	agglomerációs központ	Agglomerálódás nem jellemző a településre, a községből elvándorló lakosság jellemzően nagyobb városokba költözik.	-
	foglalkoztatás	vonzásközpont	A vizsgált településre irányuló munkavégzési célú ingázás kibocsátó településeinek köre. Magyarhertelend esetében a községre munkavégzés céljából történő ingázás kismértékben jellemző. Jellemzően a fürdőbe járnak dolgozni más település lakosai is.	Környező települések
	funkcionális	szolgáltató központ	Magyarhertelenden az alapfokú oktatás intézményei csak részben találhatóak meg. A községben **mini bölcsődei ellátás**, valamint **óvoda**, általános, és középiskola működik. Az **általános iskolai oktatás** kizárólag **esti és levelező munkarendben** érhető el. A **gimnáziumi oktatás** az **esti** és **levelező** munkarend mellett **nappali** tagozaton is elérhető.	Magyarhertelend, Bodolyabér, Kishajmás, Mánfa, Oroszló, Magyarszék, Liget, Mecsekpölöske
		szolgáltatói hálózati központok	A Magyarhertelend székhellyel működő fontosabb szolgáltatói hálózati központok lefedettségét az alábbiakban részletezzük: **Felnőtt és gyermek háziorvosi ellátás:** Magyarhertelend, Bodolyabér **Fogorvosi ellátás**: Magyarhertelend és Bodolyabér **Védőnői szolgálat:** Magyarhertelend és Bodolyabér	Magyarhertelend, Bodolyabér
	fejlesztési cél alapon	a térségi fejlesztéseket koordináló önkormányzat	2021-ben a térség hasonló turisztikai kínálattal rendelkező települései turizmusfejlesztési céljaik megvalósítására megalapították a **Mesés Mecsek Turisztikai Társulás**t. A társulás elnöke Magyarhertelend Község Önkormányzat polgármestere, Szeledi Katalin.	Alsómocsolád, Bikal, Hosszúhetény, Kárász, Magyaregregy, Magyarhertelend, Mecseknádasd, Orfű, Pécsvárad, Szászvár

Magyarhertelend térségi lehatárolása az egyes települési funkciók mentén *Forrás: Saját szerkesztés, 2023. november*

1.2 TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK

A Településterv elkészítésének meghatározó keretét adja számos fejlesztéspolitikai dokumentum, melyekhez való illeszkedés vizsgálata elengedhetetlen.

1.2.1 EU 2027 stratégia

Az Európai Unió 2020-2027-es időszakra vonatkozó stratégiája a közösségi szakpolitikákat és költségvetést, valamint a tagállamok kapcsolódó eszközeit az alábbi célok megvalósulásának veti alá:

- **Versenyképesebb és intelligensebb Európa**: Az intervenciós tervek az Intelligens Szakosodási Stratégiára épülnek, amely meghatározza a kis- és középvállalkozások (kkv) fejlesztését, a kutatást, fejlesztést és innovációt (K+F+I), a digitalizációt és az ezekhez kapcsolódó képzési területek fejlesztési irányait.
- **Zöldebb Európa**: A környezetvédelmi és klímacélok elérését a gazdaságilag és környezetileg fenntartható energiatermelés, biztonságos hálózatok, intelligens megoldások, megújuló és bővülő közmű kapacitások és tisztább városi közlekedés elősegítésével támogatja.
- **Jobban összekapcsolt Európa**: A tervezett beavatkozások összhangban állnak a Nemzeti Közlekedési Stratégiával és az EU Fenntartható és Intelligens Mobilitási Stratégiájával.
- **Szociálisabb és befogadóbb Európa**: Célja a gyarapodó, egészséges és a munkaerőpiacon versenyképes társadalom alapjainak erősítése.
- **A polgárokhoz közelebb álló Európa**: Prioritásként kezeli a területi különbségek csökkentését és a térségek és települések fejlesztését, ezen belül is a helyi adottságokra és vonzerőkre építő, tematikusan és térben integrált, összehangolt turisztikai fejlesztések támogatását.
- **Igazságos átmenet**: azokra a térségekre és ágazatokra összpontosít, amelyeket a leginkább érint a klímavédelmi célú gazdasági átmenet, tekintettel szénalapú energiahordozóktól való függőségükre. A stratégia főként azon területekre és ágazatokra összpontosít, amelyeket a leginkább érint a klímavédelmi célú gazdasági átmenet, figyelembe véve szénalapú energiaforrásoktól való függőségüket.

A települések hozzájárulása a fentiekben megfogalmazott fejlesztési célokhoz elsődlegesen szimbolikus lehet. Ugyanakkor az EU szélesebb fejlesztési irányvonalait az egyes tagállamok, benne a városok és települések, valamint minden állampolgár egyéni és helyi teljesítményei alapján kell megvalósítani.

Az EU stratégia optimális és valószínűsíthető megvalósulása érdekében minden szereplőnek saját képességei és adottságai szerint kell hozzájárulnia a legmegfelelőbb területeken.

1.2.2 Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció

Az OFTK elsődlegesen fejlesztési prioritásokat fogalmaz meg a 2014-2020-as uniós programozási időszak fejlesztéspolitikája számára is. A koncepció jövőképe és célrendszere 2030-ig szól. „A dokumentum fejlesztéspolitikai céljai és elvei képezik az Európai Bizottság és Magyarország között a 2014-2020 közötti uniós források felhasználására kötött Partnerségi Megállapodás (PM) koncepcionális hátterét, megalapozzák az uniós források felhasználásra irányuló hazai operatív programok tartalmát, orientálják a hazai fejlesztési célú források felhasználását."

„Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK) az ország társadalmi, gazdasági, valamint ágazati és területi fejlesztési szükségleteiből kiindulva egy hosszú távú jövőképet, valamint

fejlesztéspolitikai célokat és elveket határoz meg. Ezek alapján kijelöli a 2014–2020-as fejlesztési időszak nemzeti, szakpolitikai súlypontjait."

A nemzeti jövőkép értelmében Magyarország 2030-ban Kelet-Közép-Európa egyik vezető gazdasági és szellemi központja lesz, lakosságának biztonságos megélhetést biztosító, az erőforrások fenntartható használatára épülő versenyképes gazdasággal, azzal összefüggésben gyarapodó népességgel, megerősödött közösségekkel, javuló életminőséggel és környezeti állapottal.

A jövőkép szerint 2030-ra az ország közel két évtizede fenntarthatóan fejlődik, a gazdasági teljesítményünk és a foglalkoztatás jelentősen bővül. Patrióta gazdaságpolitika mellett az ország gazdasági teljesítménye és GDP-je jelentősen nő, ami helyi és térségi szinten is fokozatos, mérhető életminőség javulást eredményez.

Az OFTK 4 hosszú távú, átfogó fejlesztési célkitűzést határoz meg, melyek a következők:

- értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés;
- népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom;
- természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme;
- térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet.

Továbbá az elfogadott OFTK különböző specifikus célokat is megfogalmaz, különösen a szakpolitika és a területfejlesztési célok megvalósulása vonatkozásában:

- versenyképes, innovatív gazdaság,
- gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság,
- életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és -ellátás, az élelmiszerfeldolgozóipar fejlesztése,
- kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I,
- értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom,
- jó állam, szolgáltató állam és biztonság,
- stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme.

Vármegyei szinten az OFTK a következő fejlesztési irányokat jelölte ki Baranya vármegyére nézve, melyek Magyarhertelendnek is iránymutatást nyújtanak:

- A kedvező mező-és agrárgazdálkodásban rejlő potenciál jobb kihasználása.
- A rugalmasan reagálni képes szak- és felnőttképzési rendszer fejlesztése.
- A foglalkoztatottak létszámának és arányának növelése, a képzetlen vagy alacsonyan képzett munkaerő foglalkoztatásának segítése a munkaigényes mezőgazdasági kultúrák és az erre épülő feldolgozó-ipar kialakításával, fejlesztésével, a táji, környezeti szempontok figyelembevételével.
- A vármegye közlekedési zártságának oldása, a megyén áthaladó TEN-T közlekedési korridorok, valamint ezek csomópontjai és a kapcsolódó hálózat fejlesztése, különös tekintettel a horvátországi, illetve bosznia-hercegovinai összeköttetésekre.
- Intermodális s közlekedési csomópont és logisztikai központ kiépítése a pécsi agglomerációban, a pécsi befektetési és tudásövezet fejlesztése. A vármegyei fejlesztési pólus központi és idegenforgalmi funkcióinak megerősítése és a vármegye városainak képessé tétele az innováció befogadására.
- Turisztikai fejlesztések: világörökségi helyszín/helyszínek, bor, kulturális, gyógy- és termálturizmus. Az építészeti értékek védelme, az épített örökség megőrzése.

- A Pécsi Tudományegyetemben rejlő lehetőségek kihasználása, a K+F tevékenység színvonalának jelentős emelése a minőségi oktatás, kutatás és innováció területén. [1]

1.2.3 Baranya Vármegyei Területfejlesztési Program

A 2021. júliusa óta érvényes Baranya Megyei Területfejlesztési Program alapvetése szerint Baranya vármegye az ország központi jelentőségű pontjaitól távol fekvő terület, amely ugyanakkor számos még kihasználatlan potenciállal rendelkezik.

A 2021-ben készült Baranya Vármegyei Területfejlesztési Program 7-10 éves időtávban fogalmazza meg a vármegye terület- és vidékfejlesztéshez kapcsolódó vállalásait, határozza meg a koncepcióban megfogalmazott célok megvalósulását elősegítő intézkedéseket.

Baranya Megyei Területfejlesztési Programjának célrendszere a következő célokat fogalmazza meg a koncepcióval összhangban:

- Átfogó célok:
    - Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása
    - Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom
    - Környezet- és energiatudatos vármegye
- Stratégiai és területi célok:
    - Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása,
    - Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése,
    - A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés,
    - Társadalmi felzárkózás elősegítése,
    - Stratégiai erőforrások fenntartható használata,
    - Elérhetőség és mobilitás javítása,
    - Nemzetközi növekedési centrummá válás.
    - Hátrányos helyzetű, fejletlen gazdaságú térségek komplex fejlesztése Baranya vármegye nyugati, északnyugati és délnyugati felén (Sellyei Járás, Szigetvári Járás, Hegyháti Járás, Szentlőrinci Járás nyugati része),
    - Gazdasági szerkezetváltó, növekedési centrumtérség Baranya vármegye központi és keleti részén,
    - Dél-baranyai határtérség (az Ormánságtól Mohácsig, illetve a Villányi-hegységtől délre található területek) fejlesztése.

A Területfejlesztési Programban megfogalmazott prioritások közül Magyarhertelend az alábbiakban kerül nevesítésre:

- II. prioritás, Külső erőforrásokra is támaszkodó, a termelési kapacitások növelésére alapozott versenyképes gazdaság megteremtése a megyében: A turisztikai potenciál erősítését szolgáló fejlesztések támogatása elsősorban a meglévő természeti, szellemi, kulturális és épített örökségi értékek és kapcsolódó népszerű szolgáltatások minőségének javításával elnevezésű intézkedés elérését célzó tevékenységek között szerepel a magyarhertelendi fürdőkhöz kapcsolódó egészségturisztikai fejlesztések megvalósítása.[2]

1.2.4 Baranya Megyei Előzetes Integrált Területi Program 2021-2027

[1] Forrás: az Országgyűlés 1/2014. (I. 3.) OGY határozatával elfogadott, a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció, link: https://regionalispolitika.kormany.hu/download/a/c9/e0000/MK14001.pdf

[2] Forrás: Baranya Megyei Területfejlesztési Program, Link: *http://www.baranya.hu/dokumentum/1471*

A Baranya Megyei Területfejlesztési Programban azonosításra kerültek az átfogó és stratégiai célok, másrészt a vármegye középtávú céljait szolgáló prioritások és annak intézkedésrendszere.

Az ITP keretében pedig kijelölésre kerültek azon vármegyei területfejlesztési program célok, melyek elérése a TOP Plusz eszközrendszerével biztosítható.

A dokumentum alapján néhány település, térség rendelkezik olyan kiemelkedő pontszerű adottsággal, lehetőséggel, amely azonban fejlődés szempontjából önállóan nem értelmezhető, kitörési pontot önmagában nem ad. Ezen települések közé tartozik a termálvíz adottsággal rendelkező Magyarhertelend is. Ezen lehetőségeket integráltan, egyedi módon kell kezelni.

A Baranya Vármegyei Területfejlesztési Programban azonosításra kerültek az átfogó és stratégiai célok, másrészt a vármegye középtávú céljait szolgáló prioritások és annak intézkedésrendszere. Az ITP keretében pedig kijelölésre kerültek azon vármegyei területfejlesztési program célok, melyek elérése a TOP Plusz eszközrendszerével biztosítható.[3]

[3] Baranya vármegye előzetes Integrált Területi Programja 2021-27 Letöltve: http://www.baranya.hu/dokumentum/1450 Letöltés ideje: 2023.11.

1.3 TERÜLETRENDEZÉSI KÖVETELMÉNYEK

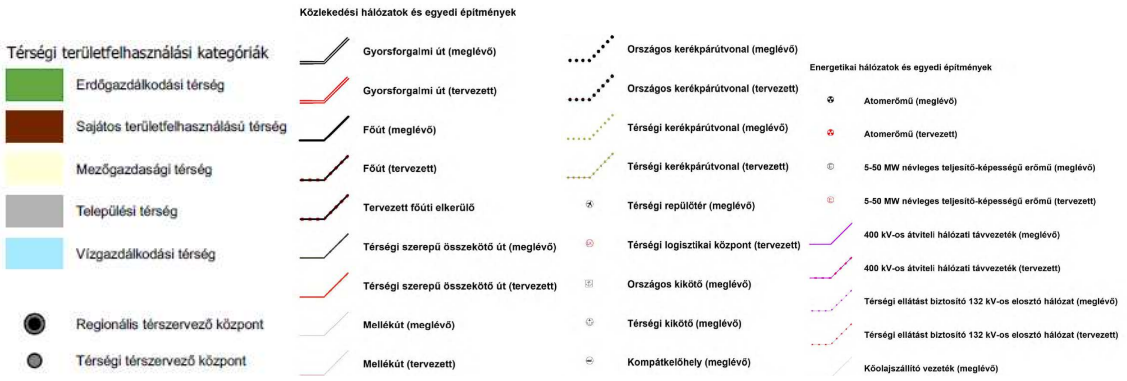
Magyarhertelend község igazgatási területét érintően az alábbi területrendezési tervekkel való egyezést szükséges vizsgálni:

- Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény (továbbiakban: MaTrT),
- 9/2019. (VI.14.) MvM rendelet a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról (továbbiakban: Rendelet
- A Baranya Megyei Önkormányzat Közgyűlésének Baranya Megye Területrendezési Tervéről szóló 4/2020. (IV.22.) önkormányzati rendelet. (továbbiakban: BMTrT)

Országos övezet	Megyei övezet	Települési érintettség
Ökológiai hálózat magterület övezete		X
Ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete		X
Ökológiai hálózat pufferterületének övezete		
Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete		X
Jó termőhelyi adottságú szántóterület övezete		X
Erdők övezete		X
Erdőtelepítésre javasolt terület övezete		X
Tájképvédelmi terület övezete		X
Világörökségi és világörökségi várományos terület övezete		
Vízminőség-védelmi terület övezete		X
Nagyvízi meder övezete		
Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében megvalósuló vízkár-elhárítási célú szükségtározók (VTT) övezete		
Honvédelmi és katonai célú terület övezete		
	Ásványi nyersanyagvagyon övezete	
	Rendszeresen belvízjárta terület övezete	
	Földtani veszélyforrás terület övezete	X
	Egyedileg meghatározott övezetek	
	Gazdaság fejlesztés célterületének övezete	
	Építészeti örökség szempontjából kiemelten kezelendő területek övezete	
	Turizmus fejlesztés célterületének övezete	X
	Együtt tervezésre javasolt térségek övezete	

BARANYA MEGYE SZERKEZETI TERVE - KIVÁGAT

A területfelhasználási kategóriákra vonatkozó fontosabb előírások

Az **erdőgazdálkodási térség**et legalább 85%-ban erdőterület terület-felhasználási egységbe kell sorolni.

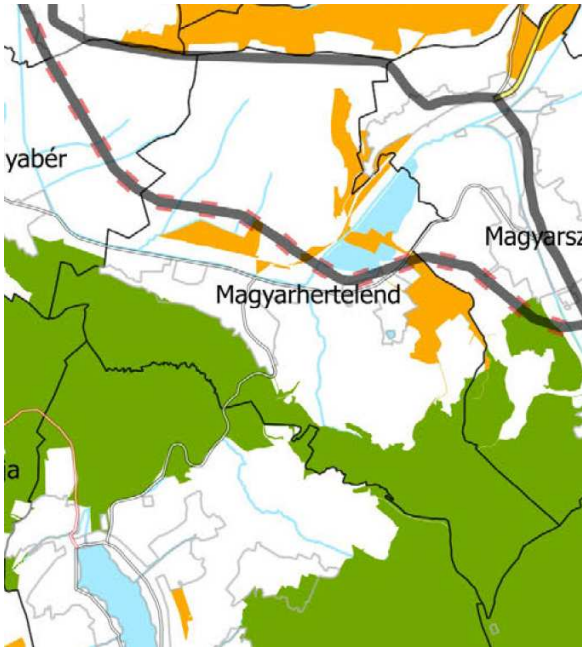
A **mezőgazdasági térség**et legalább 85%-ban mezőgazdasági terület, beépítésre szánt különleges honvédelmi terület, beépítésre nem szánt különleges honvédelmi terület vagy természet-közeli terület terület-felhasználási egységbe kell sorolni, a térségben nagyvárosias lakóterület és vegyes terület terület-felhasználási egység nem jelölhető ki.

A **vízgazdálkodási térség**et legalább 85%-ban vízgazdálkodási terület vagy természet-közeli terület-felhasználási egységbe kell sorolni;

A **települési térség** bármely települési terület-felhasználási egységbe sorolható.

ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT MAGTERÜLETÉNEK ÖVEZETE

ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT ÖKOLÓGIAI FOLYOSÓJÁNAK ÖVEZETE

2018. évi CXXXIX. törvény

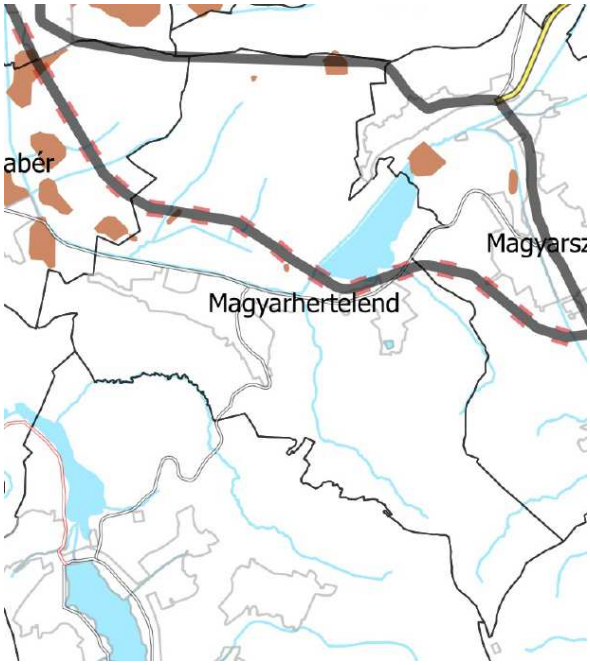
25. § (1) Az ökológiai hálózat magterületének övezetében - kivéve, ahol az Ország Szerkezeti Terve települési térséget határoz meg - a településrendezési eszközökben olyan övezet és építési övezet jelölhető ki, amely az ökológiai hálózat magterülete és az ökológiai hálózat ökológiai folyosója természetes és természetközeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem veszélyezteti.

(2) Az ökológiai hálózat magterületének övezetében új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha:

a) a települési területet az ökológiai hálózat magterülete, vagy az ökológiai hálózat magterülete és az ökológiai hálózat ökológiai folyosója körülzárja, továbbá

b) a kijelölést más jogszabály nem tiltja.

KIVÁLÓ TERMŐHELYI ADOTTSÁGÚ SZÁNTÓK ÖVEZETE

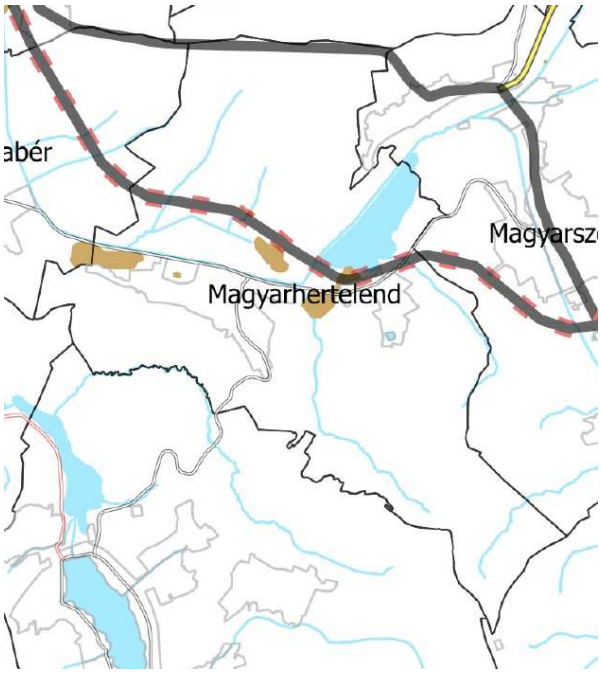

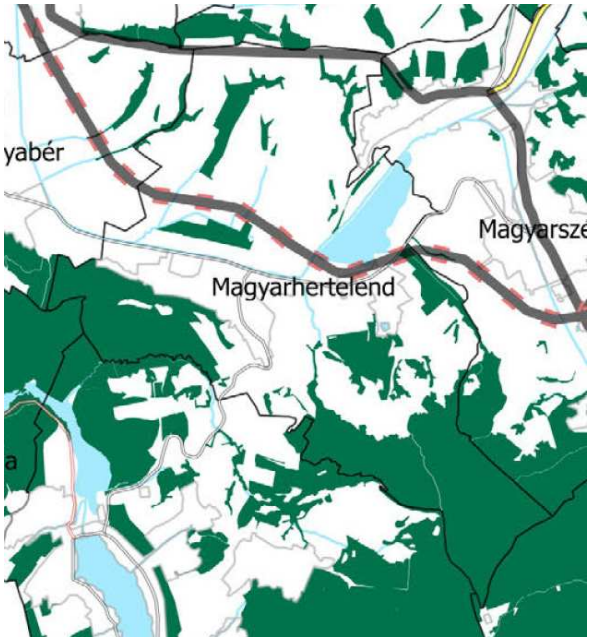
2018. évi CXXXIX. törvény

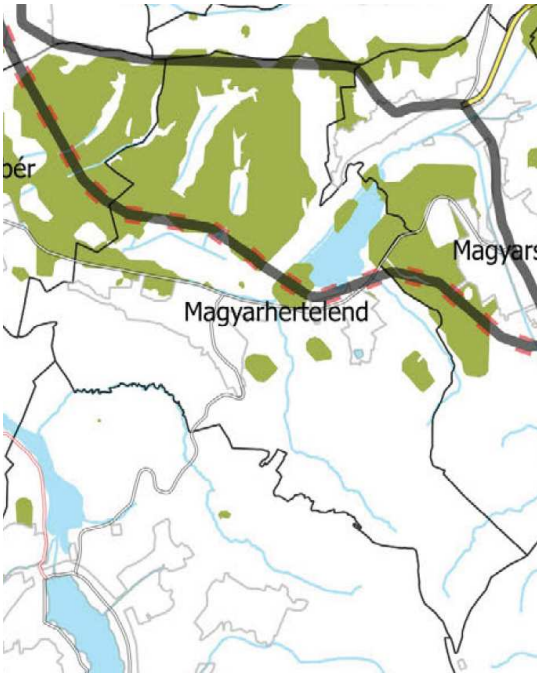
28. § (1) Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezetében új beépítésre szánt terület csak az állami főépítészi hatáskörében eljáró megyei kormányhivatalnak a területrendezési hatósági eljárása során kiadott területfelhasználási engedélye alapján jelölhető ki.

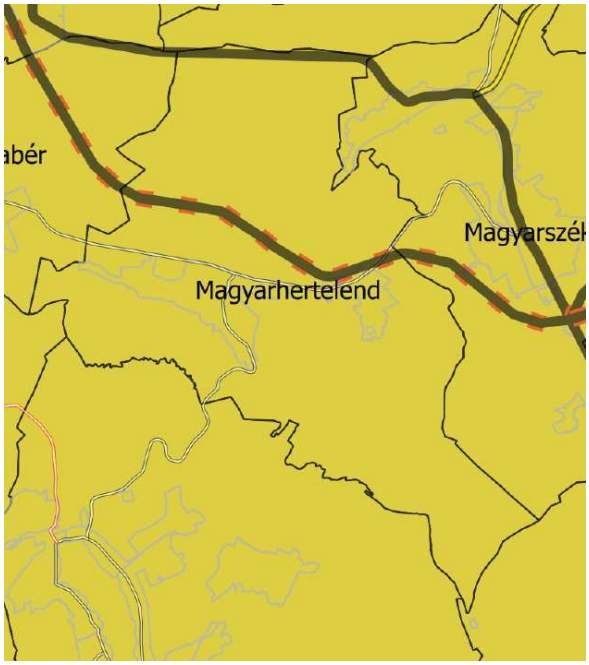
(2) A kiváló termőhelyi adottságú szántók övezetében új külfejtéses művelésű bányatelek megállapítása és bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.

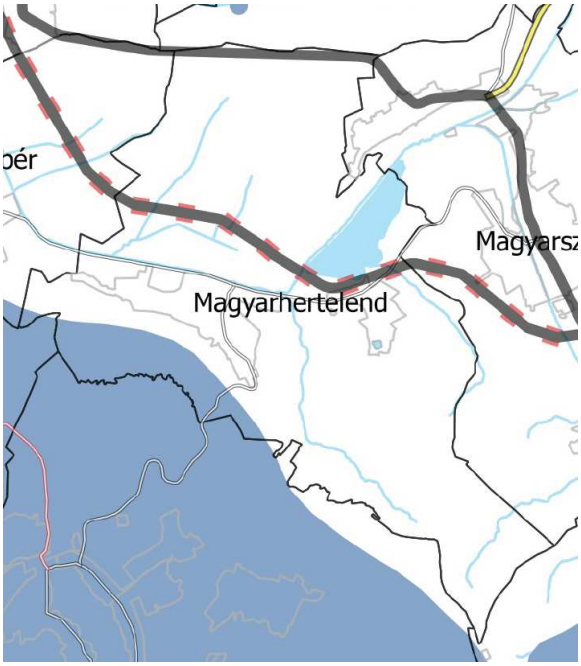
(3) A kiváló termőhelyi adottságú szántók övezetében az erőművek közül csak háztartási méretű kiserőmű létesíthető, épületen elhelyezve.

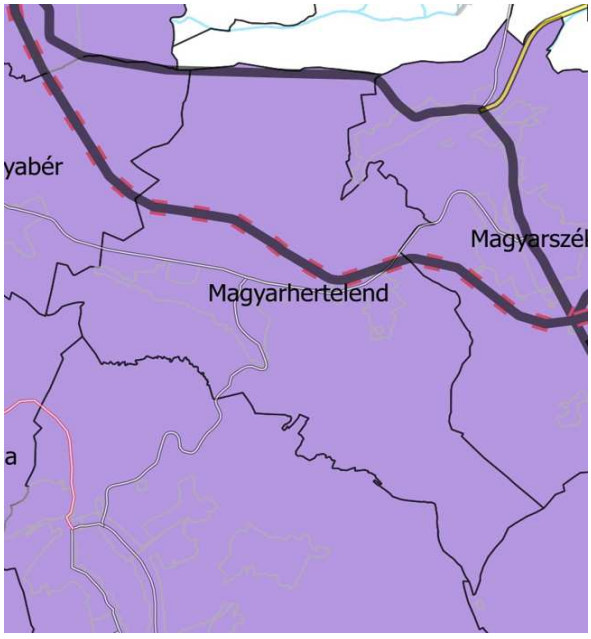
JÓ TERMŐHELYI ADOTTSÁGÚ SZÁNTÓK ÖVEZETE	
	9/2019. (VI.14.) MvM rendelet 2. § (1) A településrendezési eszközök készítése során a mezőgazdasági terület területfelhasználási egység területét elsősorban – a kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete mellett – a jó termőhelyi adottságú szántók övezetén javasolt kijelölni. (2) A jó termőhelyi adottságú szántók övezetében új külfejtéses művelésű bányatelek megállapítása és bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.

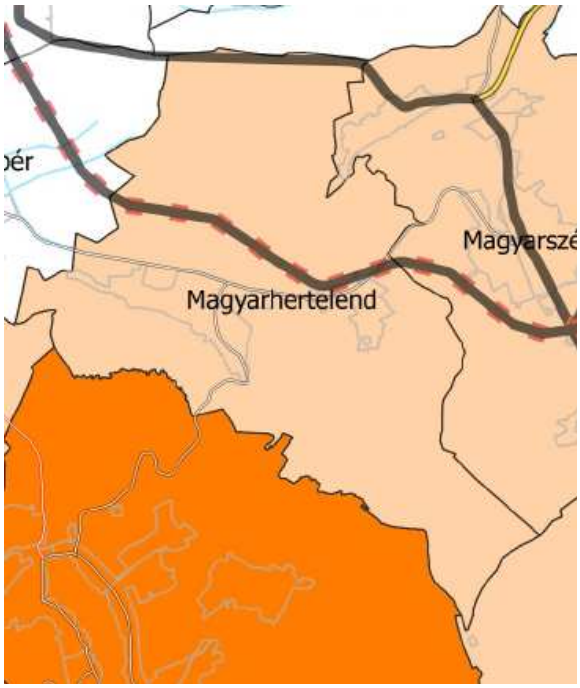
ERDŐK ÖVEZETE	
	2018. évi CXXXIX. törvény 29. § Az erdők övezetébe tartozó területeket a településrendezési eszközben legalább 95%-ban erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni. Az MaTrT hatálybalépését megelőzően kijelölt beépítésre szánt területek, valamint az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 4. § (2) bekezdésében meghatározott területek, valamint az Ország Szerkezeti Terve által kijelölt települési térség területein lévő erdők övezetének területét a számításnál figyelmen kívül kell hagyni.

ERDŐ TELEPÍTÉSRE JAVASOLT TERÜLET ÖVEZETE	
	9/2019. (VI.14.) MvM rendelet 3. § (1) A településrendezési eszközök készítése során az Országos Erdőállomány Adattárban nem szereplő erdőterület terület-felhasználási egységeket a településfejlesztési és településrendezési célokkal összhangban – a természeti és kulturális örökségi értékek sérelme nélkül – az erdőtelepítésre javasolt terület övezet területén javasolt kijelölni.

TÁJKÉPVÉDELMI TERÜLET ÖVEZETE	
	9/2019. (VI.14.) MvM rendelet 4.§ (1) ……a település teljes közigazgatási területére készülő településrendezési eszköz megalapozó vizsgálata keretében meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegyütteseit, valamint a tájképi egység és a hagyományos tájhasználat helyi jellemzőit. (2) A tájképvédelmi terület övezetével érintett területre a tájképi egység, a hagyományos tájhasználat fennmaradása, valamint a tájba illesztés biztosítása érdekében – a településkép védelméről szóló törvény vagy annak felhatalmazása alapján kiadott jogszabály eltérő rendelkezésének hiányában – meg kell határozni a) a településrendezési eszközökben a terület-felhasználás és az építés helyi rendjének egyedi szabályait,

VÍZMINŐSÉG-VÉDELMI TERÜLETÉNEK ÖVEZETE	
	9/2019. (VI.14.) MvM rendelet 5. § (2) A vízminőség-védelmi terület övezetébe tartozó települések településrendezési eszközeinek készítése során ki kell jelölni a vízvédelemmel érintett területeket. A kijelölt vízvédelemmel érintett területekre vonatkozó egyedi szabályokat a helyi építési szabályzatban kell megállapítani. (3) A vízminőség-védelmi terület övezetében bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.

FÖLDTANI VESZÉLYFORRÁS TERÜLETÉNEK ÖVEZETE	
	9/2019. (VI.14.) MvM rendelet 11.§ (1) A földtani veszélyforrás terület övezetében a földtani veszélyforrással érintett terület kiterjedését a településrendezési eszközökben kell tényleges kiterjedésének megfelelően lehatárolni. (2) Az (1) bekezdés szerinti területen új beépítésre szánt terület csak akkor jelölhető ki, ha ahhoz a bányafelügyelet a településrendezési eszközök egyeztetési eljárása során adott véleményében hozzájárul.

TURIZMUSFEJLESZTÉS CÉLTERÜLETEINEK ÖVEZETE	
	4/2020. (IV.22.) MvM rendelet 8. § A turizmusfejlesztés célterületeinek övezetébe tartozó település településfejlesztési koncepciója, integrált településfejlesztési stratégiája, valamint településrendezési eszközei készítése, felülvizsgálata, valamint módosítása során a megalapozó és az alátámasztó munkarészekben be kell mutatni a térség turisztikai rendszeréhez, célpontjaihoz való illeszkedést **Turizmusba bekapcsolódott település**

1.4 TERVI ELŐZMÉNYEK, ÉRVÉNYES TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK

Az 1990-es évek gazdasági és tulajdonviszonyainak változása a település életében is új igényeket, kihívásokat támasztott, ezért az 1997-es LXXVIII. törvény, illetve az OTÉK megjelenése egyre erőteljesebben sürgette egy, az új törvényi szabályozásnak megfelelő településrendezési terv elkészítését.

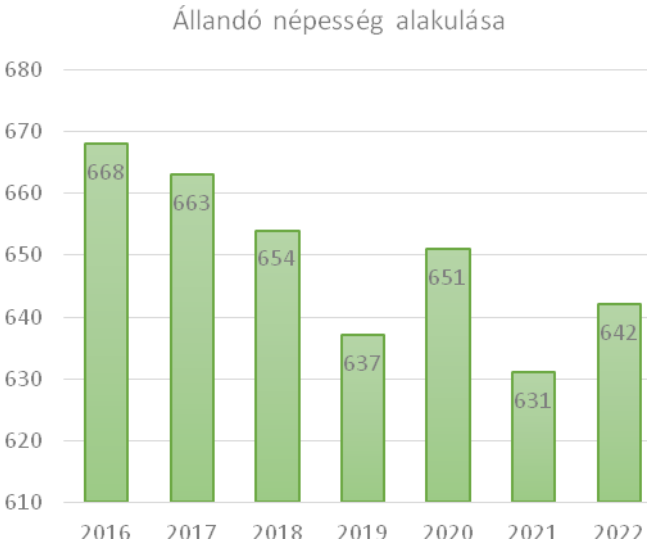
E terv 2004-ben a szükséges vizsgálatok, elemzések készítésével indult, de sajnálatos módon az elfogadásig nem jutott. **Magyarhertelend településfejlesztési és rendezési dokumentumokkal nem rendelkezik.**

Magyarhertelend történelmi múltja, települési és építészeti értékei, a térségben betöltött, illetve jelenleg is működő turisztikai szerepe, valamint az utóbbi időben megvalósított infrastrukturális fejlesztések alapján is bizonyította életképességét, megteremtette a településen élők számára az egyre sokoldalúbb és jobb minőségű életfeltételek kialakításának lehetőségeit.

1.5 A TELEPÜLÉS DEMOGRÁFIAI HELYZETE

1.5.1 Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel

Ahogy az ország egészére, úgy Baranya vármegyére és a Komlói járásra is igaz a folyamatos népességcsökkenés. Ha a 2013. január 1-jén bevezetett járási rendszer területbeosztásának megfelelően vizsgáljuk meg az adatokat, akkor megállapíthatjuk, hogy 2001 és 2011 között Baranya vármegye 10 járásának mindegyikében csökkent a lélekszám. Ezzel szemben viszont 2022-ről 2023-ra a Nyugat-Dunántúli régión belül egyedül Baranya vármegyében emelkedett a lakónépesség 0,27%-os mértékben.

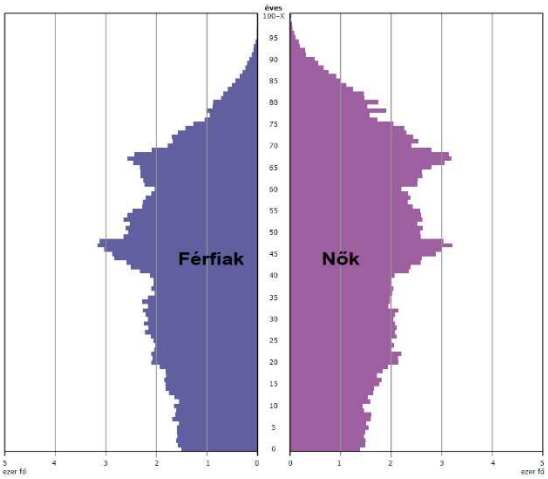

2023. január 1-jén a Belügyminisztérium által kiadott statisztika alapján Magyarhertelend állandó népessége 642 fő volt, melynek 51,56%-a férfi, 48,44%-a nő volt. Az előző évhez képest közel 2%-os emelkedést tapasztalhatunk a lakosság alakulásában. Megfigyelhető, hogy 2021-től növekedni kezdett az állandó népesség Magyarhertelenden. A korösszetételt megvizsgálva 2023-ban a legnagyobb számban (64%-ban) 14-65 éves személyek lakják a települést, 25,4%-ban fordulnak elő 65-nél idősebb személyek és csupán 10,6%-os arányban élnek a községben 0-14 éves gyerekek.

Magyarhertelend lakosságának alakulása Forrás: TEIR és KSH adatai alapján saját szerkesztés

Általánosan elmondható, hogy elöregedés jellemezte a települést egészen 2021-ig.

A demográfiai helyzet vizsgálata során megállapítható, hogy Magyarhertelenden kedvezőtlen a

népesség korösszetétel, hiszen a 65 év felettiek száma jóval magasabb, mint a 15 évnél fiatalabbak száma. A település lakossági öregedési indexe 2019-ben 345,76% volt. Ez az érték megfelel a Komlói járásnál tapasztalható adatok tendenciájának, de lényegesen rosszabb a vármegyei és az országos mutatóknál. A fokozódó elöregedés ténye a vármegye korfájának szerkezetében is egyértelműen megmutatkozik.

Baranya vármegye korfája 2023-ban Forrás: https://www.ksh.hu/interaktiv/korfak/terulet.html

2011-ben Magyarhertelenden -15,9 ezrelékes természetes fogyás volt, ami azt jelenti, hogy a halálozás száma magasabb volt, mint a születésé. Érdekesség, hogy a 2014-es és a 2020-as évben nem volt természetes szaporodás, tehát a születések és a halálozások száma kiegyenlített volt. 2011-ben a település belföldi vándorlási egyenlege 11,1 ezrelék volt, tehát többen költöztek a településre, mint ahányan elköltöztek onnan. 2012 és 2018 között negatív volt a belföldi vándorlási egyenleg, ami azt mutatja, hogy többen hagyták el Magyarhertelendet, mint ahányan oda költöztek. Belföldi odavándorlások számát (állandó és ideiglenes vándorlás együtt) tekintve 2021-ben 33,8%-kal kevesebben érkeztek a településre az előző évhez képest, azonban a belföldi elvándorlások száma megemelkedett 30%-os mértékben. 2021-ben tehát különösen jelentős negatív változás történt, ugyanis a belföldi vándorlási egyenleg -52,9 ezrelék volt, ami azt jelzi, hogy kiemelkedően sokan hagyták el a települést.

	Természetes szaporodás, fogyás (ezrelék)	Belföldi vándorlási egyenleg, ezer lakosra (ezrelék)
2011	-15,9	11,1
2012	-3,2	-17,6
2013	-14,6	-4,9
2014	0	29,2
2015	-6,5	-8,1
2016	-3,3	-14,8
2017	-15,1	1,7
2018	-10,3	-18,9
2019	-10,5	8,8
2020	0	10,5
2021	-7,1	-52,9
2022	-14,6	-5,5

Magyarhertelenden a természetes szaporodás/fogyás és a belföldi vándorlási egyenleg alakulása
Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2023. november

A fenti adatok arra utalnak, hogy Magyarhertelend népessége az évek során általánosan csökkent, részben a természetes szaporodás és részben a belföldi vándorlás negatív irányú változása miatt. Ezzel szemben viszont fontos megjegyezni, hogy a 2022-es évtől kezdődően már látható a pozitív irányba való elmozdulás.

Magyarhertelenden a 2022-es népszámlálás adatainak megfelelően a helyi lakosság legnagyobb része (76%) magyarnak, 6,8% cigánynak, 8,1% németnek vallotta magát, 19,4%-uk pedig nem nyilatkozott. A német nemzetiség érdekeit a településen a Barátúr-Magyarhertelend Német Nemzetiség Önkormányzat, a roma lakosokét pedig a Magyarhertelendi Roma Nemzetiségi Önkormányzat képviseli.

1.5.2 Képzettség

A képzettségi szint megállapításához rendelkezésünkre állnak a legfrissebb (2022-es) népszámlálás adatai. Baranya vármegyében a lakosság legnagyobb része (27%) érettségivel rendelkezik. A korábbi népszámlálás adatait vizsgálva megállapítható, hogy habár a korábbi időszakban a maximum 8. általános iskolai osztályt végzettek aránya volt a legmagasabb, a legfrissebb adatok alapján a népesség képzettségi szintje javuló tendenciát mutat. Az alacsony végzettséggel rendelkezők aránya csökken, ezzel egyidejűleg pedig az érettségivel, valamint felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya egyre inkább emelkedik.

Hasonló tendencia figyelhető meg a járási szint vizsgálatánál. A 2011-es népszámlálás során felvett információk alapján a Komlói járás lakosságának több, mint 38%-a legfeljebb 8. általános iskolai osztályt végzett el, ez az érték a 2022-es népszámlálás adatai alapján 31%. A magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya igazodik a vármegyei értékhez, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya közel 10%.

Magyarhertelend esetében a 8. általános iskolai évfolyamnál alacsonyabb végzettséggel rendelkezők aránya a legutóbbi népszámlálás óta felére csökkent, ezzel egyidejűleg az érettségivel, vagy felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya növekedett, megközelíti a vármegyei értékeket (a lakosság több, mint 13%-a rendelkezik főiskolai végzettséggel, 26%-a pedig érettségivel).

1.5.3 Foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

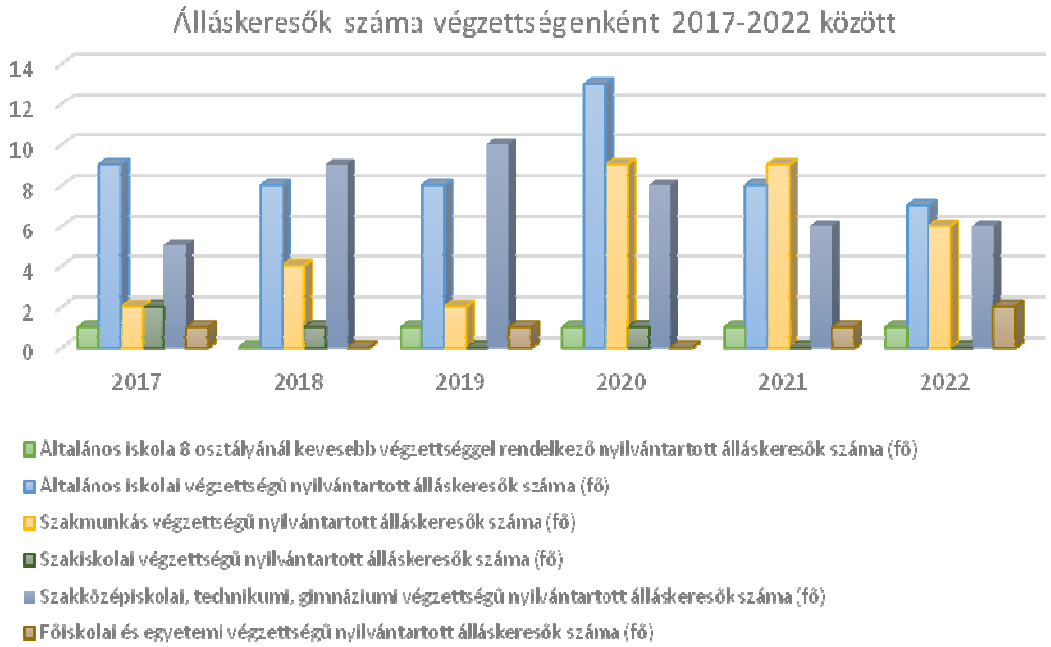
A munkaerőpiaci helyzetkép elemzésével megállapítható, hogy a nyilvántartott álláskeresők aránya Magyarhertelend esetében, az országos szintű és a térségi trendekkel is nagyjából megegyező mértékben folyamatos csökkenést mutatott. 2011-ben még 64 regisztrált álláskereső volt nyilvántartva, majd ez a szám 2016-ra 15-re csökkent.

Forrás: TEIR adatai alapján saját szerkesztés 2023. nov

Ezzel ellentétben 2016-2020 közötti időszakban újra növekedett az álláskeresők száma, 2020-ban 33 regisztrált álláskereső volt Magyarhertelenden. 2021-től már csökkenés következett be az álláskeresők számában, 2022-ben 23 álláskereső volt nyilvántartva. Ez egy pozitív változásnak tekinthető és arra utalhat, hogy a munkaerőpiac helyi szinten kedvező irányba változott.

2022-ben a nyilvántartott álláskeresők számának 34,8%-a legfeljebb 8 általános iskolai osztályt végzett, pályakezdők közül pedig csupán két személy tartozott a nyilvántartott álláskeresők közé. A legnagyobb számban általános iskolai végzettséggel rendelkeznek az álláskeresők. Az általános iskolát végzettek száma 2017 és 2018 között 9 főről 8-ra csökkent, majd számuk tovább csökkent 2020-ig, és

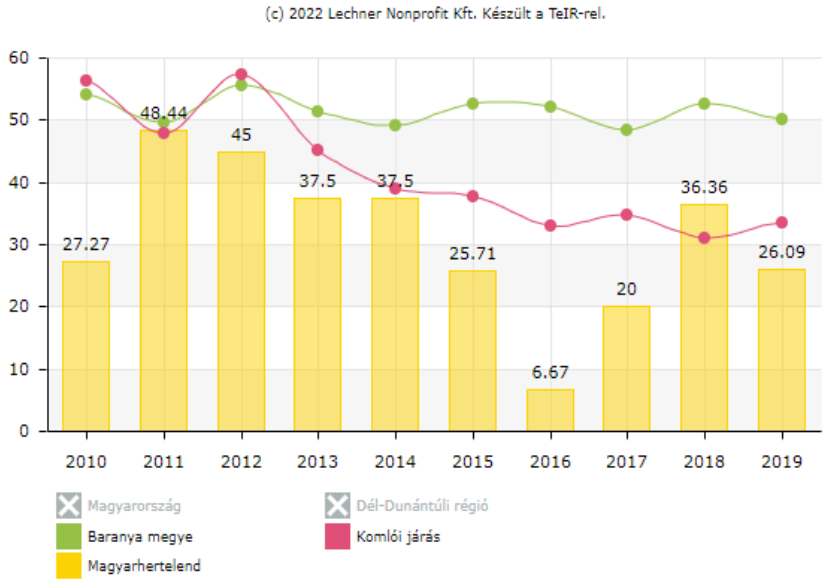
kisebb ingadozások után 2022-re ismét, így ez évre számuk 7 főre esett vissza. A szakmunkás végzettséggel rendelkező álláskeresők száma 2017-től 2018-ig nőtt, majd 2020-ig emelkedett tovább. Azonban 2021-ben és 2022-ben enyhe csökkenés volt megfigyelhető. Az adatok alapján a főiskolai és egyetemi végzettséggel rendelkező álláskeresők száma általában alacsonyabb. A változások hátterében több tényező is állhat, mint például a változó gazdasági helyzet, a helyi munkaerőpiac kereslete, az oktatási rendszer sajátosságai, és a munkaerőpiaci igények alakulása.

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2023. december

A fizikai foglalkozású nyilvántartott álláskeresők száma is csökkenésnek indult a 2020-as év után, 2022-ben ez az érték 17 fő volt, ami 23%-os visszaesést jelent. A korcsoportokat vizsgálva a legnagyobb számban a 45 feletti személyek keresnek állást a településen. A Nyilvántartott álláskeresők 43,5%-a 45 év feletti személy. 25 év alatti személyek esetén csupán 8,7% keres állást. Ez jelentős visszaesést jelent az előző évekhez képest. A magas presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya 2022-ben 20,2% volt. Ez az előző évhez képest 10%-os emelkedést jelent.

A tartósan (365 napon túli) nyilvántartott álláskeresők száma azonban negatív irányú értékeket mutat, ugyanis számuk 2019-től kezdődően növekedő tendenciát követ. 2022-ben az egy éven túl nyilvántartott álláskereső férfiak száma 5, a nők száma 6 fő volt. Ellenben 2022-ben a tartósan 180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskeresők aránya 65,2% volt. A 2019-es évet követően számuk egyaránt növekedésnek indult, az elmúlt 3 évben (2020-2022 között) a 180 napon túli nyilvántartott álláskeresők száma minden évben 15 fő volt.

Tartós munkanélküliek aránya (%-ban) Forrás: TEIR adatai alapján saját szerkesztés, 2023. november

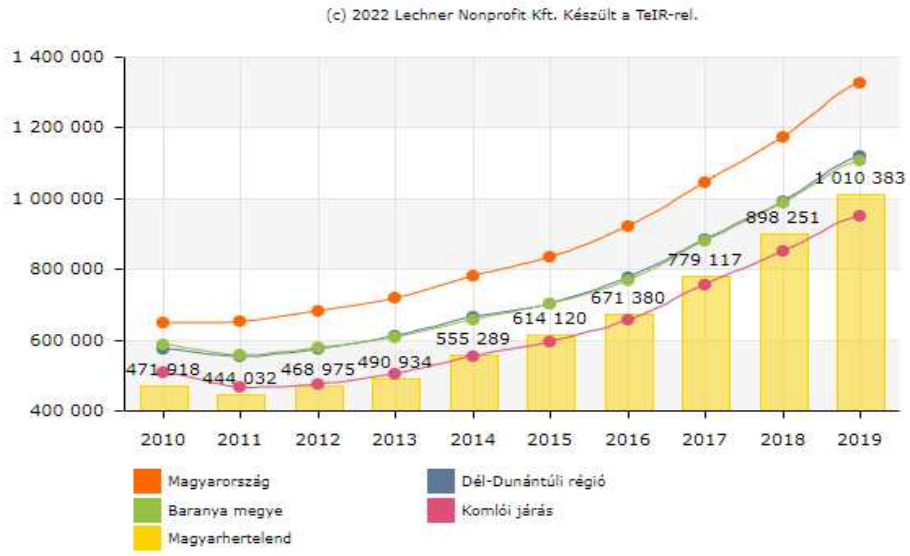
A lakossági jövedelmi viszonyok vizsgálata tükrében elmondható, hogy 2021-ben 471 volt az SZJA adófizetők száma. Ugyanebben az évben az egy lakosra jutó SZJA adóalapot képező belföldi jövedelem 1.496.091 Ft volt. Ez 13,28%-os emelkedést mutat az előző évhez képest. A rendelkezésre álló adatok alapján látható, hogy mind az SZJA adófizetők száma, mind pedig az egy lakosra jutó SZJA adóalap jelentős növekedést mutat a vizsgált időszak alatt. Az SZJA adóalapban tapasztalt nagyobb növekedés lehet azáltal is, hogy a jövedelmek átlagosan növekedtek, vagy hogy a magasabb jövedelmű rétegek növekvő arányban részesültek az összes jövedelemből.

	SZJA adófizető, 100 lakosra (fő)	Egy lakosra jutó SZJA adóalapot képező belföldi jövedelem (Ft)
2011	42,6	505 547 Ft
2012	43,5	546 540 Ft
2013	43,6	572 502 Ft
2014	45,9	658 588 Ft
2015	46,6	721 458 Ft
2016	52,4	781 623 Ft
2017	49	904 368 Ft
2018	50,6	1 050 563 Ft
2019	50,4	1 180 487 Ft
2020	47,5	1 320 731 Ft
2021	47,1	1 496 091 Ft

SZJA alakulása Magyarhertelenden Forrás: TEIR adatai alapján saját szerkesztés, 2023. november

Láthatjuk, hogy az egy lakosra jutó összes nettó jövedelem emelkedő tendenciát követ Magyarhertelenden párhuzamosan a járási-, és régiószintű adatokkal. Az egy főre jutó bruttó hozzáadott érték esetében lemaradást figyelhetünk meg az országos és vármegyei szinthez képest.

Az SZJA alapot képező jövedelemmel rendelkezők száz lakosra vetített aránya a vizsgált időszakban minimális ingadozásokkal 50% körüli értéket mutat.

Egy lakosra jutó összes nettó jövedelem Forrás: TeIR, 2023. november

A vonatkozó TeIR adatok függvényében a lakosság által előállított fajlagos jövedelem mértékét láthatjuk. E tekintetben negatívumként elmondható, hogy mind a települési, mind a járási adatok elmaradtak az elmúlt 10 év távlatában a vármegyei és az országos eredményektől.

A közfoglalkoztatottak számát tekintve láthatjuk, hogy az elmúlt években folyamatos csökkenés következett be a településen. A közfoglalkoztatás célja olyan csoportok támogatása, akik a munkaerőpiacra való visszatérés szempontjából hátrányos helyzetben vannak, például hosszú ideje munkanélküliek vagy alacsony képzettségűek. Pozitívumként megemlíthető, hogy 2022-re 2017-hez képest közel 90%-os mértékben esett vissza a közfoglalkoztatottak száma. Számuk alakulása a KSH adatbázisa alapján figyelhető meg. 2017 és 2022 közötti közfoglalkoztatottak számát a következő ábra szemlélteti.

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2023. november

Az álláskeresési ellátásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma szintén visszaesést mutat 2020-hoz képest, ahogy az ellátásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma is. Ezen ingadozások jelzése lehet annak, hogy javult a gazdasági helyzet és a foglalkoztatás a településen, valamint annak közvetlen környezetében, illetve feltételezhető, hogy a közmunkaprogramokban és

egyéb foglalkoztatási lehetőségekben is pozitív változások következtek be. Az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközzel támogatottak száma is csökkenő tendenciát mutat.

	Aktív foglalkoztatáspolitikai eszközzel támogatottak száma (fő)	Ellátásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	Álláskeresési ellátásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	Szociális támogatásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma (fő)
2016	57	8	6	2
2017	49	11	7	4
2018	37	8	2	6
2019	21	11	7	4
2020	19	18	12	6
2021	12	16	8	8
2022	10	13	5	8

Foglalkoztatáspolitikai és támogatottsági mutatók Forrás: TEIR adatai alapján saját szerkesztés, 2023. november

A megváltozatott munkaképességűeknek járó ellátásban részesülő személyek száma 2021-ben 47 fő volt, melyből 21 férfi és 26 nő. Ezek a számok 2020-hoz viszonyítva minimális növekedést mutatnak mindkét nem esetében. A foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek havi átlagos létszáma 2022-re vonatkozóan 9,9 főről visszaesett 9,1 főre. Rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesítettek havi átlagos létszáma 2022-ben 13,4 fő volt, amely az előző évekhez képest csökkenést mutat (a 2019-es évtől kezdődően). A legtöbb rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesített 2017-ben volt regisztrálva. Települési támogatásban (pénzbeli és természetbeni) 2022-ben 254 fő részesült, mely az előző évhez képest 18%-os csökkenést jelent.

Az elmúlt évek vonatkozásában megállapíthatóak a település iparűzési adó bevételei, valamint ennek szűrésével a turisztikához köthető bevételek is. Az iparűzési adó bevételek változását a következő táblázat mutatja be.

Iparűzési adó bevétel	
2017	7.595.498 Ft
2018	15.633.836 Ft
2019	17.185.051 Ft
2020	17.710.845 Ft
2021	19.368.117 Ft

Magyarhertelend iparűzési adóbevétele az elmúlt években
Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2023. november

1.5.4 Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok, helyi identitás

A 419/2021. (VII. 15.) számú, a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló kormányrendelet értelmében a szegregált, vagy szegregációval veszélyeztetett terület olyan egybefüggő terület, amelyen az alacsony társadalmi státuszú családok koncentráltan élnek együtt, vagy a társadalmi státuszcsökkenés jelei tapasztalhatóak, ezért a területen közösségi beavatkozás. Szegregációval érintett terület lehet önálló településrész, de részét képezheti más településrésznek is. Azok a területek tekinthetők szegregátumoknak, melyekben a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül meghaladja az adott településtípusra vonatkozó határértéket. 2000 főnél kisebb város és község

esetében a szegregált terület esetén a szegregációs mutató nagyobb egyenlő, mint 50%, a veszélyeztetett terület esetén nagyobb egyenlő, mint 40%, de kisebb, mint 50%.

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) a szegregátumokkal, illetve szegregációval veszélyeztetett területekkel kapcsolatos adatkérés alapján, a népszámlálási adatokat figyelembe véve elvégezte a Magyarhertelend településre vonatkozó szegregáció szűrést, mely alapján megállapítható, hogy a településen **szegregátum és szegregációval veszélyeztetett terület nem található.**

A települési identitást erősítő tényezők függvényében érdemes megvizsgálnunk és figyelembe vennünk minden etnikai, vallási és kulturális tényezőt. Etnikai helyzetelemzéshez szintén a legfrissebb (2022-es) népszámlálási adatok nyújtanak kellő tájékoztatást. A településen élők 76%-a vallotta magát magyarnak, 6,8% cigánynak, 8,1% pedig német nemzetiségűnek. A népszámlálás során a lakosság 19,4%-a nem nyilatkozott. Ennek fényében a település társadalma egy homogén képet mutat a nemzetiségi-etnikai összetételt tekintve.

A vallási összetétel ennél jóval differenciáltabb. A vallási megoszlás a következő: római katolikus vallásúnak 49% vallotta magát a településen, reformátusnak mindössze 1,6%, evangélikusnak 0,7%, felekezeten kívülinek pedig 14,4%. A 2022-es népszámlálásban részt vevők közül 35,4% nem nyilatkozott vallási felekezetéről, hovatartozásáról.

Az önkormányzat strukturált együttműködést alakított ki a helyi szervezetekkel. Mindez a helyi civil közélet számára stabil hátteret nyújt a település kulturális és szabadidős programjainak szervezése terén. Mindezen felül ezek az együttműködések egy jó közösséget mutatnak a településen az ideérkezők számára. Megemlítendő, hogy Magyarhertelend polgármestere Szeledi Katalin vezeti a Mesés Mecsek Térségi Turisztikai Társulást is. Magyarhertelenden több kulturális intézmény található, mind az önkormányzat, mind pedig a település lakossága jelentős közösségépítő tevékenységet folytat.

A településen élők identitásának jövőbeni erősítése terén az egyik legfontosabb potenciált a helyi történeti és kulturális örökség jelenti. A gazdag történelmi hagyományok, a kulturális események, szokások és a helyi közösségi élet mind-mind olyan tényezők, melyek hozzájárulnak a szorosabb kapcsolatok és kötődések kialakulásához. Az ezekre épülő programok, események és oktatási kezdeményezések segíthetnek abban, hogy a helyi identitás mélyebben beágyazódjon a mindennapi életbe és esetlegesen a jövő generációk számára is inspirációként szolgáljon.

Magyarhertelenden élénk civil és kulturális élet zajlik. A települési civil szervezetek számos tevékenységet végeznek, beleértve szabadidős programok és rendezvények szervezését, idősek napjának és kirándulásoknak a lebonyolítását. Ezen szervezetek sokféle faluszépítő kezdeményezést is támogatnak. Az aktív közösségi élet érdekében az egyes célcsoportokat összekovácsolják és beintegrálják a különböző programokba. A községben a Civil Információs Portál nyilvántartása alapján összesen **12 civil szervezet működik**, melyek az önkormányzattal is szorosan együttműködnek. Ezeket a következő táblázat foglalja össze.

Civil szervezet megnevezése	Civil szervezet célja
7Domb Motoros Egyesület	Az egyesület célja a kulturált motorozás elősegítése; a motoros élet hagyományainak megőrzése; a rászorultak, illetve a motoros balesetet szenvedettek és családtagjaik megsegítése; a hátrányos helyzetűeket (betegségben szenvedők, életvitel, családi vagy szociális helyzet miatt rászorultak; stb.) támogató és segítő szervezetek, intézmények támogatása, velük való együttműködés; a bel- és külföldi, hasonló célú szervezetek megkeresése, kapcsolatfelvétel.
Magyarhertelendi Civil Klub Alapítvány	Célja a helyi lakosság életminőségének javítása, ahhoz való hozzájárulás, minden tevékenységünk során biztosítva méltányosságot, mely magában foglalja az esélyegyenlőséget, a társadalmi rétegek széles körű hozzáférését, kiemelten a helyi, társadalmi csoportok, közösségek igényeihez, helyzetéhez igazodva.
Hertelend és Vidéke Kulturális Egyesület	Elsősorban cél a kultúra, környezet és természetvédelem és az egészséges életmódhoz kapcsolódó ügyek képviselete, támogatása. Kulturális, sportprogramok, rendezvények, találkozók rendezése, táborok szervezése. Kulturális önképző, fejlesztő tevékenységi formák, programok, szervezése, támogatása. Nem hivatásos előadóművészek számára közös bemutatkozási, fellépési lehetőségek biztosítása.
De La Salle Szent János Egyesület	Tanítása révén a tudatosság egyre magasabb szintjére való segítés anélkül, hogy a hit megélését kötelezően előírt rítusokkal tenné mechanikussá. Iskola, nevelési oktatási intézmény létrehozása, amely az egyesület szellemi közössége által megfogalmazott elvek szerint működik, és egymás kultúráját szem előtt tartva a sokszínű emberi világot elfogadja.
Fluminensis Ismeretterjesztő, Urbanisztikatörténeti és Műemlékvédelmi Egyesület	A jelzett célok mentén a magyar nemzet öntudatában megerősítse az 1776–1920 között Magyarország részét képező Fiume városának emlékezetét és megőrizzék az egykori, magyar emlékeket, sírokat. A múlt eseményeinek feltárása mellett nagy hangsúlyt fektetnek a jelenre és a mai rijekai magyarokkal kapcsolatokat építenek.
Magyarhertelendi Bordal-kör Egyesület	A magyar borkultúrához kapcsolódó nóták, dalok előadása, tanítása, valamint borkóstolók, születésnapok, partik, koncertek megszervezése, lebonyolítása a fő feladatuk.
Magyar Szauna Szövetség	Célja a szaunázás, mint egészség megőrzési életmód széles körű megismertetése és az egészséges és helyes szaunázási kultúra terjesztése, a szauna területén végzett tudományos kutatás és technikai fejlődés publikálása, és a szaunázás területén végzett tudományos kutatás-fejlesztés keretében nemzetközi szervezetekkel való szoros együttműködés, nemzetközi kapcsolatok kiépítése és ápolása, nemzetközi rendezvényeken részvétel.
Magyarhertelendi Polgárőr Egyesület	Feladata a közbiztonság és a közrend helyi megteremtésében és fenntartásában való önkéntes lakossági részvétel, a rendőrséggel való együttműködés keretei között. Az állampolgári felelősségérzet erősítése. Társadalmilag hasznos közösségteremtő tevékenység kialakítása és fenntartása.
PRO-FEELL Motorsport Egyesület	A technikai sportok, azon belül is a motorsport, mint szabadidős, illetve versenyszerű sporttevékenység népszerűsítése, szervezése, bemutatása, gyakorlásának biztosítása.
Dél-Dunántúli Gyógy- és Termálfürdők Egyesülete	A Dél-dunántúl, mint fürdők régiója imázs kialakítása fontos célkitűzés, illetve a dél-dunántúli gyógy-, és termálturizmus fejlesztése.
Magyarhertelendi Termál Turisztikai Egyesület	Magyarhertelend turisztikai fejlesztése, a falusi turizmus terén új, piacképes kínálatok kidolgozása, a fejlesztési törekvések összefogása, koordinálása és hatékonyságuk javítása. A térség egységes, sajátos és vonzó arculatának kialakítása.

Forrás: https://civil.info.hu/civil_szervezet_kereso/profil alapján saját szerkesztés, 2023. november

A civil és kulturális szervezetek tevékenységének gazdasági relevanciája Magyarhertelenden több területen is megnyilvánulhat, többek között a hátrányos helyzetű személyek képzése és foglalkoztatása is végbe mehet a civil szervezetek által, továbbá a kreatív gazdaság részeként elősegíthetik a művészeti és kulturális helyi termékek előállítását, értékesítését, ezek pedig hosszútávon hozzájárulhatnak a helyi gazdaság növekedéséhez. Mindemellett a civil és kulturális szervezetek által szervezett rendezvények, programok megvalósításával és/vagy a helyi termékeket/szolgáltatásokat népszerűsítve hozzájárulhatnak a helyi turizmus fellendítéséhez. A településen működő civil szervezetek tehát nem csupán szociális és kulturális területeken, hanem gazdasági szempontból is jelentős szerepet játszhatnak, elősegítve a fenntartható és virágzó közösségfejlesztést.

1.6 A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA, KÖZSZOLGÁLTATÁSOK

Magyarhertelendről az általános humán infrastruktúra és a közszolgáltatások tekintetében elmondható, hogy habár számos intézmény megtalálható a településen néhány közszolgáltatás csak a környező nagyobb településen érhető el. A következő táblázat összefoglalja, hogy a településen élő lakosok az egyes szolgáltatásokat mely intézmények által és mely településen tudják igénybe venni:

Szolgáltatás megnevezése	Intézmény megnevezése	Elérhetőség	Intézmény fenntartója
Óvodai és bölcsődei ellátás	Ligeti Mikrotérség Óvodái és Mini Bölcsődéi Magyarhertelendi Telephely	7394 Magyarhertelend, Petőfi utca 26	Ligeti Mikrotérségi Önkormányzati és Óvodai Társulás, 7331 Liget, József Attila u. 9.
Oktatás	Brázay Kálmán Általános Iskola és Gimnázium	7394 Magyarhertelend, Kossuth utca 53/c	De La Salle János Egyesület, 1394 Pécs, Diana tér 6.
	Kökönyösi Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola	7300 Komló, Alkotmány utca 2/B	Pécsi Tankerületi Központ, 7621 Pécs, Színház tér 2.
	Kökönyösi Gimnázium Magyarszéki Általános Iskolája	7396 Magyarszék, Kossuth L. utca 44.	
	Kökönyösi Gimnázium Gagarin Általános Iskolája	7300 Komló, Bányász utca 1.	
	Kökönyösi Gimnázium Erkel Ferenc Alapfokú Művészeti Iskolája	7300 Komló, 48-as tér 7.	
	Kökönyösi Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola Abaligeti Telephelye	7678 Abaliget, Kossuth utca 82-84.	
	Pécsi Tudományegyetem	Pécs	Universitas Quinqueecclesiensis Alapítvány
Szociális ellátások (étkezés, házi-, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, falugondnoki szolgáltatás)	Családsegítő és Gyermekjóléti Központ, Családsegítő és Gyermekvédelmi Szolgálat	7394 Magyarhertelend, Kossuth u. 46. 7300 Komló, Kossuth L. u. 103. (SZTK)	Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás, 7300 Komló, Kossuth L. u. 103.
	Komlói Térség Integrált Szociális Szolgáltató Központ Intézmény		

Védőnői szolgálat	Götzerné Seid Edit	7394 Magyarhertelend, Petőfi u. 26 + Bodolyabér	Pécsi Tudományegyetem 7622 Pécs, Vasvári P. u. 4.
Háziorvos, gyermekorvos	Dr. Oberling János	7394 Magyarhertelend, Petőfi u. 26 + Bodolyabér	Suavis BT.
Fogorvosi alapellátás	dr. Vándor Éva	7300 Komló, Vértanúk utca 23 7396 Magyarszék, Hársfa u. 2/A	n.a.
Kórházi, sürgősségi, szakorvosi ellátás	Pécsi Tudományegyetem Klinikai Központ Komlói Kórház	7300 Komló, Majális u. 1.	Universitas Quinqueecclesiensis Alapítvány
	PTE Klinikai Központ pécsi intézmények	Pécs	Universitas Quinqueecclesiensis Alapítvány

Elérhető humán és közszolgáltatások Magyarhertelend vonatkozásában *Forrás: Saját szerkesztés, 2023.november*

1.6.1 Nevelés, oktatás

A nevelés és az oktatás kiemelkedő szerepet játszik minden település fejlődésében és jövőjének formálásában. Az alapos helyzetelemzés segít átfogóan megérteni a jelenlegi helyzetet, a különböző korosztályok szükségleteit, az oktatási intézmények infrastrukturális és szakmai fejlettségi szintjét, az oktatási és nevelési intézmények ellátottságát. Az oktatási rendszer fejlesztése szorosan összefonódik a közösség életével.

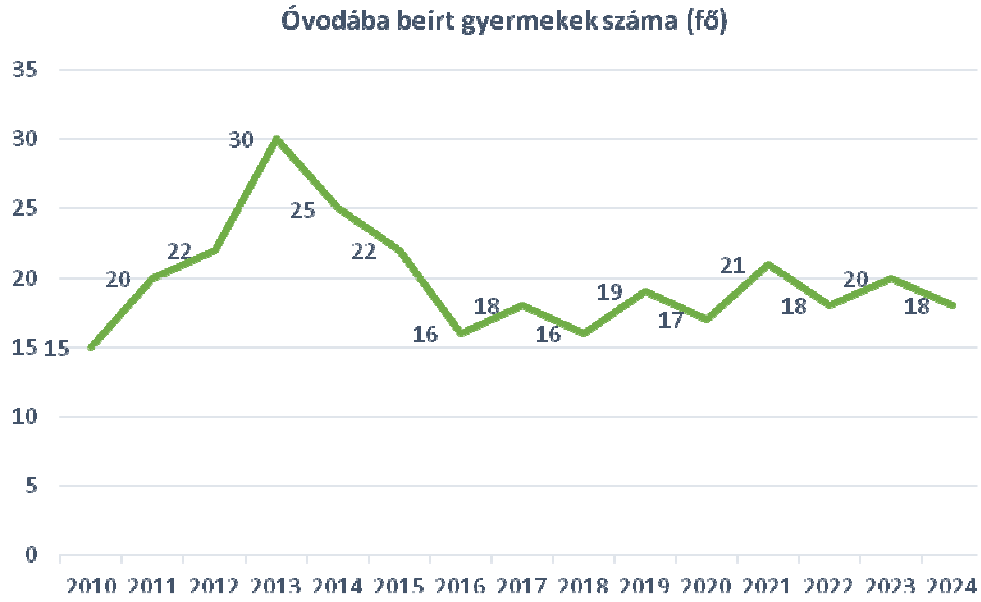
Magyarhertelenden a nevelési intézmények széles köre elérhető. A Ligeti Mikrotérségi Önkormányzati és Óvodái Társulás fenntartásában működő Ligeti Mikrotérség Óvodái és Mini Bölcsődéi intézményhez tartozó Magyarhertelendi Telephelyen (OM azonosító szám: 202506) működik egy minibölcsőde teljes kapacitáskihasználtsággal, 7 férőhellyel, valamint egy óvoda, mely egyetlen óvodai csoportban, 25 fő számára biztosít férőhelyet. A költségvetési szerv működési területéhez Magyarszék, Liget, Magyarhertelend, Bodolyabér, Mecsekpölöske, Oroszló községek közigazgatási területe tartozik.

A Magyarhertelendi telephelyet 1979-ben hozták létre. 2019. szeptember 1-től családi bölcsőde helyett mini bölcsődeként kezdte meg működését az intézmény az óvodai csoport mellett. A magyarhertelendi óvoda két szintes korszerű épületében a gyermekek mindennapi tevékenységéhez tágas, barátságos helységek állnak rendelkezésre. Az alsó szinten található a csoportszoba, az iroda és az öltöző-mosdó helységek, míg a tetőtérben került kialakításra a melegítő konyha, az étkező, valamint a tornaszoba. A gyerekek más-más kulturális értékekkel jellemezhető környezetből érkeznek, egy részük a szomszéd községekből (Bodolyabérről, Kishajmásról, Oroszlóról) jár be, mely településeken magas a roma származású családok száma.

A gyermekeket kísérettel ellátott buszok szállítják a településekről az óvodába, emiatt a megfelelő szülő-pedagógus kapcsolat kialakítása nehézkes. Ennek kompenzálására az óvoda számos olyan programot szervez, mely a szülők számára is látogatható. A településen élő roma lakosok, ezáltal a roma gyermekek száma is csökken. Az óvodába járó gyermekek nagyrésze átlagos családokból érkezik, egyre kevesebb a hátrányos helyzetű, roma gyermekek száma az intézményben. Az óvoda a nevelési-oktatási feladatok mellett figyelmet fordít a gyermekek felzárkóztatására (plusz szolgáltatásokkal, pl: fejlesztő pedagógus segítségével), integrációjára, alapvető viselkedési formák elsajátítására.

Az óvoda sokszínű tevékenységrendszerével, hagyományaival hozzájárul a falu közösségének fejlődéshez is, színesítve, gazdagítva azt. A magyarhetelendi óvodában fontos cél a gyerekek helyi értékekkel és jellegzetességekkel való megismertetése, hogy miután megismerték, becsüljék, tiszteljék és óvják azokat, legyen szó mai, vagy a múltbéli értékekről egyaránt.

Az óvodába beírt gyermekek száma ingadozó, a KSH adatai és önkormányzati adatszolgáltatás szerint 2024-ben 18 kisgyermeket látott el az intézmény, közülük pedig 2 volt hátrányos helyzetű. Az óvodába járó hátrányos helyzetű gyermeke száma 2017-től évről évre folyamatosan csökkent, mely köszönhető többek között a helyi és térségi szociális programoknak, oktatási intézkedéseknek, vagy általános gazdasági javulás fokozódásának. A (hátrányos helyzetű) gyermekek óvodai részévtele kulcsfontosságú a későbbi oktatásban való sikeres részével, társadalmi beilleszkedés és felzárkózás szempontjából.

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2023. december

A település egyetlen iskolája a De La Salle Szent János Egyesület által fenntartott Brázay Kálmán Általános Iskola és Gimnázium, ahol esti és levelező képzésben általános iskolai és gimnáziumi képzés, valamint nappali oktatási rendszerű gimnáziumi képzés folyik. Az intézmény működési területe elsősorban Baranya Vármegye, de az ország bármely részéről fogadnak tanulókat. Az iskola általános iskolai oktatás-nevelést kizárólag esti, vagy levelező munkarendben biztosít, nappali munkarendű általános iskolai oktatás nem érhető el a településen. Az esti, valamint levelező munkarendbe felvehető maximális tanulói létszám 120-120 fő. Az intézményben magyar nyelvű roma/cigány nemzetiségi nevelés-oktatás folyik.

A gimnáziumi nevelés-oktatás nappali munkarendben is elérhető, összesen 440 főt vehet fel az intézmény, melyek közül 120 fő nappali munkarendben, 160 esti, szintén 160 fő pedig levelező munkarendben tanulhat. A többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető sajátos nevelési igényű gyermekek maximális létszáma az intézményben 12 fő lehet.

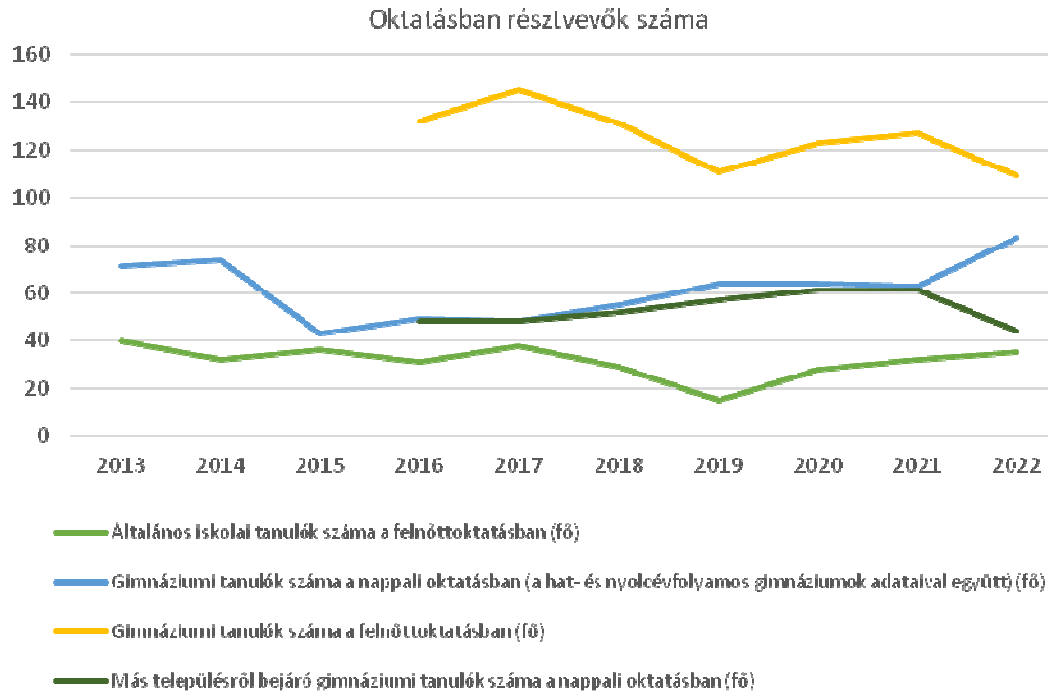
Az intézmény pedagógiai programjában megfogalmazottak értelmében olyan pedagógiai környezetet szeretne teremteni, mely a tanulói személyiség sokoldalú fejlődését szolgálja, alkalmassá teszi a társadalmi változásokhoz való folyamatos alkalmazkodásra, egész életen át tartó tanulásra.

Céljuk, hogy tanulóik ismerjék meg szűkebb és tágabb környezetük értékeit, a társadalmi szokásokat, viselkedési normákat, legyen igényük az egészséges életvitelre. Lehetőséget biztosítanak a régi SNI-s tanulóinak is a továbbtanulásra, érettségi követően technikumba való bekapcsolódásba, lehetővé téve ezáltal munkaerőpiaci integrációjukat. Az iskola elképzeléseinek megvalósításához felkészült nevelőtestület, felszerelt iskola és támogató partnerek állnak rendelkezésükre.

Mivel a településen csak esti és levelező rendszerű általános iskola működik, amely felnőttoktatást biztosít 8. általános iskolát nem végzettek számára. A gyermekek a közelben lévő településekre (Komlóra, Sásdra, Magyarszékre, Mindszentgodisára, Pécsre) járnak iskolába.

Utaztatásuk a település iskolabuszával, menetrend szerint történik, valamint a Pannon Volán menetrend szerinti járatait veszik igénybe, illetve előfordul, hogy a szülők hordják gyermeküket saját gépkocsival.

A felnőttoktatásban részvevő általános iskolai tanulók száma az elmúlt években kismértékben ingadozott, 2022-ben 35 fő volt, mely az iskola maximálisan felvehető tanulói létszámának mindössze 15%-a. A gimnáziumi tanulók száma a nappali oktatásban kisebb ingadozásokat leszámítva évről évre folyamatosan emelkedő képet mutat, a felnőttoktatásban részvevő tanulók száma azonban évről évre csökken. Amíg 2018-ban a felnőttoktatásban részvevők száma 145 volt, a nappali oktatásban részvevők száma ennek majdnem harmada (48 fő). Az idő előrehaladtával a nappali, valamint felnőttoktatásban részvevők száma évről évre közelít egymáshoz, bár utóbbi még mindig nagyobb létszámot mutat. Az elmúlt évek adatait figyelembe véve meglepő, hogy a nappali oktatásban részvevő tanulók közel 95%-a más településről járt be a 2021-es évig. A 2022-es évben ez az arány a település szempontjából kedvezőbb képet mutat, ebben az évben a tanulók majdnem fele magyarhertelendi.

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2023. december

1.6.2 Szociális ellátások

Magyarhertelend Község Önkormányzata Képviselő-testületének 1/2024. (I. 23.) önkormányzati rendelete (mely 2024. március 1-jén lép hatályba) tartalmazza a szociális gondoskodás helyi szabályainak rendjét. A rendelet értelmében az önkormányzat az alábbi szociális ellátásokat nyújtja:

- Lakhatás költségeihez kapcsolódóan nyújtott települési támogatás: Az önkormányzat a lakhatás költségeihez kapcsolódóan – elsősorban természetbeni ellátásként – települési támogatást nyújt a szociálisan rászorult személynek, családnak az általuk lakott lakás fenntartásával kapcsolatos rendszeres kiadásaik viseléséhez.
- Temetési költségek viseléséhez nyújtott települési támogatás: Családon belüli haláleset bekövetkezésekor temetési költségek viseléséhez nyújtott települési támogatás:
- Rendkívüli települési támogatás: Rendkívüli települési támogatásban részesíthetők kérelemre vagy hivatalból azok számára, akik önmaguk, illetve családjuk létfenntartásáról más módon nem tudnak gondoskodni, vagy alkalmanként jelentkező többletkiadásuk miatt anyagi segítségre szorulnak.
- Gyermekétkeztetés térítésidíj támogatás: Természetben nyújtott gyermek intézményi térítési díj támogatás (étkezés) állapítható meg annak az általános iskolába járó gyermek szülőjének, aki nem részesül egyetlen szociális ellátási formában sem.
- Újszülöttek települési támogatása: Újszülöttek települési támogatásában részesülnek azon családok, akik a gyermek születését megelőzően a településen állandó lakcímmel rendelkeznek és életvitelszerűen ott élnek.
- Iskolakezdési települési támogatás: Iskolakezdési települési támogatásban részesíthetők – Magyarhertelend község családtámogatási rendszerének keretében, tekintettel a nevelési vagy oktatási év kezdetének jelentős, a családokat megterhelő költségeire – kérelemre, a településen állandó lakcímmel rendelkező és életvitelszerűen a településen élő, intézményi jogviszonyban álló gyermekek szülei.
- Karácsonyi települési támogatás: Karácsonyi települési támogatásban részesíthetők – Magyarhertelend község családtámogatási rendszerének keretében, tekintettel a karácsonyi ünnepekkel kapcsolatban felmerülő jelentős, a családokat megterhelő költségeire – hivatalból, a településen állandó lakcímmel rendelkező és életvitelszerűen a településen élő családok.
- Idősek napja alkalmából nyújtott települési támogatás: Idősek napja alkalmából nyújtott települési támogatásban részesíthetők – Magyarhertelend község családtámogatási rendszerének keretében, az idősek napjára tekintettel– hivatalból, a településen állandó lakcímmel rendelkező 65 életévét betöltött időskorúak.
- Köztemetés: A köztemetés elrendeléséről a polgármester dönt.
- Gyógyszerköltség támogatás: Gyógyszerköltséghez, illetve gyógyászati segédeszközök költségeihez való részbeni hozzájárulás.
- Magyarhertelend Jó Tanuló ösztöndíj támogatás: A Képviselőtestület Magyarhertelendi Jó Tanuló ösztöndíj támogatása keretében pénzbeli szociális juttatást nyújt a település hírnevét öregbítő, kiemelkedő teljesítményt nyújtó általános iskolai és középiskolai tanulók, valamint felsőfokú tanulmányokat folytató hallgatók számára.

A szociálisan rászorultak részére az önkormányzat a következő szociális alapellátásokat biztosítja:

a) étkeztetés
b) házi segítségnyújtás
c) jelzőrendszeres házi segítségnyújtás
d) családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatások - gyermekétkeztetés, bölcsődei ellátás,
e) tanyagondnoki szolgálat

Az **étkeztetés** keretében azoknak a szociálisan rászorultaknak a legalább napi egyszeri meleg étkezésről kell gondoskodni, akik önmaguknak, illetve eltartottjaik részére tartósan vagy átmeneti jelleggel nem képesek biztosítani. Az önkormányzat szociális étkeztetésben részesíti azt az igénylőt, illetve eltartottat is, aki, különösen kora, egészségi állapota, fogyatékossága, pszichikai betegsége, hajléktalansága, csekély jövedelme, korhatár előtti öregségi nyugdíja miatt nem képes napi egyszeri étkeztetésről más módon gondoskodni.

Az étkeztetés társulási megállapodás alapján a Ligeti Mikrotérségi Önkormányzati és Óvodai Társulás szervezésében valósul meg, a jogosult lakcímére történő házhozszállítással, melyről Magyarhertelend község Önkormányzat tanyagondnoka gondoskodik.

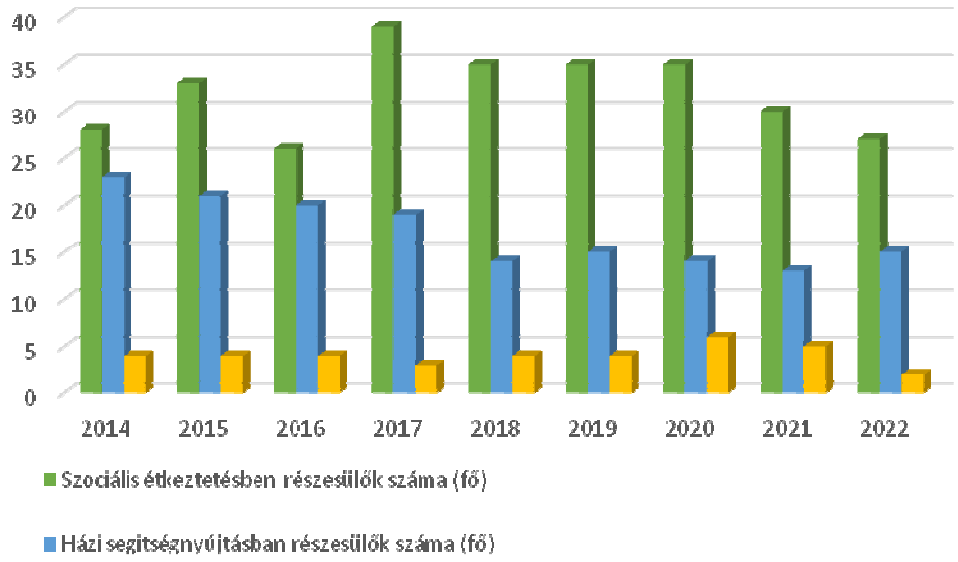
A **házi segítségnyújtás** célja, hogy az ellátást igénybe vevő fizikai, mentális, szociális szükségleteinek kielégítése saját környezetében, életkorának, élethelyzetének és egészségi állapotának megfelelően, képességeinek fenntartásával, felhasználásával, fejlesztésével biztosított legyen. A házi segítségnyújtást szolgáltatási szerződés alapján a Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás által fenntartott Komlói Térség Integrált Szociális Szolgáltató Központ Intézmény szervezésében biztosítja. Az ellátás iránti írásbeli kérelmet az intézménynél lehet benyújtani, az ellátás nyújtásáról az intézmény vezetője dönt. A házi segítségnyújtásért a gondozott személyek által fizetendő térítési díjat az Önkormányzat teljes mértékben átvállalja.

A **jelzőrendszeres házi segítségnyújtás** a saját otthonukban élő, egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt rászoruló, a segélyhívó készülék megfelelő használatára képes időskorú vagy fogyatékos személyek, illetve pszichiátriai betegek részére az önálló életvitel fenntartása mellet felmerülő krízishelyzetek elhárítása céljából nyújtott ellátás. Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás keretében biztosított az ellátott személy segélyhívása esetén az ügyeletes gondozó helyszínen történő megjelenése, a segélyhívás okául szolgáló probléma azonnali megoldása és szükség esetén további egészségügyi vagy szociális ellátás kezdeményezése.

A **családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatás** célja a település területén élő szociális és mentálhigiénés problémák miatt veszélyeztetett, illetve krízishelyzetbe került személyek, családok életvezetési képességének megőrzése, az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, valamint a krízishelyzet megszüntetésének elősegítése a szociálismunka eszközeivel. A gyermekjóléti szolgáltatás olyan, a gyermek érdekeit védő speciális személyes szociális szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi és lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését. A családsegítést szolgáltatási szerződés alapján a Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás által fenntartott Komló Térségi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálata szervezésében biztosítja. Az ellátás iránti írásbeli kérelmet az intézménynél lehet benyújtani, az ellátás nyújtásáról az intézmény vezetője dönt. A családsegítő és a gyermekjóléti szolgáltatás igénybevétele térítésmentes.

A képviselőtestület természetbeni ellátásként biztosítja az intézményi **gyermekétkeztetést**. Intézményi gyermekétkeztetésben részesül minden Magyarhertelendi Óvodába, Mini Bölcsődébe járó gyermek. A gyermekétkeztetés társulási szerződés alapján a Ligeti Mikrotérségi Önkormányzati és Óvodai Társulás szervezésében valósul meg, vásárolt szolgáltatás útján az intézmények étkezőiben - kiszolgálással.

A **bölcsőde**, mint személyes gondoskodást nyújtó intézmény biztosítja a családban nevelkedő 3 éven aluli gyermekek napközbeni ellátását, szakszerű gondozását és nevelését azok számára, akiknek szülei, nevelői, gondozói munkavégzésük, betegségük vagy egyéb ok miatt napközbeni ellátásukról nem tudnak gondoskodni. A bölcsődei szolgáltatást a Ligeti Mikrotérségi Önkormányzati és Óvodai Társulás látja el a Ligeti Mikrotérség Óvodái és Mini Bölcsődéi Magyarhertelendi Telephelyen. A térítési díj költségét az Önkormányzat 100%-ban átvállalja.

Szociális ellátásokban részesülők száma Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2023. december

Magyarhertelend Község Önkormányzata Képviselő-testületének 3/2022. (II. 23.) önkormányzati rendelete alapján az önkormányzat személyes gondoskodás keretén belül, szociális alapszolgáltatásként **tanyagondnoki szolgáltatást** működtet Magyarhertelend község közigazgatási területén. A tanyagondnoki szolgáltatás központi személye a tanyagondnok, aki a település egészéért vállalt felelősséggel, ellátja a rendeletben megfogalmazott feladatokat. A tanyagondnoki szolgálat keretében ellátandó alapellátási feladatok keretében a tanyagondnok közreműködik az étkeztetésben, a házi segítségnyújtásban, a közösségi és szociális információk szolgáltatásában, az egészségügyi ellátáshoz való hozzájutás biztosításában (háziorvosi és egyéb egészségügyi intézménybe szállítás, gyógyszerkiváltás). A tanyagondnok részt vesz a közösségi, művelődési, sport- és szabadidős tevékenységek szervezésében, az egyéni hivatalos ügyek intézésének segítésében, lakossági igények továbbításában, valamint közreműködik az egyéb lakossági szolgáltatások biztosításában. A tanyagondnoki szolgálat segítséget nyújt a település ellátását, működését szolgáló anyag- és árubeszerzés az önkormányzat és intézményei számára, információt közvetít a lakosság részére, emellett részt vesz a falu karbantartási munkáiban is.

Magyarhertelend Község Önkormányzata a fentiek mellett további segítő intézkedéseket is végrehajt a helyi lakosság támogatása érdekében. Például Képviselő-testületének 8/2023. (IX. 28.) önkormányzati rendelete alapján összesen legalább 1 m3 tűzifa erejéig – a téli fűtéshez szükséges tűzifa biztosításához kérelemre, természetbeni ellátás formájában támogatás nyújt azoknak a családoknak, amelyekben az egy főre jutó jövedelem nem haladja meg a szociális vetítési alap összegének 350 % - át, az egyedül élő esetén a 450 % -át, illetve a lakásának fűtésére fatüzelésre alkalmas fűtőberendezés is rendelkezésre áll.

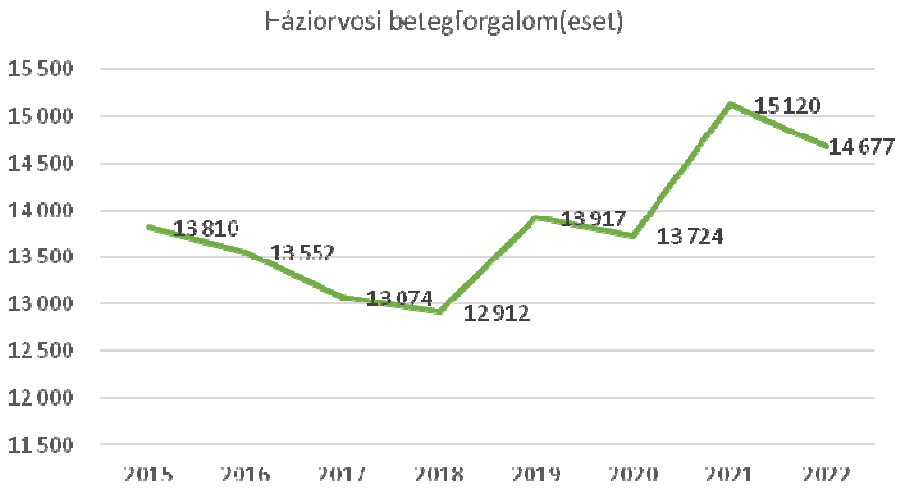
1.6.3 Egészségügy

Magyarhertelend Község Önkormányzat képviselőtestületének 7/2016 (XII.20.) önkormányzati rendelete szól az egészségügyi alapellátás körzeteinek megállapításáról. A rendelet hatálya kiterjed Magyarhertelend község közigazgatási területén területi ellátási kötelezettséggel működő háziorvosi körzetre, házi gyermekorvosi körzetre, fogorvosi körzetre, védőnői ellátás körzetére, az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátásra, valamint az iskola-egészségügyi ellátásra.

A község teljes közigazgatási területe Bodolyabér községgel együtt alkot egy háziorvosi és házi gyermekorvosi körzetet. A körzet székhelye: Háziorvosi rendelő 7394 Magyarhertelend, Petőfi u. 26. A település háziorvosa Dr. Oberling János, aki egyben a gyermekek ellátásáról is gondoskodik. A rendelés napi szinten folyamatos, szükség szerint a háziorvos házhoz megy. Szakorvosi ellátásra legközelebb Komlón és Pécsett van lehetőség. Az alapellátáshoz kapcsolódó orvosi ügyeleti ellátást az önkormányzat feladat-ellátási szerződés keretében látja el. Az ügyeleti ellátás székhelye: 7300 Komló, Kossuth L. u. 103. Háziorvosi szolgálathoz tartozó szakápolók/ápolók száma Magyarhertelenden 2 fő.

Magyarhertelenden a védőnői szolgálatot 1 védőnő látja el Götzerné Scheid Edit személyében. A védőnő látja el a népegészségügyi, koragyermekkori kötelező szűréseket is. A község teljes közigazgatási területe Bodolyabér községgel együtt alkot egy védőnői körzetet. A védőnő szükség szerint látogatja a gyermekeket, és rendszeresen fogadóórát is tart. Az utóbbi években a faluban tapasztalható gyermeklétszám, születési szám és a gondozásba veendő terhes anyák számának csökkenése miatt már nem működik egy teljes védőnői státusz. A faluban tevékenykedő védőnő több település védőnői szolgálatát is ellátja (pl.: Sásd). Fejlesztésre szoruló gyermekek Komlón kaphatnak legközelebb szakszerű térítésmentes ellátást. Magyarhertelend településen a család, anya- és gyermekgondozást is a védőnői szolgálat látja el. A leendő szülők számára a gyermekgondozással kapcsolatos ismeretek átadását már várandós korban kezdik meg. Emellett ő nyújtja a védőnői szolgáltatást a Brázay Kálmán Általános Iskola és Gimnázium intézményben is.

Az iskola-egészségügyi ellátásnak fontos szerepe van abban, hogy támogassa a diákok fizikai és mentális egészségét. Az iskola-egészségügyi ellátás a háziorvos és a védőnő együttes szolgáltatásából áll, melyet a 7394 Magyarhertelend, Petőfi u. 26. szám alatti orvosi rendelőben biztosítanak.

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2023. december

Magyarhertelend Község Önkormányzatának teljes közigazgatási területe egy fogorvosi alapellátási körzetet alkot, amely más településeket is magában foglal. A fogorvosi körzet központja és székhelye

a 7300 Komló, Vértanúk utca 23. alatt található. A körzeti rendszer célja, hogy megfelelő és hozzáférhető fogorvosi ellátást biztosítson a helyi lakosok számára, és a székhelyen működő rendelő létfontosságú szerepet játszik ebben a szolgáltatásnyújtásban. A fogorvosi sürgősségi ellátás ügyeleti székhelye hétvégén és ünnepnapokon a 7621 Pécs, Dischka Győző utca 5. alatt található. Gyógyszertár legközelebb Magyarszéken érhető el, a településen csupán kézi gyógyszertár működik.

1.6.4 Kultúra, sport

Az önkormányzat feladatának tekinti, hogy a településen kialakult művelődési hagyományokra, a település fejlesztésének koncepciójára, az intézmények, a civil szervezetek és a polgárok öntevékenységére alapozva, pályázatokon való részvétel mellett, a helyi lakosság elvárható igényeinek kiszolgálása, a turizmus lehetőségeinek felkutatása és kihasználása érdekében a közművelődés sajátos eszközrendszerével segítse annak megvalósítását, melyet rendeletben is megfogalmazott (12/2018 (XII.20..) önkormányzati rendelet a közművelődésről).

Az önkormányzat a közművelődési tevékenység támogatása céljából igyekszik a közösségi művelődéshez méltó esztétikus környezetet, személyi feltételeket és infrastruktúrát biztosítani. Törekszik a település hagyományainak ápolására, helytörténeti, honismereti mozgalom fejlesztésére, hagyományőrző közösségek életre hívására, működtetésére. Emellett az önkormányzat céljai közé tartozik a különböző korosztályok közművelődési lehetőségeinek biztosítása, a közösség életének támogatása, kulturális kapcsolatainak gazdagítása, valamint az iskoláskorúak környezetbarát, környezet-, és egészségtudatos nevelése, a községi könyvtári szolgáltatások igénybevételének biztosítása is.

Az önkormányzat közművelődési tevékenységének formái többek között:

- az iskolarendszeren kívüli, öntevékeny, önművelő, önképző, szakképző tanfolyamok, tanoda, életminőséget és életesélyt javító tanulási, felnőttoktatási lehetőségek megteremtése, megszervezése
- a település környezeti, szellemi, művészeti értékeinek, hagyományainak feltárása, megismertetése, helyi művelődési szokások gondozása, gazdagítása, gyarapítása,
- az egyetemes, a nemzeti, a nemzetiségi és más kisebbségi kultúra értékeinek megismertetése, a megértés, a befogadás elősegítése, az ünnepek kultúrájának gondozása, ápolása, továbbadása,
- az ismeretterjesztő, az amatőr alkotó, művelődő közösségek, csoportok tevékenységének támogatása,
- a helyi társadalom kapcsolatrendszerének, közösségi életének, érdekérvényesítésének segítése,
- a különböző kultúrák közötti kapcsolatok kiépítésének és fenntartásának segítése,
- a szabadidő kulturális célú eltöltéséhez a feltételek és lehetőségek biztosítása,
- egyéb művelődést segítő lehetőségek biztosítása (pl. egészségmegőrző, egészségre nevelő programok biztosítása)
- a települési és iskolai könyvtár, valamint a település muzeális intézmény(ek) és alkotóház közművelődési tevékenységének támogatása,
- helyi ifjúsági klub, baba - mama klub és nyugdíjas klub létrehozásában és működésében való közreműködés,
- Magyarhertelendi-kerekasztalt működtet a települési értéktár feltárása és megőrzése érdekében.

Az Önkormányzat által biztosított közösségi színtér a közművelődési alapszolgáltatások mellett egyéb tevékenységeknek, szolgáltatások megszervezésének is helyszínt biztosító Közösségi Centrum.

A közösségi élet színteréül szolgáló létesítmények közé tartozik még a Barátúri Kultúrház. A szabadtéri színpad a falu főterén számos programnak ad helyet, ezáltal pozitív hatást gyakorol a helyi közösségre. A szabadtéri színpad ideális helyszín kulturális és művészeti rendezvények számára, mint például színházi előadások, koncertek, táncbemutatók, népművészeti programok. A kastély pedig

több teremmel szolgál a helyi lakosság számára a Kossuth u. 26. címen. A sportpálya is fontos közösségi teret képez a településen, hiszen a sportolás és testmozgás mellett közösségépítő funkcióval is bír, rendszeres sportesemények, versenyek és edzések alkalmat teremtenek a közösség tagjainak találkozására, kapcsolatok építésére és a helyi szociális kapcsolatok erősítésére. a sportpályán található füves és aszfaltos pálya mindenki számára elérhető. A közeljövőben kialakítandó szabadidő parkban jelenleg egy kerékpáros pumptrack pálya található, tervben van egy street workout park kialakítása is.

A település közösségi élete jellemzően ezekben az épületekben és helyszíneket zajlik, közösségi összejövetelek, bálok, búcsúk, falunapok, lakodalmak, sportrendezvények is rendszeresen megszervezésre kerülnek. Ezek a közösségi színterek nem intézményként működnek, de alkalmasak lehetnek oktatási célokra is, mint például iskolai előadásokra is, továbbá hagyományőrző rendezvényekhez, ünnepekhez és kulturális eseményekhez, amelyek erősítik a helyi identitást és értékeket.

Az önkormányzat gondoskodik a közösségi színterek működéséhez szükséges személyi feltételekről, amelyeket a jogszabályban előírt szinten a legköltséghatékonyabban biztosít. A foglalkoztatott létszámot az éves költségvetésben határozza meg. Összességében a közösségi terek sokrétű célokat szolgálnak, teret adva a művészetnek, kultúrának, közösségi eseményeknek és a helyi élet gazdagításának, a helyi identitásnak és értékeknek.

Az önkormányzattal a közművelődési feladatainak ellátása érdekében együttműködik:

- a Csorba Győző Könyvtár,
- a Nemzeti Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság,
- a Magyarhertelendi Bordal-kör Egyesület,
- a Magyarhertelendi Polgárőr Egyesület,
- a Fructus Tejtermékgyártó Szociális Szövetkezet,
- a Magyarhertelendi Német Nemzetiségi Önkormányzat,
- a Magyarhertelendi Mikrotérség Óvodái és Családi Bölcsőde Hálózata
- a Brázay Kálmán Általános Iskola és Gimnázium.
- a Magyarhertelendi Roma Nemzetiségi Önkormányzattal

A helyi kötelező közszolgáltatási feladatok megszervezése, a humán szolgáltatások, a szociális és gyermekjóléti ellátások, a település üzemeltetési feladatai, a közterületek tisztántartása biztosítottak az önkormányzat által. A település lakói számára elérhetőek, megfelelő színvonalon működnek és minden jogos igényt kielégítenek. Az önkormányzatnak nincs tudomása etnikai konfliktusról.

A civil szervezetek aktívak, sokszínű tevékenységeikkel a település fejlődéséhez járulnak hozzá. Az Önkormányzat pályázati lehetőségek biztosításával, rendszeres tájékoztatással és folyamatos párbeszéd fenntartásával segíti munkájukat. Számos civil szervezet önkéntes munkájával és adományok közvetítésével enyhíti a hátrányos helyzetű családok mindennapjait. A szolidaritás és felelősség mind magánemberekben, mind a településen működő gazdasági szervezetekben jelen van, jellemzően felajánlások, önkéntes munkában nyilvánul meg.

1.6.5 Esélyegyenlőség biztosítása

Magyarhertelend Község Önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programját a Képviselőtestület legutóbb a 76/2018. (XII.19) számú határozattal, 2018. december 19-én fogadta el. A dokumentum 2024. márciusáig hatályban marad, az új Esélyegyenlőségi Program kidolgozása folyamatban van. Az abban megfogalmazandó jövőkép és intézkedési célok összhangban lesznek a jelenleg hatályos dokumentummal. Mindezek tekintetében a település esélyegyenlőségi jövőképe az alábbiakban összegezhető:

„Olyan településen kívánunk élni, ahol a romák életkörülményeik javulnak, egyenlő tagjai lesznek a társadalomnak a munkájuk elismerhető lesz, és a munkakedvük növekszik, munkahelyüket hosszú távon is meg tudják tartani, ezáltal önfenntartóvá válnak. Fontos számunkra, hogy a mélyszegénységben élők anyagi problémáin segítsünk azáltal, hogy munkahelyhez juttatjuk őket és segítünk a felzárkóztatásban. Kiemelt területnek tartjuk a gyerekek egészséges fejlődését, iskoláztatását, szociális biztonságát, valamint a szabadidős tevékenységeik segítését. Folyamatosan odafigyelünk az idősek egészségének megőrzésére, életminőségük javítására, elmagányosodásuk, izolálódásuk csökkentésére. Elengedhetetlennek tartjuk a nők esetén a munkába való visszatérés segítését, valamint gátoljuk a negatív diszkrimináció megjelenését. Segítséget nyújtunk a gyermeknevelésben, napközbeni ellátásukban. Különös figyelmet fordítunk a fogyatékkal élők problémáira, életminőségük javítására, településünk akadálymentesítésére.”

Magyarhertelend település Önkormányzata az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja:

- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,
- a diszkrimináció-mentességet,
- szegregáció-mentességet,
- a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében, együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel).

Az esélyegyenlőség biztosítása szempontjából többféle felzárkóztatást biztosító eszköz és kezdeményezés is létezhet. Szervezhetnek olyan képzési programokat, amelyek lehetőséget nyújtanak a lakosságnak új készségek és szaktudás megszerzésére.

Ez javíthatja a foglalkoztatási lehetőségeiket és elősegítheti az esélyegyenlőséget és az egyenlő bánásmód biztosítását. Emellett a munkahelyteremtő programok közül a közfoglalkoztatási program is nagy segítséget jelent a településen élő hátrányosabb helyzetű lakosok számára. Továbbá a lakhatási támogatás is nagy potenciált jelent a település számára. A digitális kompetenciák fejlesztése is kiemelt cél.

A szociális gondoskodás biztosítása érdekében az önkormányzat, szervei, és a helyi szociális, egészségügyi, valamint civil szervezetek kötelesek együttműködni és kezdeményezni a gondoskodást igénylő problémák megoldását. A szegénység elmélyülése miatt folyamatosan vizsgálják a helyi szabályokat és ezek hatásait, évente legalább egyszer felülvizsgálva a rendeletet az eredményesség és hatékonyság érdekében. A Képviselő-testület pedig az esélyegyenlőségi szempontokat is figyelembe veszi a helyi szabályozási tevékenysége során.

Az ellátórendszer elemei mindenki számára hozzáférhetők, egységes, egymásra épülő szolgáltatásokat nyújtanak folyamatosan és megbízható módon. Nincs hátrányos megkülönböztetés

sem a település foglalkoztatásában, sem az oktatás és nevelés területén, sem pedig a szociális és az egészségügyi ellátórendszer keretein belül. Az alábbi táblázat összefoglalja a dokumentum helyzetelemzésének következtetéseiben feltárt esélyegyenlőségi problémákat és az azok megoldására irányuló tervezett intézkedéseket.[4]

Intézkedés megnevezése	Intézkedéssel elérni kívánt cél	Az intézkedés tartalma
I. A mélyszegénységben élők és a romák esélyegyenlősége		
Aluliskolázottság	A megélhetést biztosító munkahelyhez, munkakörhöz szükséges szakképesítés megszerzése	Az érintettek tájékoztatása a lehetőségekről, kapacitálni az aluliskolázottakat a tanulmányaik befejezésére
Mélyszegénységben élők egészségi állapotának javítás	Az orvosi ellátáshoz való hozzáférés segítése. Egészségi állapot javulása.	Egészségtudatos életmódra nevelés. Prevenciós támogatás, tájékoztató fórumok létrehozása. Települési támogatás, gyógyszertámogatás. Méhnyakrák-szűrés.
Munkahelyre jutás - munkahely megtartás	Az öröklődő hátrányos anyagi helyzet csökkentése munkavállalás, megfelelő szakképzés elvégzése által. A munkába állás, a munka hosszú távú megtartása által javuló anyagi helyzet.	A célcsoport igényeihez illeszkedő képzések, tájékoztatók. Munkahelyek hozzáférési lehetőségének feltérképezése.
II. A gyermekek esélyegyenlősége		
Gyermekek napközbeni ellátása	Gyermekek napközbeni ellátása biztonságos, intézményes keretek között. Pl. délutáni napközi, családi napközi, iskolai, óvodai foglalkozások.	Családi-, iskolai-, óvodai napközi, ifjúsági klubok, szakkörök, nyári táborok szervezése oly, módon, hogy bárki számára hozzáférhető legyen. Pályázati erők bevonása szükséges.
Korai iskola elhagyás	A fiatalok maradjanak minél tovább iskolapadban. Folytassák tanulmányaikat, szerezzenek szakmát. A kallódás, céltalan élet helyett felvilágosítás - munkába integrálás. A szakképesítés megszerzésének támogatása. A korai gyerekvállalás lejjebb szorítása felvilágosítással.	Fórumok, felvilágosítások, események szervezése, megtartása, ahol a korai gyerekvállalásról, továbbá a szenvedélybetegsége káros következményeiről kapnak felvilágosítást, valamint a szakképzettség, iskolázottság előnyeiről, lehetőségeiről tájékoztatást.

[4] Helyi Esélyegyenlőségi Program 2018-2023, Magyarhertelend Község Önkormányzata Letöltve: https://www.magyarhertelend.hu/images/docs/magyarhertelend_hep2018_20191219.pdf Letöltés ideje: 2023. november 30.

Gyermekvállalási kedv támogatása	Nőjön az élveszülések száma. Egyre több kisgyermekes család településen be a községbe. Élhető település kialakítása gyermekbarát intézkedésekkel. Játszótér, közlekedés, programok, intézményhálózat	Élhető település kialakítása - játszótér, gyermekbarát programok, intézményhálózat (bölcsőde, óvoda, iskola), gyermekfoglalkozások (klubok, szakkörök, családi napközi), közlekedés (iskolabusz) fejlesztésével, javításával.
III. A nők esélyegyenlősége		
Kisgyermekes édesanyák, nők visszaintegrálása a munkába	Gyermekek napközbeni elhelyezésére legyen lehetőség. Vállalkozások támogatása a településen. Olyan munkahelyek teremtése, ahol a munkába visszatérő nők dolgozni tudnak. Családbarát munkahelyek, munkába jutás megoldása.	Munkahelyteremtés, képzések, tanfolyamok. Gyermekek napközbeni ellátásának megoldása. Távmunka.
IV. Az idősek esélyegyenlősége		
Alacsony nyugdíj, nehéz megélhetés	Az idősek anyagi helyzetének javítása oly módon, hogy tanácsot, felvilágosítást, lehetőséget kapnak arról, hogyan tudnának nyugdíj mellett munkával keresetkiegészítésre szert tenni.	Olyan munkahelyek létrehozása, amelyek a célcsoportból tudnak foglalkoztatni. Jövedelemkiegészítő tevékenységek bevezetése. Öngondoskodás elősegítése, fórumok. Háztáji gazdaságok.
Elmagányosodás	Elszeparálódás, elmagányosodás csökkentése különféle rendezvényekkel, szociális háló kialakításával.	Közösségi programok, tanfolyamok szervezése az adott célcsoportnak. Informatikai képzés, kapcsolattartás, generációk összekapcsolása, DJPpont megléte - szabad wifi, számítógépek, telefon, tablet. Rendezvény szervezése.
V. A fogyatékkal élők esélyegyenlősége		
Akadálymentesítés	Akadálymentes bejutás a település minden intézményébe.	Épületek teljes-körű akadálymentesítése polgármesteri hivatal, közösségi centrum. Utak, járdák akadálymentesítése.

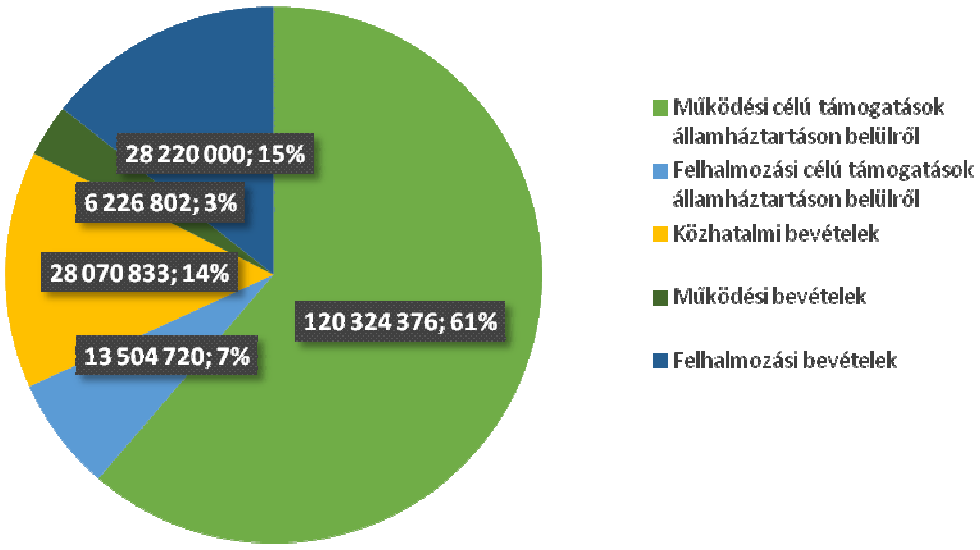
Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program alapján saját szerkesztés, 2023. december

1.7 A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA, KÖZSZOLGÁLTATÁSOK

Magyarhertelend gazdasági pozícióját földrajzi elhelyezkedése alapjaiban determinálja, így a Mecsek szívében elhelyezkedő település, gazdaságfejlesztési értelemben, Baranya vármegye turisztikailag egyik legnagyobb potenciállal bíró térségének markáns elemeként azonosítható. Azonban ahogy a fejlesztési terv előkészületei során folytatott mélyinterjúk, illetve a település irányítása és fejlesztése során szerzett mindennapos tapasztalatok rávilágítanak, turisztikai és rekreációs potenciáljai ellenére Magyarhertelend komplex tényezőellátottságbeli kihívásokkal szembesül, melyek a település gazdaságfejlesztési törekvéseit jelentős mértékben nehezítik.

1.7.1 A település gazdasági súlya, szerepköre

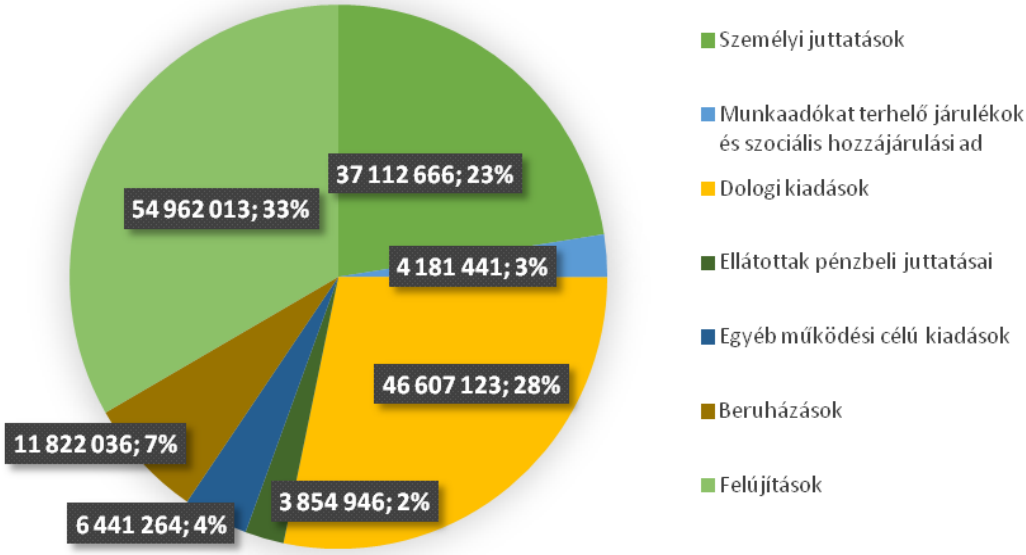
Magyarhertelend gazdasági súlyát és szerepkörét elsősorban a települést irányító önkormányzat pénzügyi helyzetével jellemezhetjük gyakorlati értelemben. A 2022-es önkormányzati költségvetés végrehajtásáról szóló helyi rendelet alapján elmondható, hogy a település bevételeinek 68 százaléka – nagyságrendileg 133,5 millió forint – központi költségvetésből érkező támogatás (állami normatíva, pályázati támogatások), míg a helyi adókból és működési bevételekből (pl. bírságok, szolgáltatások) származó források az önkormányzati költségvetés bevételi oldalának összesen 17 százalékát, hozzávetőlegesen 24 millió forintot tesznek ki, míg a felhalmozási bevételek értéke 2022-ben 28 millió forintot, 15 százalékos részarányt értek el. Mindez Magyarhertelend települési költségvetésének bevételi struktúrájában közepes intenzitású, ugyanakkor alacsony volumenű saját forrásszerzési képességről tanúskodik.

Az önkormányzat bevételeinek megoszlása (2022, % illetve 1000 Ft)
Forrás: Saját szerkesztés az önkormányzat rendeletei alapján, 2023. november

Ha a 2022-es költségvetés 165 millió forint összértékű kiadási oldalát áttekintjük, akkor megállapítható, hogy az önkormányzat kiadásainak 26 százaléka – mintegy 41,3 millió forint – az önkormányzat saját béreinek, illetményeinek, és a foglalkoztatáshoz kapcsolódó járulékainak kifizetésére fordítódott, míg a klasszikus önkormányzati dologi kiadásokra és működési feladatokra a költségvetés 34 százalékát (56,8 millió forintot) költötték el.

Ezzel párhuzamosan a helyi fejlesztéseket szolgáló beruházási célra a költségvetésnek 7 százalékát, mintegy 12 millió forintot, felújításokra pedig 55 millió forintot allokáltak.

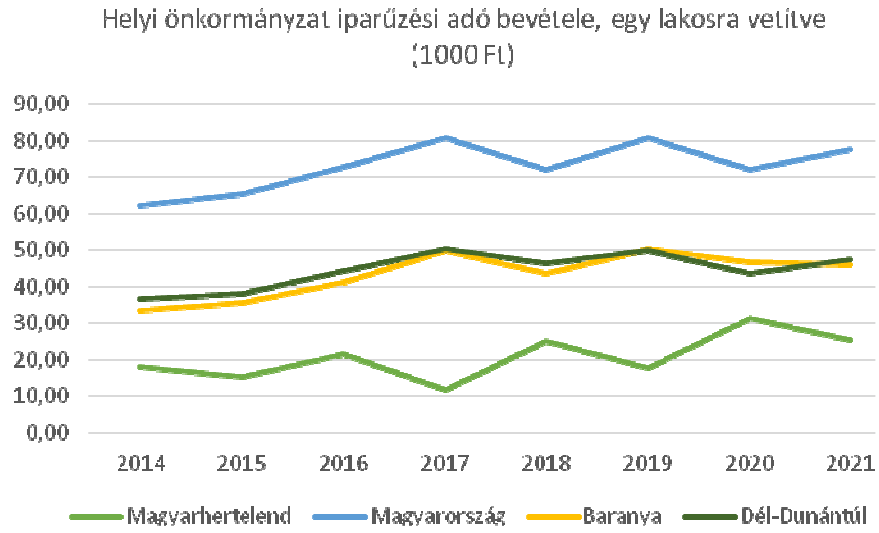
Az önkormányzat kiadásainak megoszlása (2022, % illetve 1000 Ft)
Forrás: Saját szerkesztés az önkormányzat rendeletei alapján, 2023. november

Mindezek alapján, a település gazdaságfejlesztésének perspektívájából alapvetően két következtetést rögzíthetünk. Egyrészt a település saját jogcímen relatíve alacsony volumenű adó- és működési bevételt képes szerezni, mely az önkormányzat számára kifejezetten szűk pénzügyi mozgásteret biztosít az „ad hoc" jellegű településüzemeltetési feladatok, illetve a helyi érdekeken alapuló, projektekből nem támogatható kisebb fejlesztések megvalósítása terén (a gépjárműadó elvonása ezt a helyzetet még inkább kiélezetté tette). Másfelől pedig az önkormányzat államháztartásból érkező bevételei rendszerint „címkézett" források, vagyis csak bizonyos működési, vagyongazdálkodási feladatok ellátására hasznosíthatók, így a település önerőből történő gazdaságfejlesztésében szabadon nem hasznosíthatók. Következésképpen megállapítható, hogy pénzügyi helyzetének köszönhetően Magyarhertelend gazdaságfejlesztésének alakulása szinte kizárólag a jövő években prognosztizált uniós források, illetve a Magyar Falu Program keretében kiírt pályázati források felhasználásának függvényében fog alakulni. Alternatív források hiányában ugyanis az önkormányzat érdemben, önálló forrásfelhasználással képtelen lesz ösztönzően fellépni a gazdaságfejlesztés színterén, mely a külső befektető iránt igényt fokozott mértékben értékeli fel.

Magyarhertelend gazdasági pozícióját az önkormányzat általános költségvetési helyzetén túl a településen működő vállalatok által fizetett iparűzési adó mértékével, illetve ennek időbeli változásával is értékelhetjük, mely a helyi vállalati szféra jövedelemtermelő-képességét jeleníti meg számunkra. A rendelkezésünkre álló adatokból megállapítható, hogy 2021-ben egy magyarhertelendi lakosra összesen 25,2 ezer forint iparűzési adóbevétel jutott, melynek mértéke a 2014-ben mért 17,8 ezer forintos szintről közel megmásfélszereződött. Hasonló tendencia jellemzi a vármegyei és regionális adózási mutató változását is, így a Magyarhertelenden befizetett iparűzési adó fajlagos alakulása összefüggésben áll a nemzetgazdaság általános teljesítményével.

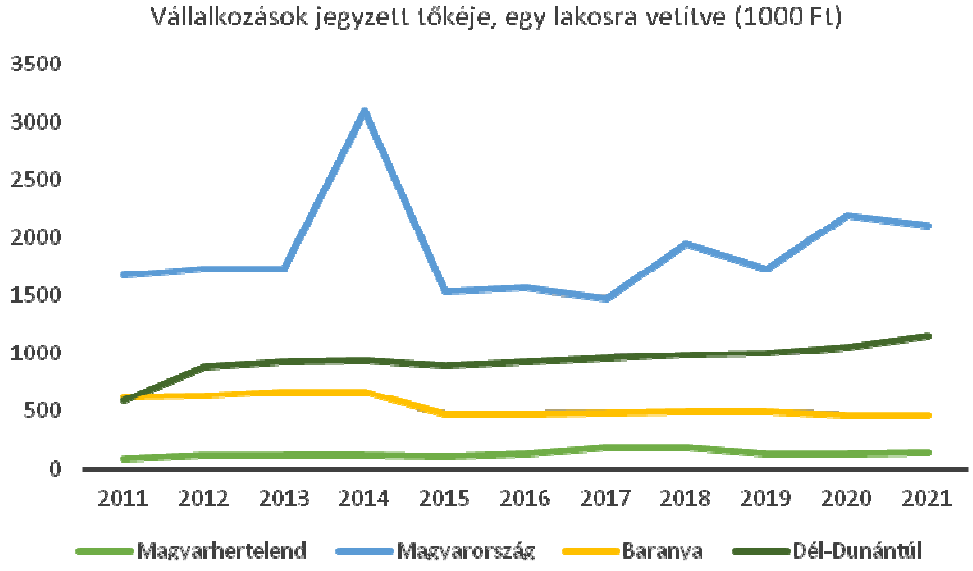
Fontos azonban arra is reflektálni, hogy 2021-ben az iparűzési adó egy főre jutó mértékének országos átlaga 77,75 ezer forintot ért el, mely a sellyei mutatónak háromszorosa. Mindez megfelelően

szemlélteti a település gazdasági pozícióját, mely mind a vármegyén belül, mind az országon belül az átlagosnál jóval alacsonyabb intenzitásúnak nevezhető.

Forrás: Saját szerkesztés TeIR adatai alapján, 2023. november

Magyarhertelend marginális gazdasági helyzetét a helyi iparűzési adó mellett a településen bejegyzett vállalkozások egy lakosra jutó jegyzett tőkéjével is szemléltethetjük. A TEIR ide vonatkozó adatai alapján megállapíthatjuk, hogy a településen az egy főre jutó vállalati jegyzett tőke értéke 2021-ben 140 ezer forintot ért el, mely a 2011-ben rögzített 85 ezer forintos fajlagos átlagnak közel kétszerese. Mindez két dolgot jelent. Egyfelől a jegyzett tőke volumenének növekedése alapján elmondható, hogy az elmúlt 10 évben a települési vállalati bázis bővült, mely a helyi tőkekoncentráció erősödését hozta magával. Másrészt azonban Magyarhertelend tőkemutatója továbbra is messze elmarad a vármegye 460 ezer forintos, illetve a régió 1,1 millió forintos fajlagos átlagától, mely a település relatíve rendkívül alacsony vállalati koncentrációját és tőkeintenzitását bizonyítja a vármegye és a régió viszonylatában egyaránt.

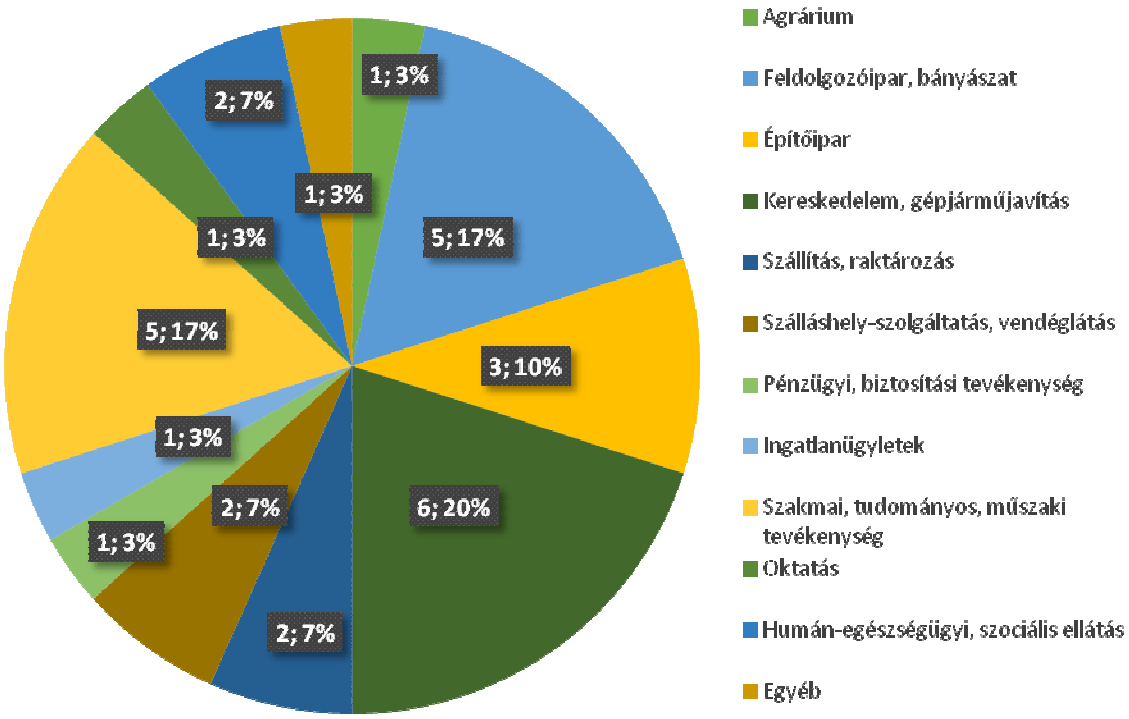

Forrás: Saját szerkesztés TeIR adatai alapján, 2023. november

1.7.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

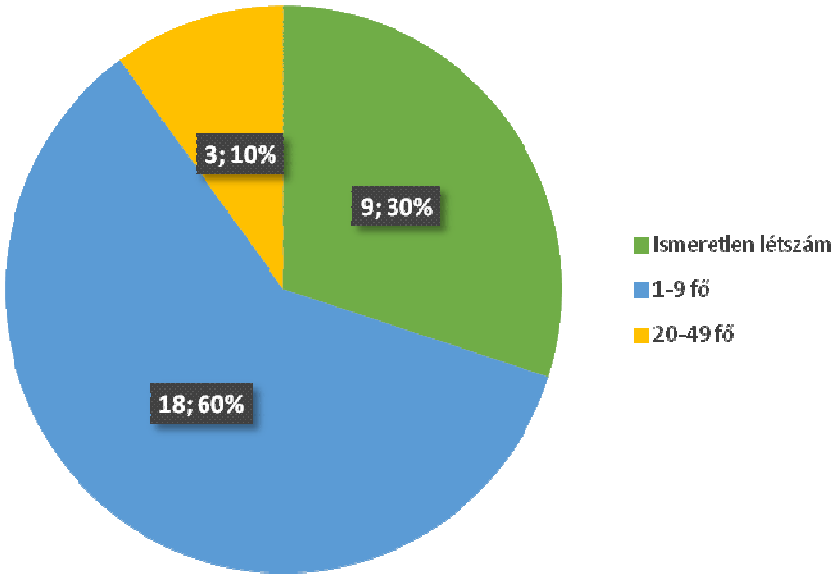
Magyarhertelend gazdaságának ágazati szerkezetét a KSH által publikált 2022-es kimutatások tekintetében vizsgálhatjuk tényszerűen. Az ide vonatkozó statisztikákból látható, hogy a településen bejegyzett társas vállalkozások jelentős hányada feldolgozóipari, kereskedelmi és műszaki tevékenységet végez (összesen 16 vállalat). Ehhez viszonyítva minden más ágazat, beleértve az agráriumot és a település számára fontos turizmust/vendéglátást is, csupán korlátozott vállalati jelenléttel rendelkezik. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy a statisztikák kizárólag a településen regisztrált társas vállalkozásokra vonatkoznak, így az egyéni vállalkozók, vagy a turizmus terén bizonyíthatóan működő magánszálláshelyek ezekben nem jelennek meg. Következésképpen, főként a turizmus és vendéglátás kapcsán elmondható, hogy a település gazdasági bázisa jelentős hányadban nem csak társas vállalkozásokon, hanem egyéni vállalkozókon, illetve családi alapon végzett gazdasági tevékenységeken nyugszik, mely a település gazdasági alapkarakterét markánsan meghatározza.

Mindennek megfelelően a helyi gazdaságban elsősorban a helyi termelők, agrárgazdák, illetve a bérmunkára épülő feldolgozóipari szereplők, továbbá a turisztikában működő társas vállalkozások és magánszereplők nevezhetők meg a gazdaságfejlesztés fősodrát meghatározó sarokponti elemekként.

A településen regisztrált társas vállalatok megoszlása nemzetgazdasági áganként (darab, %, 2022)
Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2023. november

A Magyarhertelend vállalati ökoszisztémájára vonatkozó adatokból szintén megállapítható, hogy a településen működő vállalatoknak 60 százaléka 10 főnél kevesebb munkavállalatót foglalkoztat, további 30 százalékuknak pedig nem tudjuk pontosan meghatározni a foglalkoztatási méreteit. Mindebből megállapítható, hogy a 10 főnél több munkavállalót foglalkoztató vállalatok aránya a településen nem haladja meg a 3 százalékot, így a település vállalati bázisát, foglalkoztatási szempontból, szinte kizárólag egyéni vállalkozók és mikrovállalkozások alkotják (összhangban a fentiekkel).

A településen regisztrált társas vállalatok megoszlása a foglalkoztatotti létszám alapján (2022)
Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2023. november

Ettől azonban eltérő kép rajzolódik ki, ha a település vállalati környezetét pénzügyi szempontok mentén is megvizsgáljuk. Az Opten vállalati adatbázisban elérhető 2022-es – legfrissebb – adatok ugyanis azt tükrözik, hogy a település domináns adózási bázisát alapvetően három-öt vállalat (*Agroterm, MA-GÁR, a termálfürdő, Vertical Metal, Energiq*) alkotja, melyek az ismert adatok tükrében nagyságrendileg 2 milliárd forintnyi éves árbevétellel, illetve 135 millió forint adózás előtti eredménnyel, továbbá 95 fő foglalkoztatottal rendelkeznek. Mindez a településen regisztrált TOP10 árbevételű vállalat összárbevételének 83 százalékát, összesített adózás előtti eredményének 66 százalékát, foglalkoztatotti összlétszámának 78 százalékát teszi ki. Gazdasági értelemben tehát Magyarhertelend vállalati ökoszisztémáját, így az önkormányzat gazdasági természetű adóbevételeit az említett öt vállalat működése nagymértékben befolyásolja. Mindezt még inkább alátámasztja, hogy az árbevételi ranglista 6-7. helyén már olyan vállalatok szerepelnek (pl. bolti kiskereskedelem, áruszállítás, vendéglátás), melyek már nem klasszikus értelemben vett termelőtevékenységet végeznek.

A tíz legnagyobb éves árbevétellel rendelkező vállalat Magyarhertelend területén (2022)

Rangsor	Cégnév	Főtevékenység	Éves árbevétel (2022, 1000 Ft)	Adózás előtti eredmény (2022, 1000 Ft)	Foglalkoztatotti létszám (fő)
1	Mindszentgodisai AGROTERM Kft.	Gabonafélék termesztése	916 032	10 872	18
2	MA-GÁR Kft.	Munkaruházat gyártása	394 788	6 203	35
3	Hertelendi Thermál Szolgáltató Kft.	Fizikai közérzetet javító szolgáltatás	370 058	19 575	29
4	Vertical Metal Szolgáltató Kft.	Fémszerkezet gyártása	184 946	9 115	10
5	ENERGIQ Kft.	Mérnöki tevékenység, műszaki tanácsadás	167 944	89 273	3

6	Lajos László ev	Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem	n.a.	n.a.	4
7	Grúber-Fuvar Fuvarozó Kft.	Közúti áruszállítás	93 595	26 278	9
8	BIASZIL Kft.	Fa-, építési anyag ügynöki nagykereskedelme	91 389	1 427	2
9	Árnyas17 Kft.	Éttermi, mozgó vendéglátás	85 359	12 190	7
10	SAZADÉV Teherfuvarozó Kft.	Közúti áruszállítás	81 916	28 588	4

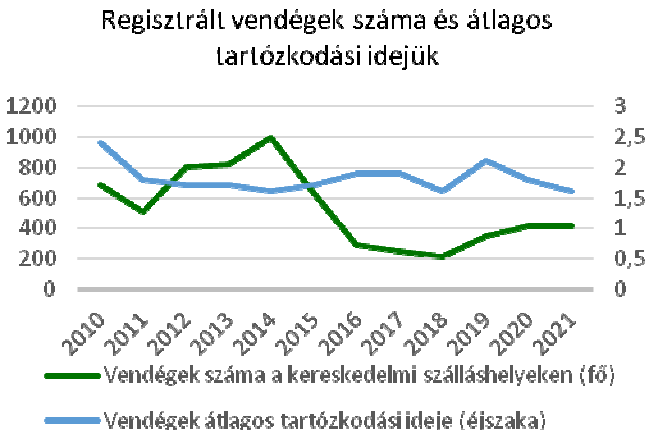
Forrás: OPTEN adatai alapján saját szerkesztés, 2023. november

Fontos ugyanakkor ismételten hangsúlyozni, hogy a turisztikai ágazat Magyarhertelend esetében kiemelt jelentőséggel bír, melynek köszönhetően az önkormányzat gazdaságfejlesztési elképzeléseiben a turisztika kiemelt fejlesztési ágazatként szerepel.

Mindennek középpontjában a magyarhertelendi termálfürdő, illetve a hozzá szervesen kapcsolódó magánszálláshelyek és vendéglátó szolgáltatások helyezkednek el, melyek a közeli Orfűvel és a Mecsek közeli desztinációival kiegészülve Magyarhertelend turisztikai vonzerejét biztosítják, illetve a települést sokak számára kedvelt célponttá teszik.

Magyarhertelend turisztikai fejlesztése így kedvező potenciálokkal rendelkezik, ugyanakkor az elmúlt évek forgalmi adatai a helyi turizmus fejlesztésének megrekedtségét támasztják alá. A rendelkezésünkre álló adatokból ugyanis látható, hogy a magyarhertelendi szálláshelyeken regisztrált turisták száma 2010 és 2014 között közel 700 főről nagyságrendileg 1000 főre növekedett. Ezt követően azonban a vendégek száma drasztikus zuhanásnak indult, így 2018-ra számuk közel 200 főre zsugorodott. Pozitívum azonban, hogy a koronavírus időszakában – a külföldi utazások korlátozásának köszönhetően – a vendégmutatók ismét növekedésnek indultak, így 2021-re a vendégek éves száma ismételten meghaladta a 400 főt.

A turisztikai adatokból azonban még egy trend szintén kiolvasható. A regisztrált vendégek számának váltakozó trendjével párhuzamosan a településen töltött vendégéjszakák átlagszáma csökkenő tendenciát vett, így 2010-2021 között a vendégek átlagos tartózkodási ideje 2,5 éjszakáról 1,5 éjszakára mérséklődött. Mindez a hétvégi turizmus egyre népszerűbb jelenségének felívelésével indokolható, mely Magyarhertelend turisztikai jövőképében ezt a keresleti szegmenst teszi meghatározó komponenssé.

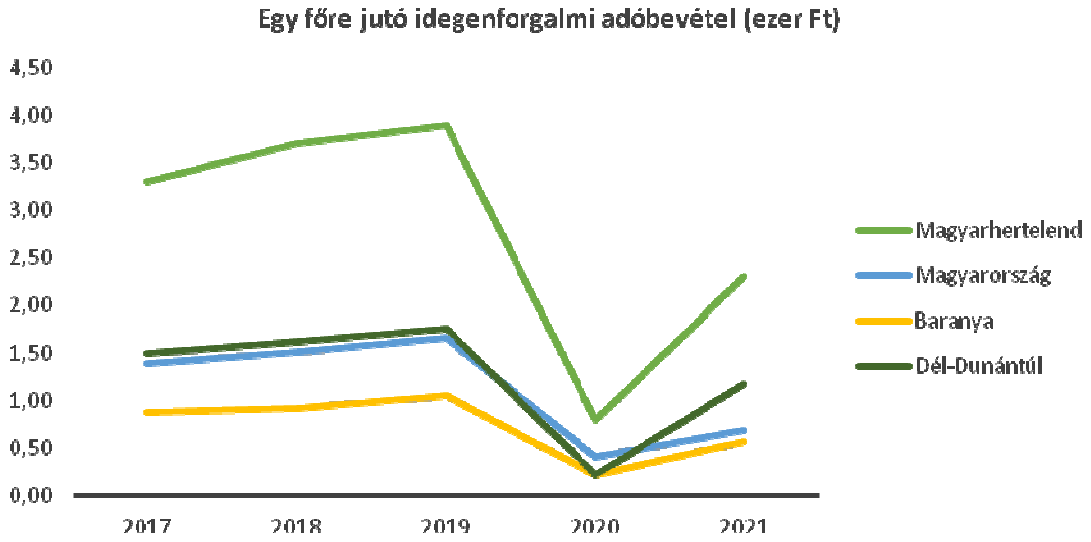
Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2023. november

Fontos azonban azt is hangsúlyozni, hogy a mérsékelt vendégszám ellenére a magyarhertelendi turizmus pénzügyi volumene relatíve magas szintet ér el.

Ahogy ezt az alábbi táblázat és grafikon jól szemlélteti, 2022-ben az önkormányzat idegenforgalmi adóból származó bevétele mindösszesen 3.081.050 forintot tettek ki, mely egy lakosra vetítve 5386,45 forintnyi bevételt jelent. Igaz, az egy főre jutó turisztikai adóbevételek statisztikája területi összehasonlításban jelenleg csak 2021-ig érhetők el, de ebben az esetben is azt látjuk, hogy Magyarhertelend egy főre jutó idegenforgalmi bevételei közel ötszöröse a vármegyei és országos, illetve több, mint kétszerese a regionális átlagnak. Mindebből megállapítható, hogy a település turisztikai értelemben prosperáló desztinációnak minősül.

Év	Bevétel (Ft)
2016	1 660 350
2017	1.979.070
2018	2 175 600
2019	2 205 000
2020	429 900
2021	1 287 900
2022	3 081 050

Magyarhertelend idegenforgalmi adóból származó költségvetési bevételei (Ft)
Forrás: Magyarhertelend Község Önkormányzatának éves rendeletei a költségvetési terv végrehajtásáról, 2023. november

Forrás: Saját szerkesztés TeIR adatai alapján, 2023. november

A turizmus megerősítéséhez Magyarhertelenden azonban két kínálati komponens egyidejű fejlesztése elengedhetetlennek nevezhető, melyek jelenlegi helyzetükben inkább gátjai Magyarhertelend turisztikai kibontakozásának. Egyfelől a vendégéjszakák számának növelése

érdekében a település szálláshelykínálatának minőségi fejlesztése és mennyiségi bővítése kiemelt fontossággal rendelkezik. A településen található szálláshelyek és vendéglátóhelyek palettája ugyanis nagyobb arányban az alacsonyabb színtű, kevésbé minőségi és olcsóbb kategóriára épül, miközben a minőségi kínálat szűk keresztmetszete limitált kapacitást biztosít a tehetősebb vendégkör megszólítása terén. Éppen ezért Magyarhertelend turizmusfejlesztését nagyrészt minőségi szálláshelyfejlesztéssel lehetne hatékonyan ösztönözni. Másfelől a település legnagyobb turisztikai vonzerejét jelentő termálfürdő fejlesztése és területének szálláshelyekkel történő bővítése szintén célszerűnek nevezhető, mely a jelenleginél komplexebb szolgáltatáskínálatot tenne elérhetővé a vendégek számára. Mindez a települési szálláshelyek fejlesztésével párhuzamosan lehetővé tenné, hogy Magyarhertelend megőrizze a lokális turizmus kibontakozási trendjét, ezzel az ágazat kiemelt szerepét megőrizve a település gazdasági szerkezetében.

1.7.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzeléseik

Magyarhertelend vezetése a helyi gazdasági beruházások támogatására, a vállalati és kistermelői bázis erősítésére kiemelt hangsúlyt helyez. Éppen ezért a település gazdaságfejlesztésének szempontrendszeréből stratégiai fontossággal rendelkeznek azok a beruházások, melyeket a helyi gazdasági szereplők valósítanak meg, döntő hányadban a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP és GINOP Plusz), valamint a Vidékfejlesztési Operatív Program (Plusz) uniós forrásból finanszírozott projektjeinek keretében.

A 2014-2020-közötti uniós hétéves költségvetés során a GINOP által rendelkezésre bocsájtott forrásoknak köszönhetően Magyarhertelenden összesen 5 vállalkozásfejlesztési projekt valósult meg, melyek összértéke 131,8 millió forintot tett ki, nagyságrendileg 86,8 millió forint értékű uniós támogatás felhasználásával. A pályázati felhívások kondícióinak megfelelően a támogatásban részesülő GINOP projektek a vállalatok telephelyfejlesztését segítették elő. Mindemellett fontos aspektus, hogy az alábbi táblázatban összegzett települési GINOP projektek finanszírozásában valósult meg a Kapucinus Sörfőzde telephelyfejlesztése is, mely a magyarhertelendi vendéglátáshoz kapcsolódó szolgáltatások színvonalemelkedéséhez, ezáltal a települési turizmus erősödéséhez szignifikáns módon járult hozzá. Következésképpen megállapítható, hogy a település gazdaságfejlesztésében az uniós forrásfelhasználás stratégiai fontossággal rendelkezik, vagyis a GINOP felhívások által biztosított finanszírozási lehetőség nélkül a gazdasági szereplők fejlődése – hasonló mértékű és kondíciójú alternatív opciók hiányában – nagyrészt ellehetetlenülne.

Pályázati felhívás azonosítója és neve	Kedvezményezett neve	Projekt címe	Megítélt támogatás összege	Projekt összköltsége
GINOP-4.1.2-18 - Megújuló energia használatával megvalósuló épületenergetikai fejlesztések támogatása	Lajos László EV	Magyarhertelendi Vegyesbolt felújítása	12 384 517	24 769 031
GINOP-1.2.9-20 - Hátrányos helyzetű településeken működő mikro- és kisvállalkozások fejlesztéseinek támogatása	Szevital Egészségügyi Betéti Társaság	A Szevital Bt. versenyképességének javítása	4 824 946	6 892 780
GINOP-5.1.7-17 - Társadalmi célú vállalkozások ösztönzése	Ízes Magyar Csemege Vendéglátó Szociális Szövetkezet	Ízes Magyar Csemege munkahelyterem-tő programja	33 483 515	33 483 515

GINOP-1.2.9-20 - Hátrányos helyzetű településeken működő mikro- és kisvállalkozások fejlesztéseinek támogatása	Magyarhertelendi Sörfőzde Termelő és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság	A Magyarhertelendi Kapucinus Sörfőzde vendéglátóhely fejlesztése	9 992 359	14 274 799
GINOP-1.2.2-15 - Mikro-kis és középvállalkozások kapacitásbővítő beruházásainak támogatása	Színrelép Korlátolt Felelősségű Társaság	A Színrelép Kft. technológiai fejlesztése	26 206 500	52 413 000
Összesen			**86 891 837**	**131 833 125**

A GINOP keretében finanszírozott Magyarhertelendi projektek
Forrás: Saját szerkesztés a palyazat.gov.hu adatai alapján, 2023. november

A 2014-2020-as uniós költségvetés operatív forrásaihoz hasonlóan a 2021-2027-es költségvetési periódus GINOP Plusz pályázati felhívásai is jelentős potenciállal rendelkeznek a gazdasági szereplők fejlesztési céljainak megvalósításában. Magyarhertelenden ezdiáig összesen egy sikeres GINOP Plusz pályázatot regisztráltak, melynek keretében 2022-ben a Gráber-Fuvar Kft. valósíthatott meg egy 6,3 millió forintos vállalkozásfejlesztési beruházást. Mindebből jól látható, hogy a helyi gazdasági szereplők pályázati részvétele és motivációja továbbra is adott a vállalkozásfejlesztési pályázatok iránt, mely a GINOP Plusz települési felhasználását a kedvezményezettek célkeresztjében tartja.

Végezetül, tekintettel Magyarhertelend erős agrár kötődésére, a település közvetlenül érintetett a helyi mezőgazdasági tevékenységek erősítésében. Éppen ezért GINOP és GINOP Plusz források mellett a Vidékfejlesztés Operatív Program (VP és VP Plusz) kifejezetten az agráriumban működő szereplőknek nyújtott támogatásai is számottevő támogatást biztosítanak a helyi gazdaság élénkítéséhez. Ezt igazolja, hogy a 2014-2020 közötti Vidékfejlesztés Operatív Program finanszírozásának köszönhetően összesen 1,7 milliárd értékű agrárfejlesztés (telephelyfejlesztés, technológiai fejlesztés) valósult meg Magyarhertelenden, mely a bennük felhasznált 916,8 millió forintnyi uniós támogatás segítségével járult hozzá az agrárvállalkozások erősítéséhez. Igaz, hangsúlyozandó, hogy a megvalósult beruházások pénzügyi volumenének 95 százaléka (mintegy 1,62 milliárd forint) a település legnagyobb agrárvállalkozásánál az állattenyésztéssel foglalkozó Agroterm Kft-nél hasznosult, mely jól mutatja a vállalat súlyát a helyi agrár ökoszisztémában, illetve a kisebb gazdaságok szerepét a település fejlesztése terén.

Mindent összevetve, tekintettel arra, hogy az agrárium meghatározó vertikum a település gazdasági vérkeringésében, ezért a jövőbeni GINOP Plusz pályázatok mellett a 2021-2027-es ciklus vidékfejlesztési forrásai fogják Magyarhertelend gazdaságfejlesztésének másik pillérét alkotni (az első pályázatok közzétételét követően), melyek az agrárvállalkozások számára a piaci forrásbevonáshoz képest kedvezőbb beruházási lehetőségeket biztosíthatnak fejlesztési céljaik eléréséhez. Éppen ezért a helyi gazdaságfejlesztés jövőképe döntő hányadban a vállalkozásfejlesztési és vidékfejlesztési uniós források egymással párhuzamos felhasználási hatékonyságának, vagyis a KKV-k és mikrovállalatok, valamint az agrárgazdaságok egyidejű támogatásának függvényében fog alakulni.

1.7.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők

Egy település gazdasági versenyképességét, illetve gazdaságfejlesztési jövőképét az adott térség tényezőellátottsága, az általa nyújtott befektetési környezete alapjaiban determinálja. Ebben a tekintetben Magyarhertelend esetében több kihívás azonosítható, melyek az alábbi aspektusok mentén a település gazdaságfejlesztését számottevő hányadban hátráltatják. Ezek az alábbiak:

Fejlesztési területek hiánya: A település közigazgatási határian belül elfogytak a fejlesztésre alkalmas területek, így terjeszkedni, új beruházási területeket kialakítani legfőképpen mezőgazdasági művelésből történő kivonással lehetséges, melyben szükséges kompromisszumot találni a területek tulajdonosaival, kiváltképpen az érintett agrárgazdákkal. A település gazdasági területeinek bővítésére elsősorban a meglévő állattartó gazdaság (Agroterm) melletti telkek, a kastély korábbi kiszolgáló épületei, illetve a fürdő melletti mezőgazdasági területek lennének alkalmasak.

Minőségi szálláshelyek hiánya: Tekintettel arra, hogy Magyarhertelend fejlesztésében a turizmus és vendéglátás kiemelt fontossággal rendelkezik, stratégiai fontosságú, hogy a település milyen színvonalú kínálatot tud nyújtani az ide érkező látogatók számára.

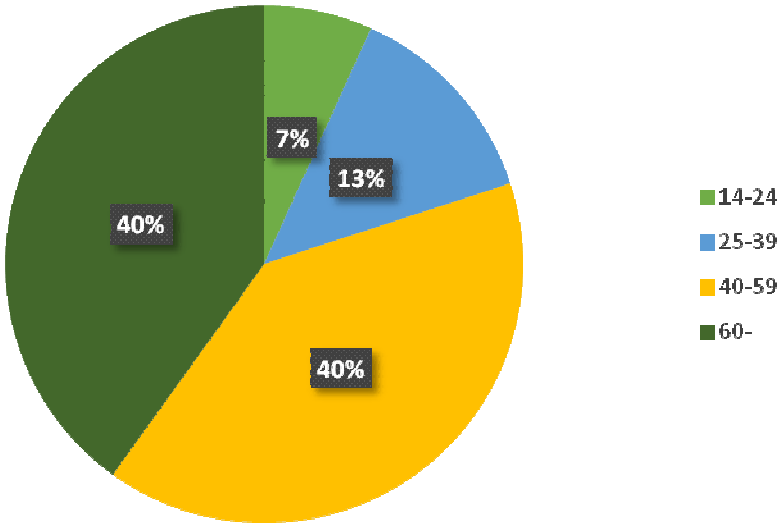
A jelenlegi helyzetben azonban elmondható, hogy Magyarhertelenden kevés minőségi szálláshely található, főleg télen, mivel több vendégház fűtetlen. Mindez a turizmus kibontakozására kifejezetten negatív hatást gyakorol.

Pénzügyi forráshiány: Ahogy az előző fejezetekből is kiderült, Magyarhertelend szűk önálló önkormányzati pénzügyi bázissal rendelkezik, mely a település működtetése, fejlesztése során jelentkező feladatok megszervezésében és finanszírozásában kedvezőtlen helyzetet eredményez. Ennek következményeként a helyi településfejlesztés döntő mértékben kiszolgáltatott egyfelől az uniós forrásokból finanszírozott operatív programok és a hazai költségvetési forrásból finanszírozott Magyar Falu program pályázatai irányába, másfelől pedig külső befektetők helybe vonzásának irányába. Következésképpen a településfejlesztés sikere alapvetően nem saját pénzügyi potenciálokon, hanem a pályázatok sikerén, illetve új befektetők megszólításán múlik.

A helyi KKV-k generációváltási problémái: Magyarhertelenden – ahogy sok más vidéki területen egyaránt – a KKV-k egyik legnagyobb középtávú kihívását a generációváltás problémája okozza. Számos kutatási eredmény támasztja alá, hogy a vidéki KKV-k számottevő hányada (nagyságrendileg fele) felkészületlennek érzi magát a generációváltás megvalósítására, így ez a folyamat külső szakmai és pénzügyi támogatást, mentorálást igényel, enélkül ugyanis KKV-k által alkotott vállalati háttér rövid- és középtávon egzisztenciális válságba kerülhet.

A legkritikusabb helyzet a mezőgazdaságban működő családi gazdaságokat jellemzi. Ahogy a KSH 2020-as adataiból kiderül, hogy Baranya vármegyén belül a családi agrárgazdaságok vezetőinek 7 százaléka volt 24 évnél fiatalabb (vagyis pályakezdő), illetve további 13 százalékuk a 25-39 éves korcsoportból került ki. Igaz, a karrierfejlődési szempontból teljes mértékben érthető, ha a pályájuk elején álló fiatal agrárvállalkozók közül kevesebben jelennek meg a családi gazdaságok vezetőjeként, ugyanakkor az egyértelműen a szakma elöregedését mutatja, hogy a gazdaságvezetők 80 százaléka 40 év fölötti, a 60 év feletti vezetők pedig csak önmagukban 40 százalékos részarányt alkotnak. Mindez egyértelműen szemlélteti az agráriumban működő KKV-k elöregedését, mely az elmaradó vagy kudarcos generációváltás esetén a családi gazdaságoknál dolgozó 14 ezer baranyai munkavállaló jelentős részét sodorhatja egzisztenciális veszélybe. Ez pedig, ha nem is feltétlenül ugyanilyen mértékben, de a más ágazatokban működő baranyai KKV-k, családi vállalkozások esetében is elmondható tendencia, így a település gazdasági versenyképességének jövőbeli alakulását a KKV-k átörökítésének sikere alapjaiban fogja befolyásolni.

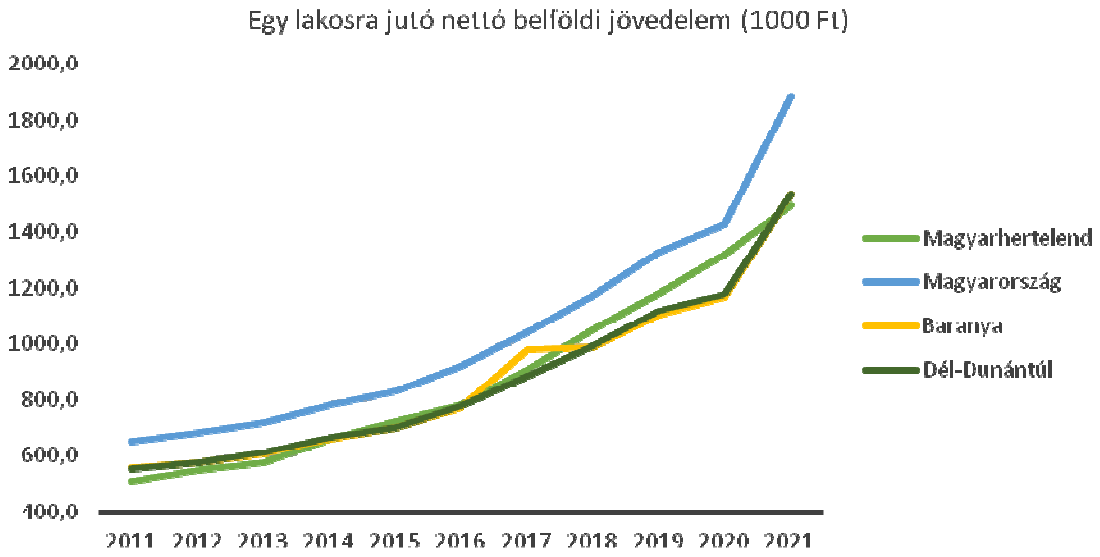
A családi agrárgazdaságokat vezetők életkora Baranya vármegyében (2020, fő, %)

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2023. november

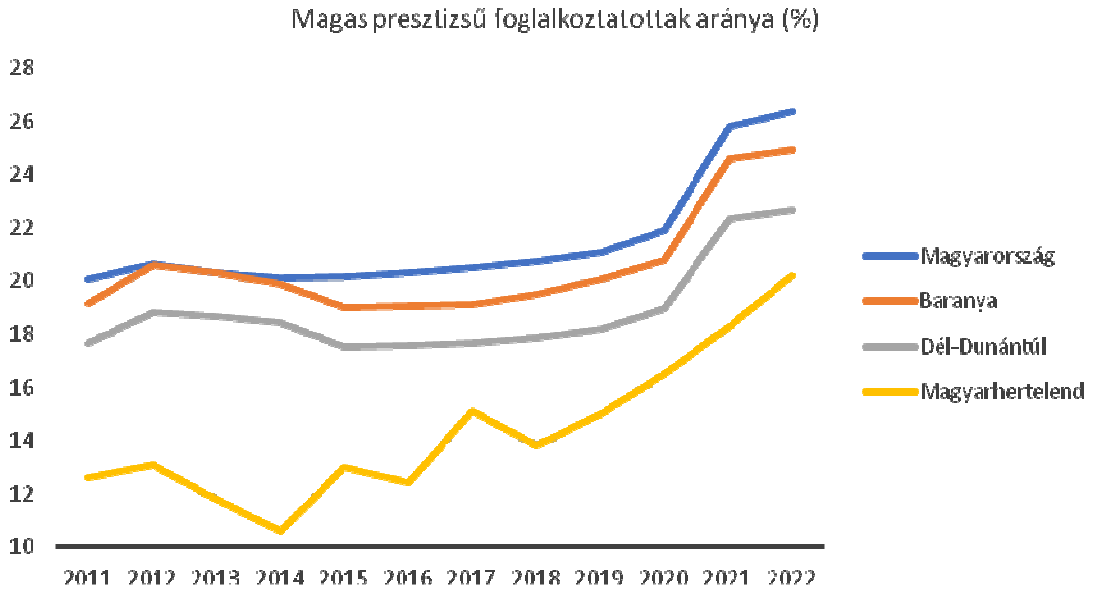
Alacsony szintű vállalati tőkekoncentráció és jövedelemtermelési potenciál: Mint ahogy azt az előző alfejezetek is megfogalmazzák, Magyarhertelend gazdasági bázisát relatíve tőkeszegény, alacsony jövedelemtermelő potenciállal rendelkező vállalkozások alkotják, melyek beruházásaikat szinte kizárólag uniós forrásoknak köszönhetően tudják megvalósítani. Mindennek köszönhetően a település gazdasági szereplői rendkívül korlátozott lehetőségekkel és súlyos kitettséggel rendelkeznek tevékenységük intenzitásának erősítése, vagy a foglalkoztatotti létszámuk növelése terén, mely Magyarhertelend lokális gazdaságfejlesztésében alapvető nehézségeket okoz.

Ezt a helyzetet az 1.7.1. alfejezetben szereplő statisztikák (iparűzési adó, vállalati tőkekoncentráció) mellett a helyi gazdasági szereplők által előállított fajlagos jövedelem mértékével, illetve a magas presztízsű foglalkoztatottak arányával is szemléltethetjük, melyek megmutatják Magyarhertelend gazdasági környezetének fejlettségi nívóját. Ahogyan azt a rendelkezésünkre álló adatokkal szemléltethetjük, a településen a helyi gazdasági szereplők által megtermelt egy főre jutó nettó jövedelem éves szintje 2021-ben nagyságrendileg 1,5 millió forintot ért el, mely közel megegyezik az országos átlagtól (1,88 millió forint) szintén jócskán elmaradó vármegyei és regionális átlagokkal. Így összességében nem csak Magyarhertelend, hanem tágabb földrajzi környezete is hasonló vállalati versenyképességi kihívásokkal küzd a jövedelemtermelő képesség terén, mely elsősorban az alacsony hozzáadott értéket előállító, főként bérmunkán alapuló termelési formák dominanciáját támasztja alá.

Forrás: Saját szerkesztés TeIR adatai alapján, 2023. november

Szintén ezt a megállapítást támasztja alá a magas presztízsű (magas és specifikus végzettséggel rendelkező) foglalkoztatottak arányára vonatkozó sellyei kimutatások. Az adatok függvényében ugyanis elmondható, hogy magas képzettséget igénylő munkakörben a magyarhertelendi foglalkoztatottak összesen 20 százaléka található, miközben ez a vármegyei, regionális és országos átlagokban 22-26 százalék között alakul. Ez alapján elmondható, hogy Magyarhertelend foglalkoztatási szerkezete döntő hányadban közepes és alacsony presztízsű munkakörökre (szakmunkás, betanított munkás) épül, mely a helyi gazdaságfejlesztés alapjait döntő hányadban erre a foglalkoztatási bázisra helyezi.

Forrás: Saját szerkesztés TeIR adatai alapján, 2023. november

Munkaerőkínálati problémák: Magyarhertelend gazdaságfejlesztését és versenyképességének növelését a térségben azonosítható strukturális munkaerőhiány, vagyis az álláskeresők relatíve alacsony és a munkaerőpiaci igényekhez nem idomuló képzettségi színvonala nagymértékben nehezíti, mely számos más vidéki térség felzárkózásában, fejlesztésében szintén jelentős gondot

okoz. Ahogyan azt a KSH 2022-es kimutatásai is szemléltetik, a településen összesen 23 főt tartottak nyilván, vagyis az álláskeresők száma alacsony. Az álláskeresők közel fele egy éven túli álláskeresőnek minősül, miközben döntő hányadukban fizikai foglalkozású szakmákból érkeznek. Mindez azt jelenti, hogy a településen kifejezetten kevés álláskereső személy található, mely a kedvező foglalkoztatási helyzet ellenére kifejezetten korlátozott helyi humánerőforrást biztosít a gazdaság (elsősorban helyi turizmus) bővítését szolgáló beruházások terén. Következésképpen, a szűkös lokális munkaerőtartalék okán a helyi gazdasági szereplők korlátozott mozgástérrel rendelkeznek a magasabb minőségi színvonalat és nagyobb hozzáadott értéket biztosító beruházások megvalósításában, az ezekhez szükséges humánerőforrás ugyanis számos esetben helyi szinten megfelelő számban nem elérhető.

Az álláskeresők besorolása a fontosabb munkaerőpiaci szempontok szerint (fő, 2022)

Nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)	180 napon túli nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)	Fizikai foglalkozású nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	Szellemi foglalkozású nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	Egy éven túl nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)	Közfoglalkoztatottak száma (fő)
23	15	17	6	11	5

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2023. november

Az álláskeresők korösszetételéről azonban elmondható, hogy döntő hányaduk 55 évnél fiatalabb. Ez alapján megállapítható, hogy Magyarhertelenden, sok más vidéki példa ellenére, főként fiatalabb álláskeresőket azonosíthatunk, amelyek munkaerőpiaci reintegrációja rugalmasabban valósítható meg az idősebb generációkhoz képest. Ezzel ellentétben azonban az álláskeresők legmagasabb iskolai végzettsége más képe vetít elénk. Az ide vonatkozó adatokból ugyanis kiderül, hogy az álláskeresők szinte kizárólag alap- vagy középfokú (gimnáziumi vagy szakmai) végzettséggel rendelkeznek, miközben Magyarhertelend gazdasági szerkezete elsősorban ezen a munkavállalói csoporton alapul. Ez a helyzet pedig arról árulkodik, hogy a középfokú végzettségű álláskeresők, mint munkaerőtartalék, nem tudnak (lehetőség vagy motiváció hiányában) beépülni a leginkább bérmunkán alapuló lokális foglalkoztatási struktúrába, mivel képzettségük vagy motivációjuk nem illeszkedik a foglalkoztatók keresleti elvárásaihoz.

Összességében tehát, a Magyarhertelend versenyképességet befolyásoló tényezők terén adott egy relatíve tőkeszegény, alacsony hozzáadott értéket előállító vállalkozói bázis, egy többnyire kedvezőtlen kínálati mutatókkal rendelkező lokális munkaerőtartalék, egy alapvetően alacsony presztízsű foglalkoztatáson alapuló munkaerőpiac. Mindezen tényezők a települést gazdaságfejlesztési szempontból kihívásokkal szembesítik, melynek leküzdése, a legtöbb esetben komplex, főként turizmus fókuszú beavatkozások implementálásával válik lehetővé. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy a település tagja a térségi szereplőket tömörítő Mesés Mecsek Térségi Turisztikai Társulásnak, mely a turisztikai törekvések megfogalmazásában és érvényre juttatásában a településnek jelentős többletpotenciált biztosít, így szervezeti hátterét tekintve Magyarhertelend szintén kedvező adottságokkal rendelkezik.

1.7.5 Ingatlanpiaci viszonyok

A Magyarhertelend területén lévő ingatlanok kapcsán általánosságban elmondható, hogy a település, így ezáltal a telkek jelentős hányadának közművesítése megoldott. Ahogy az alábbi táblázat is mutatja, az ingatlanok 94 százaléka rendelkezik vezetékes ívóvízcsatlakozással, közel 90 százaléka szennyvízbekötéssel, nagyságrendileg 70 százalékuk pedig gázcsatlakozással. Mindennek köszönhetően a település legtöbb lakóingatlanában a közművesítettség megoldottnak tekinthető.

Magyarhertelend fontosabb statisztikái a települési ingatlanok kapcsán

Mutató	Érték
Lakásállomány (db)	265
Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (százalék)	94
Közcsatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya (százalék)	89,8
Háztartási gázfogyasztó, 100 lakásra (fő)	68,3
Egy és két szobás lakások aránya (százalék)	25,3

Forrás: Saját szerkesztés TeIR adatai alapján, 2023. november

Magyarhertelend belterületi ingatlanpiaci helyzetét kettősség jellemzi. A település üdülőfalusi részében, a turizmus okozta megnövekedett kereslet okán magasabb ingatlanárakkal szembesülünk, míg a falu belsejében alacsonyabb értékű telkek találhatók. Mindezt az ingatlan.hu ingatlanértékesítő portálon feltüntetett m^2 árak jól szemléltetik. Az üdülőfalu területén található felújított ingatlanok akár 430 ezer forintos m^2 áron kelhetnek el, a település kevésbé frekventáltabb részein azonban a többnyire rosszabb állapotban lévő ingatlanok értéke ennek nagyságrendileg felét teszi ki. Ebben a tekintetben megemlítendő, hogy a falusi CSOK támogatási séma hatására az elmúlt években fiatal családok vásároltak ingatlanokat a településen, mely a falu demográfiai tendenciájára, illetve az ingatlanok felértékelődésére egyaránt pozitív hatást gyakorol. Gazdasági értelemben a település területhiánnyal szembesül (ahogy erre az 1.7.4. fejezetben is kitértünk), így gazdaságfejlesztési célzattal jelenleg nem azonosítható szabad terület. A település vezetése a helyzet kezelése érdekében új területek gazdasági hasznosítására törekszik, melyre elsősorban a fürdő körüli, illetve a település déli határában található területek lennének alkalmasak.

1.8 AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS

1.8.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Magyarhertelend Község Önkormányzata Képviselő-testülete a 2/2023. (V. 26.) önkormányzati rendeletben elfogadta a 2022. évi költségvetés végrehajtásáról szóló zárszámadást. A testület a 2022. évi költségvetést 293.100.439 Ft költségvetési bevétellel, 260.990.808 Ft költségvetési kiadással hagyta jóvá. A mérlegadatok alapján az önkormányzat 2022. december 31-i állapot szerinti vagyona 838.064.020 Ft. Az önkormányzat 2022. évi gazdálkodása során keletkezett eredményt -13.849.467.- forint összegben hagyta jóvá. Iparűzési adó címen 9.531.819 forint, vagyoni típusú adók címen 15.059.615 forint, idegenforgalmi adó jogcímen pedig 3.081.050 Ft folyt be. Az önkormányzati foglalkoztatottak létszáma az év utolsó napján 15 fő volt, melyből 8 fő közfoglalkoztatott.[5]

[5] Magyarhertelend Község Önkormányzata Képviselő-testületének 2/2023. (V. 26.) önkormányzati rendelete Letöltve: https://or.njt.hu/eli/v01/556309/r/2023/2 Letöltés ideje: 2023. december

Magyarhertelend Önkormányzatának működését (az 1.8.2. fejezetben részletesen ismertetett) Szervezeti és Működési Szabályzat (4/2020 (XI.16.) számú önkormányzati rendelet) rögzíti. Mindennek értelmében az önkormányzat üzemeltetési feladatait vagyonrendeletben köteles szabályozni, melyet a 8/2012. (VI.18.) sz. önkormányzati rendelet rögzít, magába foglalva az önkormányzat vagyonállományát, illetve a vagyongazdálkodási feladatok meghatározását. A rendelet alapján a képviselő-testület hatáskörébe tartozik az ingatlantulajdon vétele-eladása, gazdasági társaságok alapítása, közbeszerzési eljárások lefolytatása. A rendelet egyik fontos eleme, hogy az önkormányzat tulajdonában álló nemzeti vagyon tulajdonjogát átruházni ingatlan esetén nettó 10 millió forintig, ingó dolog esetén nettó 1 millió forint értékhatár felett csak versenyeztetés, nyilvános – indokolt esetben zártkörű – pályázati eljárás útján, az összességében legelőnyösebb ajánlattevő részére, a szolgáltatás és ellenszolgáltatás értékarányosságával lehet.

Mindannak ellenére, hogy az önkormányzati SZMSZ értelmében a képviselő-testület középtávú célkitűzéseit a választási ciklus időtartamára szóló gazdasági programba foglalja össze a település jelenleg nem rendelkezik hatályos gazdasági programmal.

Mint ahogyan az az 1.7-es fejezet egyes részeiből kiderült, az önkormányzat a saját adóbevételek növekedése érdekében igyekszik proaktív módon (illetve külső tanácsadók bevonásával) fellépni a befektetésösztönzés terén, melynek kapcsán elsősorban a turisztikai szolgáltatások fejlesztésére, illetve újabb KKV-k betelepítésére fókuszál. Utóbbi esetében ugyanakkor problémát jelent a beruházásra alkalmas területek hiánya, így a település fejlesztése érdekében ezt a kihívást mielőbb kezelni szükséges.

1.8.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, eszköz- és intézményrendszere (irányítási modell)

A település irányítási modelljét Magyarhertelend Község Önkormányzat képviselőtestületének 4/2020 (XI.16.) önkormányzati rendelete szabályozza, mely a község Szervezeti és Működési Szabályzatát tartalmazza. A törvényben kötelezően előírt és az önkormányzat által önként vállalt feladat- és hatásköreit a képviselő-testület és szervei: a polgármester, a közös önkormányzati hivatal, a jegyző és a társulás látják el.
Az 5 főből álló képviselő-testület a jogszabályban ráruházott és önként vállalt fontosabb feladatai az alábbiak:

- megalkotja az önkormányzat költségvetéséről szóló rendeletet
- dönt hitelfelvételről, pénzeszközeinek átadásáról,
- dönt címzett és céltámogatások igényléséről, fejlesztési pályázatok benyújtásáról
- rendelkezik az önkormányzati tulajdonnal, vállalkozási tevékenységet folytathat
- dönt önkormányzati vagyon gazdasági társaságba való beviteléről
- ellátja a településfejlesztéssel, településrendezéssel az épített környezet és természetes elemeinek védelmével kapcsolatos feladatokat
- gondoskodik az egészséges ivóvízellátásról, a közutak, közterületek, köztemető fenntartásáról, a közvilágításról
- közreműködik a foglalkoztatás megoldásában
- mini bölcsödét tart fent, gondoskodik az óvodai nevelésről
- nyilvános könyvtárat működtet, támogatja a közművelődést
- gondoskodik az egészségügyi alapellátásról, valamint a környezet-egészségügyi feladatok ellátásáról
- szociális és gyermekjóléti szolgáltatást nyújt
- működteti a település hivatalos honlapját

- rendezvényeket szervez,
- a lakosság önszerveződő közösségeinek támogatására pályázatot ír ki

A képviselő-testület a döntései előkészítésére, a döntések végrehajtásának szervezésére és ellenőrzésére kizárólag egy állandó bizottságot, a 3 tagból álló Ügyrendi Bizottságot hozta létre, mely ennek megfelelően egyedül felel a közgyűlés munkájának előkészítéséért, koordinálásáért.

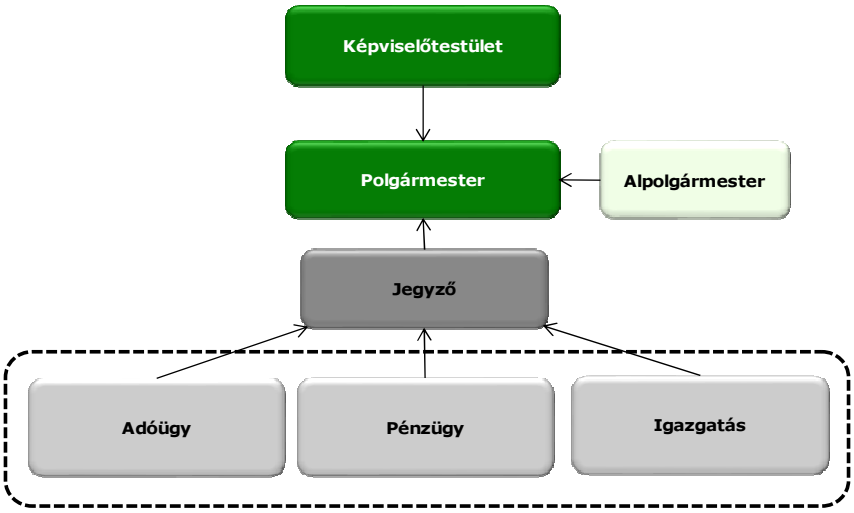
Az önkormányzat feladatainak eredményesebb ellátása érdekében az alábbi önkormányzatokkal működik együtt:

- Barátúr-Magyarhertelend Német Nemzetiségi Önkormányzata,
- Magyarhertelend Roma Nemzetiségi Önkormányzata,

A magyarhertelendi önkormányzat külön megállapodás alapján Liget, Mecsekpölöske, Oroszló és Bodolyabér és Magyarszék Község Önkormányzataival együttesen – az önkormányzat működésével, a közigazgatási ügyek döntésre előkészítésével és végrehajtásával kapcsolatos feladatok ellátására – Magyarhertelendi Közös Önkormányzati Hivatal elnevezéssel, közös hivatalt hozott létre.

A hivatal működését a fentiekben már említett Szervezeti és Működési Szabályzat tartalmazza, melynek elkészítéséről a jegyző gondoskodik, és a képviselőtestület hagyja jóvá. A hivatalt Magyarhertelend község polgármestere irányítása mellett a jegyző vezeti. A hivatal jogi személy, önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv. Fontos hangsúlyozni, hogy az önkormányzat a vagyongazdálkodási feladatokra nem hozott létre külön gazdasági társaságot, így az üzemeltetési és gazdálkodási kompetenciák és feladatellátás az önkormányzat belső állományában koncentrálódnak, mely a szervezet napi működésében az operatív aspektusokat erősíti.

Magyarhertelend Község Önkormányzati hivatalának szervezeti felépítése

Forrás: Saját szerkesztés, 2023. december

A környező települési önkormányzatokkal fenntartott kooperáció tekintetében hangsúlyozandó, hogy Magyarhertelend az alábbi társulásokban vesz részt:

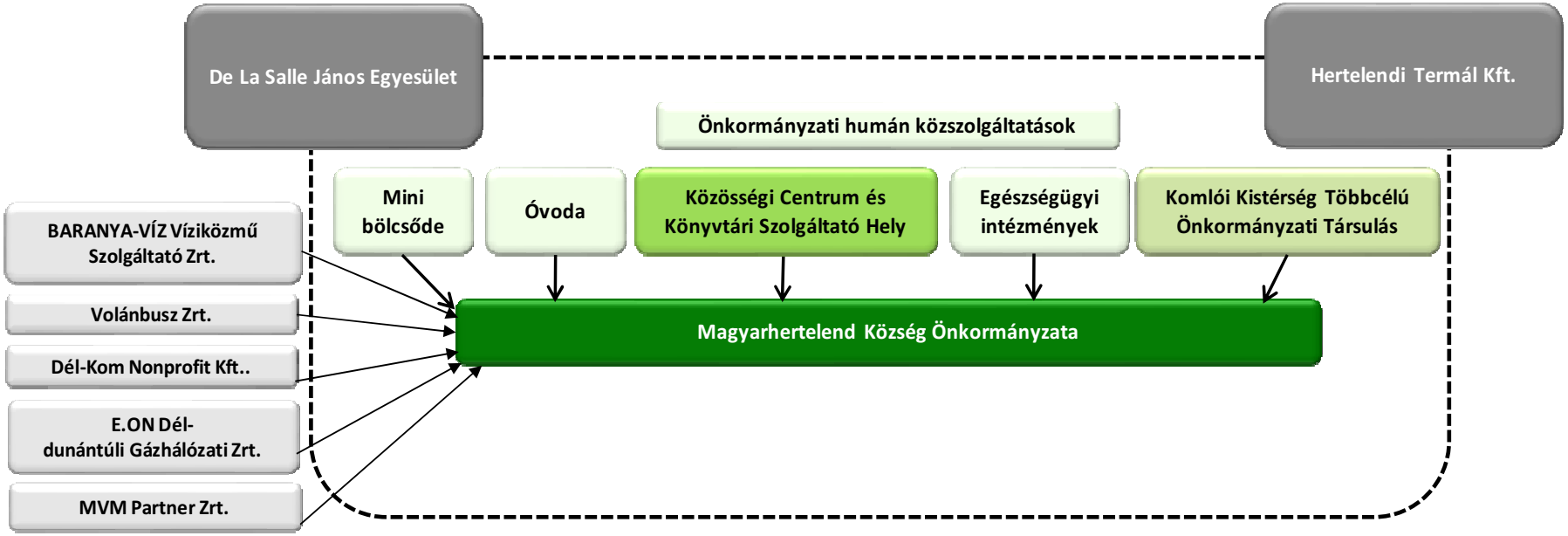
- **Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás**: A 21 önkormányzatot magában foglaló társulás célja Komló és térsége településeinek, helyi önkormányzatainak koordinálása a térség halmozottan hátrányos helyzetéből adódó infrastrukturális gazdasági és társadalmi lemaradások csökkentése, a táj egészének és a természeti és épített környezetének a védelme, a térségi lemaradások csökkentése, a térségi fejlesztési programok megvalósítása terén. A társulás az alábbi intézményeket működteti:
    - **Komló Térségi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat**

        - Székhelye: 7300 Komló, Kossuth L. u. 103.
        - Telephelye: 7349 Szászvár, Bányász tér 1.
    - **Komló Térségi Integrált Szociális Szolgáltató Központ**
        - Székhelye: 7300 Komló, Kossuth L. u. 103.
        - Telephelyei:
            - 7300 Komló, Vörösmarty u. 3/A.
            - 7300 Komló, Pécsi út 42. (külső férőhely)
            - 7300 Komló, Kazinczy u. 2-4.
            - 7347 Egyházaskozár, Fő tér 9.
    - **Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás Szilvási Bölcsőde**
        - Székhely: 7300 Komló, Függetlenség u. 28.
- **Ligeti Mikrotérségi Önkormányzati és Óvodai Társulás**: A társulás feladata a három (legalább kettő és fél) éves, kortól az iskolába járáshoz szükséges fejlettség eléréséig, legfeljebb nyolc éves korig, a gyermekek óvodai nevelésének biztosítása a társulás által működtetett intézményekben.
  A közösen működtetett intézményekben a társulásban résztvevő településeken élő, illetve felvevő körzetükben bejelentett lakóhellyel rendelkező gyermek gondozható és vehető fel, illetve akiknek családja életvitelszerűen a térségben tartózkodik.

  A társuláshoz az alábbi intézmény tartozik:
    - Ligeti Mikrotérség óvodái és mini bölcsődéi
        - Ligeti Mikrotérség óvodái és mini bölcsődéi, Liget
        - Ligeti Mikrotérség óvodái és mini bölcsődéi Magyarszéki Telephelye
        - Ligeti Mikrotérség óvodái és mini bölcsődéi Magyarhertelendi Telephelye
- **Mesés Mecsek Térségi Turisztikai Társulás:** A 2021-ben alakult társulás célja a térség turizmusának fellendítése. A Mesés Mecsek Térségi Turisztikai Társulás tagjai: Alsómocsolád, Bikal, Hosszúhetény, Kárász, Magyaregregy, Magyarhertelend, Mecseknádasd, Orfű, Pécsvárad, Szászvár.

A Magyarhertelend területén működő, humán közszolgáltató intézmények struktúráját, illetve az általuk ellátott feladatokat részleteiben a 1.6 fejezetben már tárgyaltuk, ezen megállapításaink jelen alfejezet esetében is relevánsak, további részletezést nem igényelnek.

Magyarhertelend működési modellje

Forrás: Saját szerkesztés, 2023. december

1.8.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység, foglalkoztatáspolitika

Magyarhertelend Önkormányzata önálló gazdaságfejlesztési potenciállal csak korlátozott mértékekben rendelkezik, így a meghatározóbb beruházások, fejlesztések előkészítéséhez a település külső tanácsadói és projektmenedzsment támogatást vesz igénybe (a település gazdasági helyzetét és törekvéseit részleteiben az 1.7 fejezet taglalja).

Az önkormányzat saját hatáskörben leginkább a Magyar Falu Program (MFP) keretében finanszírozott források segítségével tud fejlesztéseket implementálni. Ahogy az alábbi táblázat is mutatja, az MFP segítségével Magyarhertelend több fontos, a helyi lakosság számára meghatározó projektet tudott megvalósítani (pl. orvosi rendelő bővítése, játszótérfejlesztés, hivatalfelújítás stb.), melyek összesen 153,5 millió forint beruházási értékkel járultak hozzá a település fejlesztéséhez.

Magyarhertelend Önkormányzatának elnyert projektjei a Magyar Falu Program keretében

Felhívás megnevezése és kódszáma	Projekt címe	A projekt teljes költsége (Ft)
MFP-ÖTIK/2021/4 Önkormányzati tulajdonban lévő ingatlanok fejlesztése - Orvosi rendelők fejlesztése, építése	Orvosi rendelő épületének bővítése védőnői tanácsadás kialakításával	29 293 919
MFP-OJKJF/2021 Óvodai játszóudvar és közterületi játszótér fejlesztése	A gyermekek mosolyáért Magyarhertelenden játszótéri eszközök beszerzésével	4 990 260
MFP-KKE/2020 Közterület karbantartást szolgáló eszközbeszerzés	Közterület karbantartását szolgáló eszközbeszerzés Magyarhertelend községben	4 005 419
MFP-AEE/2019 Orvosi eszköz	Orvosi eszköz	2 999 871
MFP-OUF/2019 Óvoda udvar	Magyarhertelend Óvoda udvar fejlesztés	4 225 980
Összesen		**45 515 449**

Forrás: Magyar Falu Program, 2023. december

Foglalkoztatáspolitika

Ahogy azt már a dokumentum 1.7.4 fejezetében taglaltuk Magyarhertelend területén 2022-ben összesen 23 fő nyilvántartott álláskeresőt regisztráltak (a teljes lakosság 3,6%-a), melyek több mint fele egy éven túli álláskeresőnek minősül. Az álláskeresők nagyrésze még hosszabb távon is nehezen tud a munkaerőpiacon reintegrálódni, s mivel többségük nem rendelkezik megfelelő képzettséggel, munkaerőpiaci reintegrációjuk ellehetetlenül. A településen élő aktív korúakat az önkormányzat közfoglalkoztatás munkaprogram keretein belül próbálja visszaterelni a munka világába. A közfoglalkoztatás keretében foglalkoztatottak főkén karbantartási és felújítási munkálatokat (parkok rendbetétele, árkok karbantartása), mezőgazdasági munkákat, téli hó eltakarítást, épületjavításokat végeznek.

A jövedelmi és vagyoni helyzet a térségben arra kényszeríti a lakosokat, hogy stabilabb gazdasági helyzettel rendelkező településekre vándoroljanak, mely alacsony színvonalú munkaerőtartalékot eredményez, ezáltal a helyi gazdasági szereplők korlátozottabb mozgástérrel rendelkeznek nagyobb (munkahelybővítéssel is járó) beruházások megvalósításában.

Az önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programjában megfogalmazott intézkedési tervében számos foglalkoztatáspolitikai célt jelölt ki:

I. A mélyszegénységben élők és a romák esélyegyenlősége
   - Aluliskolázottság
   - Munkahelyre jutás - munkahely megtartás

II. A nők esélyegyenlősége
   - Kisgyermekes édesanyák, nők visszaintegrálása a munkába

1.8.4 Lakás- és helyiséggazdálkodás

Magyarhertelend Község Önkormányzat képviselőtestületének 3/2020 (VIII.28.) önkormányzati rendelete rendelkezett a lakások és helyiségek bérletéről és elidegenítéséről, azonban a rendeletet a 10/2023. (IX. 28.) önkormányzati rendelettel 2023. szeptember 29-én hatályon kívül helyezték.

A korábbi rendelet célja az volt, hogy a lakhatás biztonságának megteremtése és megőrzése érdekében szabályozza az önkormányzat lakásgazdálkodását oly módon, hogy a pályázati rendszer bevezetésével a szociális bérlakáshoz jutás lehetőségét felgyorsítja, a szabályozással lehetőséget kíván biztosítani arra, hogy a szociális bérlakás leendő bérlője közreműködjön a bérlakás felújításában, valamint ösztönözni kívánja a bérlőket, hogy fizetési hajlandóságukat erősítsék, fizetési képességüket megőrizzék annak érdekében, hogy az esetleges hajléktalanná válást meg tudják előzni.

A rendelet értelmében a szociális bérlakás pályázat kiírása és a szerződéskötés a polgármester, a pályázat elbírálása és a szerződés felmondása pedig a képviselő-testület feladat. Az önkormányzat tulajdonában álló lakás bérbe adható szociális helyzet alapján, szolgálati lakásként, valamint költségelvű bérlakás bérbeadás útján. Szociális helyzet alapján történő bérbeadás esetén az alábbi feltételeknek kell együttesen megfelelni:

- a pályázó, valamint a vele együtt költöző személyek nem rendelkeznek vagyonnal,
- a pályázónak, illetőleg a vele együtt költöző személyeknek az egy főre jutó havi jövedelme nem haladja meg a nyugdíjminimum 500%-át,
- nyilatkozni szükséges a személyi és vagyoni jövedelmi adatokról
- a pályázó, valamint az önkormányzati bérlakás bérlője, lakbér vagy közüzemi díj hátralékkal nem rendelkezik a pályázat benyújtásakor,
- a pályázó nagykorú magyar állampolgár.
- a pályázó, vagy a vele együtt költöző személyek bármelyikének a bérbeadóval kötött bérleti szerződése nem az együttélés követelményeivel ellentétes magatartás tanúsítása miatt került megszüntetésre a pályázat benyújtását megelőző 5 éven belül.

Magyarhertelend Önkormányzata összesen 5 db szociális bérlakással, illetve 2 db szolgálati lakással rendelkezik. A szociális bérlakások összkomfortosak, teljesen kihasznált státuszban vannak, lakhatásra kiválóan alkalmasak. A szolgálati lakásokat az önkormányzat alkalmazottai (köztük a falugondnok) használják.

Az önkormányzati lakásállomány bővítése jelenleg nem szerepel az önkormányzat tervei között. A bérlakások használatára várólista van, a településen élő fiatalok számára jelentős életkezdési segítség lenne a külön lakásba való költözés lehetősége.

Az önkormányzat szociálisan rászoruló háztartások részére lakásfenntartási támogatást nyújt, melynek célja a háztartás tagjai által lakott lakás, vagy nem lakás céljára szolgáló helyiség fenntartásával kapcsolatos rendszeres kiadásaik finanszírozása. A támogatás normatív alapon állapítható meg, mértéke a kérelmező jövedelmi viszonyaitól függ. Jelenleg a településen nagyságrendileg 60 fő részesült ilyen jellegű támogatásban.

1.8.5 Településüzemeltetés, intézményfenntartás, működtetés, „okos város” települési szolgáltatások

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény értelmében az önkormányzat kötelezően ellátandó, településüzemeltetéssel összefüggő tevékenységei a következők:

- településüzemeltetés
  - köztemetők kialakítása és fenntartása
  - a közvilágításról való gondoskodás
  - kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása
  - a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása
  - közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása
  - gépjárművek parkolásának biztosítása
- környezet-egészségügy
  - köztisztaság, települési környezet tisztaságának biztosítása
  - rovar- és rágcsálóirtás
- helyi közösségi közlekedés biztosítása
- hulladékgazdálkodás
- távhőszolgáltatás
- víziközmű-szolgáltatás, amennyiben a víziközmű-szolgáltatásról szóló törvény rendelkezései szerint a helyi önkormányzat ellátásért felelősnek minősül

Magyarhertelend esetében a képviselő-testület hatáskörébe tartoznak a kommunális, területfejlesztési és környezetvédelmi feladat-, és hatáskörök, melynek értelmében ellátja a településfejlesztéssel, településrendezéssel, az épített környezet és természetes elemeinek védelmével kapcsolatos feladatokat, különös tekintettel a lakásgazdálkodásra, vízrendezésre, a csatornázásra, a csapadékvíz elvezetésére, köztisztaságra, településtisztaságra, hulladékgazdálkodásra, valamint parkolásra. Az településen (főként méretéből adódóan) településüzemeltető társaság nem működik.

A település vízellátásáról és szennyvízellátásáról a Baranya-Víz Zrt. gondoskodik. Távhőszolgáltatás nem érhető el a településen. Magyarhertelenden járási szintű hivatalok nem érhetőek el, ezen ügyek intézésével kapcsolatban a Komlói Járási Hivatalhoz kell fordulni. A község méretei nem indokolják helyi tömegközlekedés fenntartását, az esetleges ingázók a Volánbusz Zrt. és MÁV Start Zrt. járatait használhatják, a diákok bejárást a környező településekről pedig iskolabusz biztosítja.

A település egészségügyi intézményekkel való ellátottsága a háziorvosi ellátásra, valamint védőnői szolgálatra korlátozódik, szakrendelés nem érhető el a településen. A fogorvosi és ügyeleti ellátás Komlón érhető el.

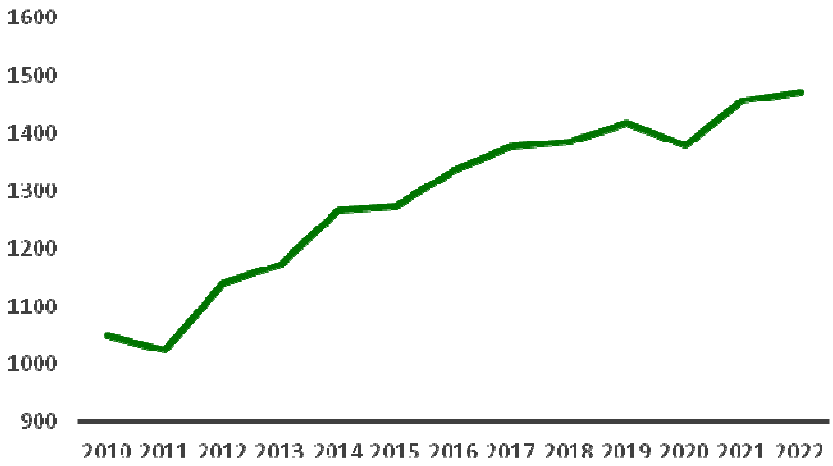
A községben a Ligeti Mikrotérségi Önkormányzati és Óvodai Társulás fenntartásában mini bölcsőde és óvoda működik. Általános iskolai oktatás jelenleg csak esti és levelező tagozaton működik, a diákok Komlóra, Sásdra, Magyarszékre, Mindszentgodisára, Pécsre járnak iskolába. Gimnáziumi nevelés-oktatás nappali munkarendben is elérhető a településen.

Magyarhertelend Önkormányzata – a település méreteiből adódóan – nem működtet jelentősebb technológiai színvonalat képviselő „okos” települési szolgáltatást, ugyanakkor a törvényi előírásoknak megfelelően az önkormányzat elektronikus ügyintézési lehetőséget biztosít. Említést érdemel, hogy az önkormányzat a lakosság folyamatos tájékoztatása érdekében a „MUNIPOLIS” elnevezésű digitális szolgáltatást alkalmazza, mely interaktív applikációként a lakosság bevonását és a kurrens információáramoltatást teszi lehetővé.

1.8.6 Energiagazdálkodás

Magyarhertelend energiafelhasználását tekintve elmondható, hogy a település aggregált áramfogyasztása 2011 óta stabil növekedést mutat, melynek eredményeként az áramfogyasztás éves értéke 1023 kWh szintről 1472 kWh mértékre emelkedett. Mindez az elektrifikáció trendjéhez alkalmazkodva település lakosságának bővülő áramfogyasztási igényeit jelzi.

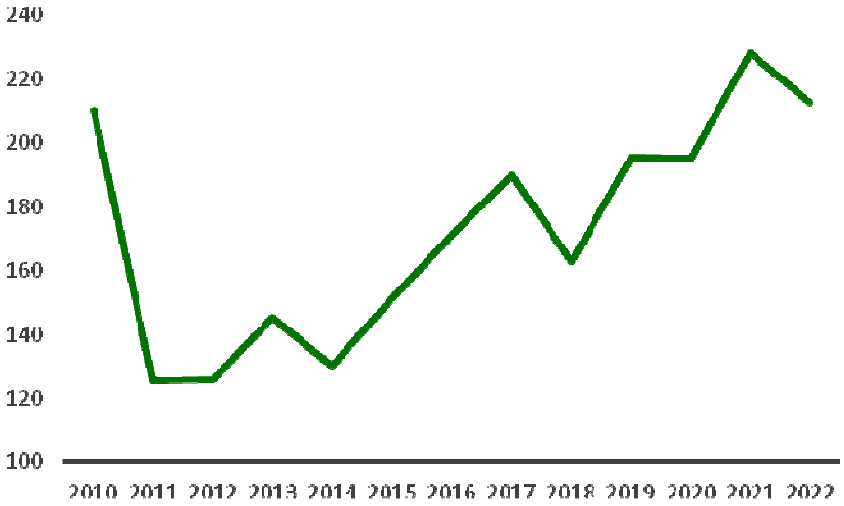
Magyarhertelend települési áramfogyasztásának alakulása (1000 kWh)

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2023. december

A teljes települési gázfogyasztását illetően szintén növekvő tendencia állapítható meg, igaz, ebben az esetben a növekedés mértéke időben nagyobb ingadozásokat mutat, mely alapvetően az adott év fűtési igényeivel áll összefüggésben. Ez alapján elmondható, hogy a 2012-ben regisztrált évi 125 ezer m^3 települési gázfogyasztás 2022-re 212 ezer m^3 szintre emelkedett, mely a lakosság és a termálfürdő bővülő gázfogyasztásával indokolható.

Magyarhertelend települési gázfogyasztásának alakulása (1000 m^3)

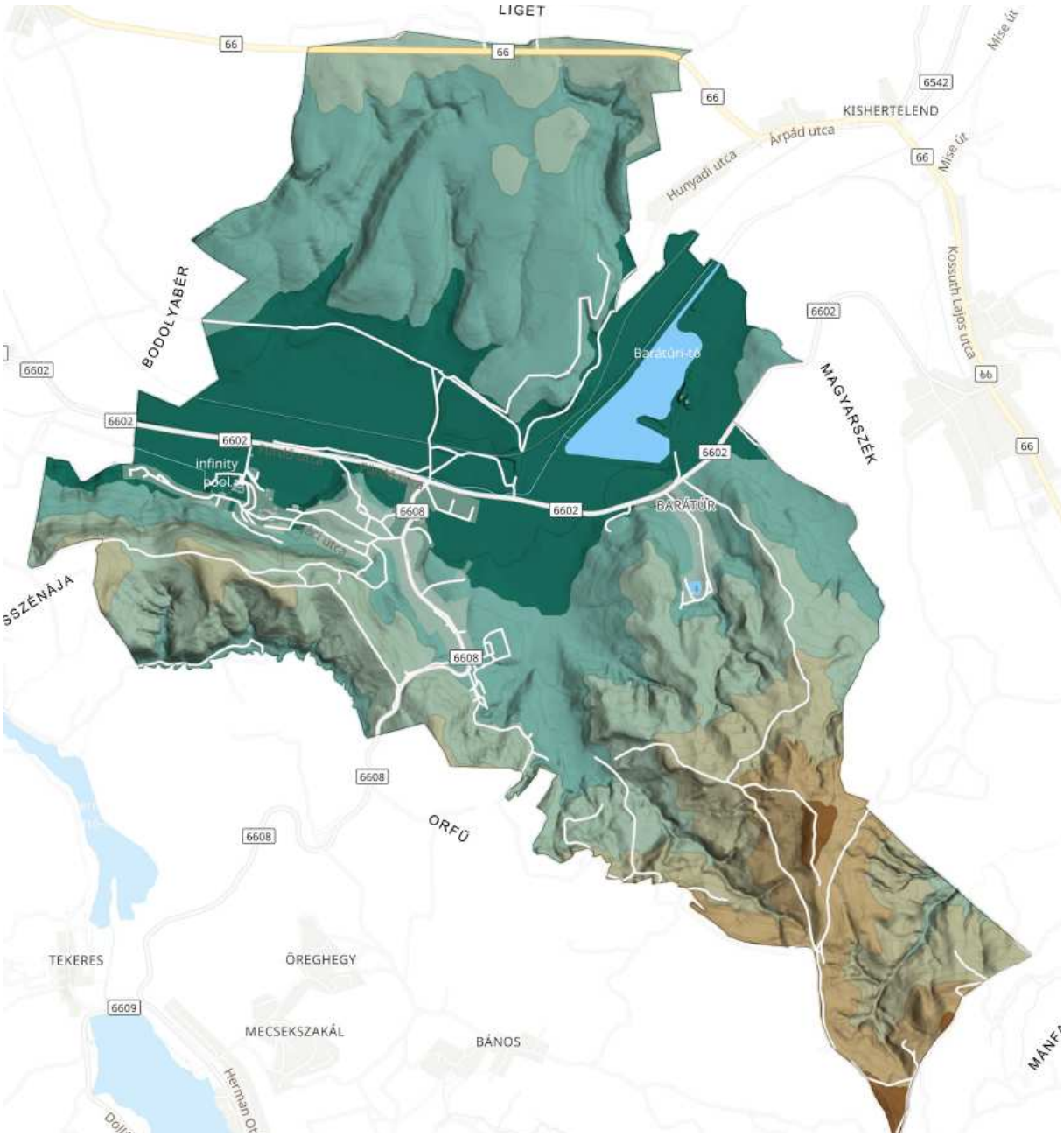
Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2023. december

A település jelentős energiahatékonyság növelésével kapcsolatos fejlesztést az elmúlt években nem valósított meg. A helyi termálfürdő biztonságosabb energiaellátása érdekében önerőből napelemrendszert épített ki, mely a megújuló napenergia becsatornázásával járul hozzá a komplexum fenntarthatóbb üzemeltetéséhez.

1.9 TELEPÜLÉSRENDEZÉSI, TELEPÜLÉSSZERKEZETI VIZSGÁLAT

1.9.1 A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata

Magyarhertelend településszerkezetét a **domborzat**, és a nagyobb **vízfolyások** határozták meg.

Magyarhertelend domborzati viszonyai (készítette:Horváth Márton)

A település meghatározó tájjellege a völgységekkel sűrűn felszabdalt, változatos arculatú domborzat. A völgyhálózat északnyugati-délkeleti futásirányú.

A szépen kirajzolódó – Baranya-csatornát kísérő - völgyek jelölték ki a település helyét a legsíkabb területen.

A község belterülete észak felé lejt.

Északról lankásabb szántók illetve a Baranya csatorna és annak megduzzasztása során keletkezett víztározó, délről változatos domborzatú erdők és összefüggő legelők határolják a települést.

Magyarhertelend közlekedési hálózatának gerincét a 66 sz. útról leágazó 6602 és 6608 sz. országos közutak adják. A település ezen utak csomópontjában helyezkedik el.

A község alaprajzi fejlődésében részben a nyugatról kelet felé húzódó Baranya-csatorna részben a hátat felszabdaló észak-déli futású kisebb völgyek játszottak fontos szerepet.

A község történetileg kialakult magja, a településszerkezetből domborzatilag is kiemelkedő római katolikus templom és környéke, ahol szabálytalan nyomvonalvezetésű utcák egy, a terepadottságokhoz igazodó fokozatos fejlődés eredményei.

Az ingatlan nyilvántartási adatok alapján, művelési ágak és a minőségi osztályok

Földrészlet statisztika művelési áganként				
művelési ág	**földrészletek száma**	**∑ alrészlet terület (ha)**	**%**	**legnagyobb alrészlet terület (ha)**
erdő	50	551,98	34,2	45,3
gyep (rét, legelő)	130	243,7	15	17,75
kivett terület	776	238,7	14,8	10,83
szántó	361	574,7	35,6	38,4
gyümölcsös	1	6,72	0,4	4,8
∑		**1615,8**		

A fenti adatok elemzéséből levonható megállapítások:

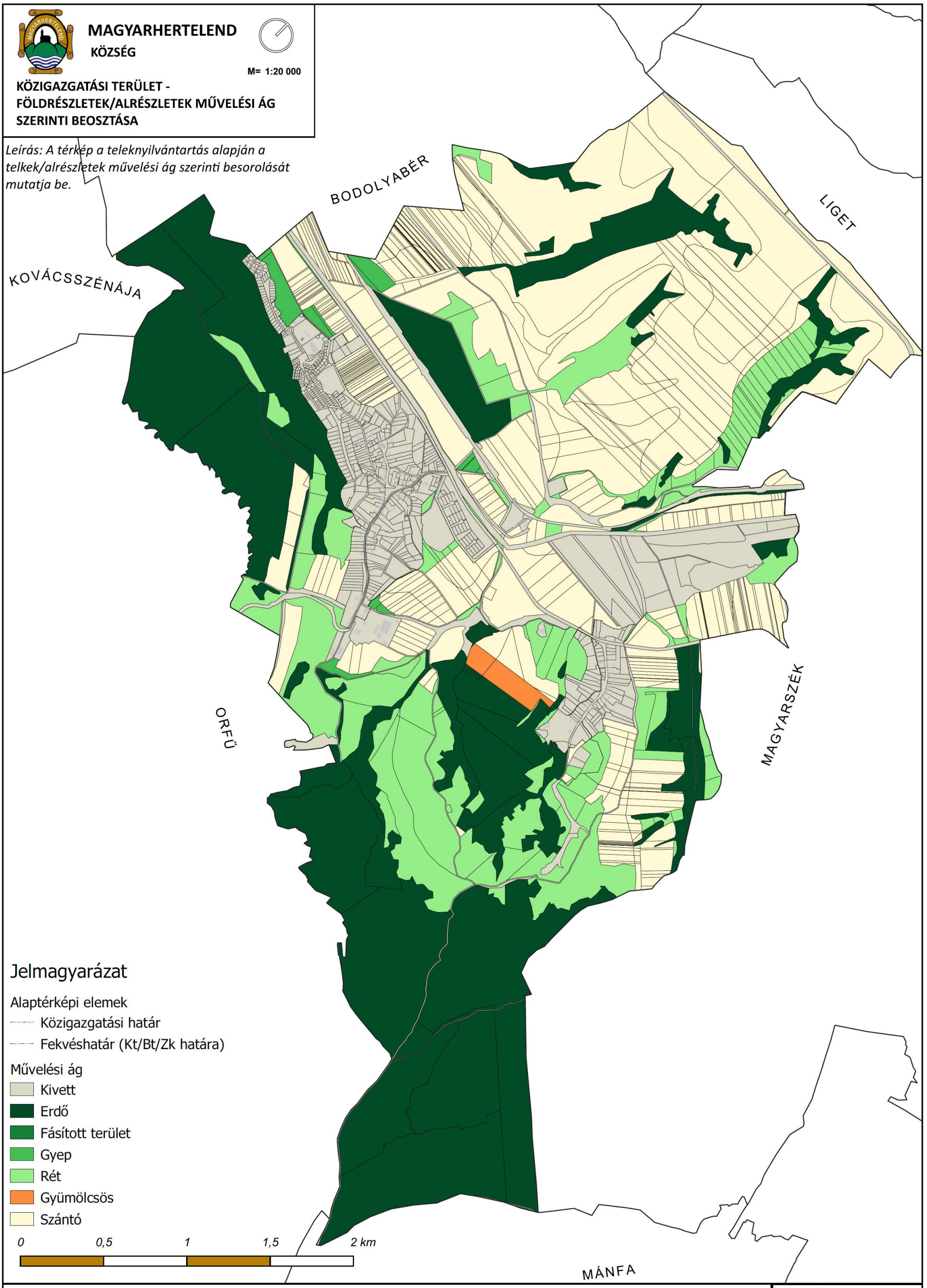
- a település meghatározó terület-felhasználási egysége a szántó és az erdő, amelyek közel azonos arányban vannak jelen. Sokáig inkább az erőgazdálkodás volt meghatározó a település életében mivel a települést körülvevő szabálytalan lefutású völgyek és dombok, a szántók megközelítését és művelését nagyban nehezítették.
- a község területének 15%-a tartozik a gyep, legelő művelési ágba, amely a település déli részén, az egykori TSZ major környezetében a legjellemzőbb.
- a művelési ágak eloszlásában jelentős mértékű a kivett területek aránya, amelybe a belterület beépített területei, a gazdasági vállalkozások területe, az utak és jelentős méretű, az utóbbi években létesült víztározó területek tartoznak.
- a község az utóbbi évtizedben a gyümölcsös művelési ággal is bővült, a településen jelenlévő helyi vállalkozásnak köszönhetően.

MAGYARHERTELEND
KÖZSÉG

M= 1:20 000

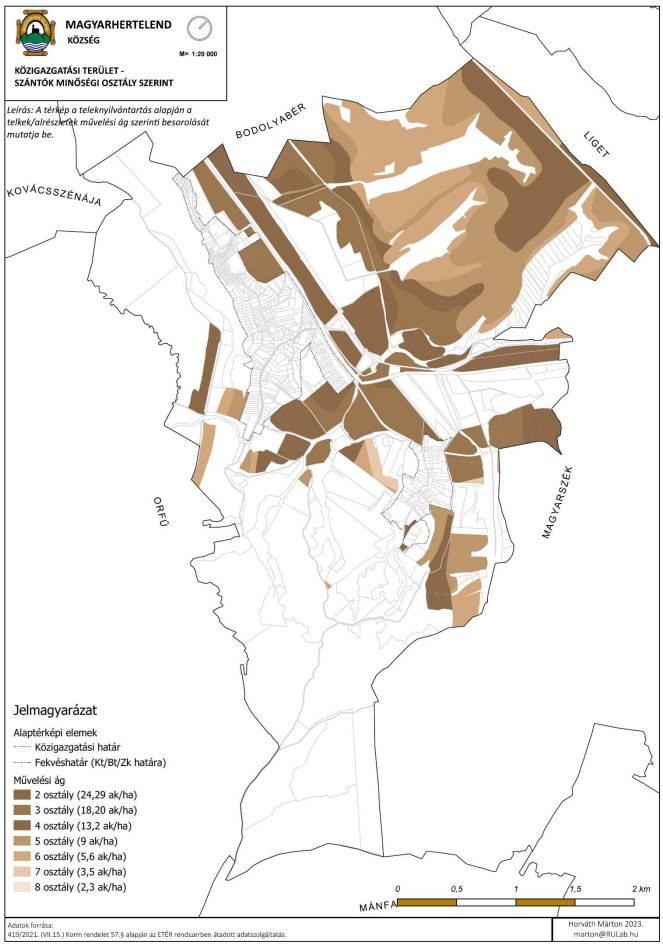
KÖZIGAZGATÁSI TERÜLET - FÖLDRÉSZLETEK/ALRÉSZLETEK MŰVELÉSI ÁG SZERINTI BEOSZTÁSA

Leírás: A térkép a teleknyilvántartás alapján a telkek/alrészletek művelési ág szerinti besorolását mutatja be.

Adatok forrása:
419/2021. (VII.15.) Korm rendelet 57.§ alapján az ETÉR rendszerben átadott adatszolgáltatás.

Horváth Márton 2023.
marton@RULab.hu

Szántók aranykorona értéke

Magyarhertelend közigazgatási területét a Baranya Megye Területrendezési Tervről szóló 4/2020. (IV.22.) rendeltben szereplő kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete nem érinti – miszerint kiváló növénytermesztési feltételekkel rendelkező szántóterület nincs a településen.

Az ingatlan-nyilvántartás szerinti minőségi osztály besorolások alapján viszont a település északi illetve észak-keleti része, jó minőségű szántóterületekkel rendelkezik.

A település közigazgatási területén található szántók minőségi osztályát – aranykorona értékét – vizsgálva, a település mélyen fekvő térsége – tavak, vízfolyások környezete, a belterület környezete - rendelkezik a legmagasabb tiszta jövedelemmel, vagyis a termőképesség, a fekvés, a művelhetőség e területeken a legideálisabb.

Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

Földrészlet statisztika fekvésenként				
fekvés	**földrészletek száma**	**∑ terület (ha)**	**%**	**legnagyobb földrészlet terület (ha)**
belterület	680	114,9	7,1	2,76
külterület	610	1496,95	92,6	48,4
zártkert	8	4,04	0,24	1,75
∑		**1615,89**	**100**	**-**

A művelési ág besorolás, illetve a valós használat szerint a következő terület használatok különböztethetőek meg a településen:

a) beépítésre szánt területek

- lakóterület
- üdülő terület
- intézményi/településközponti terület
- gazdasági terület
- különleges területek (mint sport, temető, fürdő)

b) beépítésre nem szánt területek

- közlekedési és közmű területek
- zöldterület
- erdőterület
- mezőgazdasági terület (szántó, gyep-rét, gyümölcsös)
- vízgazdálkodási terület

Beépítésre szánt területek

Lakóterületek

Magyarhertelend (és Barátúr) lakóterületei a **falusias** jellegűek. E területek nagy része kialakult, akár a teleknagyságot, a telekhasználatot, akár a beépítési módokat vizsgáljuk. Újabb típusú szabályos – kisebb telkes - lakóterület Hertelenden a történeti településmagtól délre illetve a településen áthaladó összekötő út déli oldalán jelentek meg.

Településközpont

A község fő utcáinak csomópontjában kialakult tér tekinthető a település központjának, ahol a település és vonzáskörzete ellátását, kiszolgálását biztosító intézmények – iskola, óvoda, falatozó, bolt, kocsma – találhatóak.

Gazdasági terület

A falusias lakóterület – a történeti hagyományoknak megfelelően – lehetővé teszi, hogy azon mező- és erdőgazdasági, valamint kézműipari építmény is elhelyezhető legyen.

Hertelend ingatlanjainak rendeletetését tekintve a község egyetlen gazdasági területe, az egykori major és térsége, a mai Mindszentgodisai Agroterm Kft telephelye.

Különleges terület

E terület-felhasználásba sorolható

- a meglévő temetők,
- a sportpálya,
- valamint a termálfürdő területe.

Beépítésre nem szánt területek

Mezőgazdasági területek

Művelési ág besorolás szerint szántó, rét, legelő valamin gyümölcsös használatú mezőgazdasági területeket különböztethetünk meg.

Zöldterületek (Z)

A lakóterületek telekosztása, a teleknagyság és a telkek használata – kevés kivétellel – olyan szövetet alkot, amelyben a zöldfelületi elemek és azok rendszere nem alakulhatott ki.

A Magyarhertelendi belterület zöldterületei – közparkok, közkertek – zömmel kialakultak, részben a domboldalakhoz (templom domb) részben a kialakult utcaszerkezethez kapcsolódóan jöttek létre.

Erdőterületek (E)

A külterületi erdők kialakultak, rendeltetésük szerint

- gazdasági – (faanyagtermő)
- védelmi – (talajvédelmi
- valamint turisztikai (parkerdő) célú funkcióval rendelkeznek.

Közlekedési és közmű területek (Kö)

Magyarhertelend úthálózatának gerincét a 66 sz. útról leágazó 6602 sz. országos közút adja. Kiszolgáló és lakó útjainak közterületi szélességén belül, a parkoló és zöldfelületek is megjelennek.

Vízgazdálkodási területek (V)

Magyarhertelend közigazgatási területét a kelet-nyugati irányban a Baranya-csatorna szeli ketté. Északról a Kisherendi-árok délről a barátúri-mellékág torkollik a csatornába.

A közigazgatási területet még további forráságak és mellékpatakok hálózzák be, amelyek vízgyűjtőjén víztározó (*Barátúri-tó*) és horgásztó is létesült.

Funkció vizsgálat (intézményi ellátottság, funkcionális és ellátási kapcsolatok)

Magyarhertelend intézményi feladatait széles körben látja el. Ezek között oktatási, művelődési, közigazgatási, egészségügyi, sport és kereskedelemi intézmény is megtalálható a településen. Melyek a:

- *Magyarhertelendi Közös Önkormányzati Hivatal*: a települési önkormányzatokra vonatkozó központi szabályozásokkal összhangban, jelenleg 6 (*Magyarhertelend, Bodolyabér, Oroszló, Mecsekpölöske, Liget és Magyarszék*) település tart fent közös önkormányzati hivatalt, ami segíti a települések alapfeladatainak szervezését és támogatja a szakszerű megvalósítást.
- *Közösségi Centrum és Ifjúsági Klub:* amelyhez hozzá tartozik a Könyvtár is. Az intézmény a lakosok számára biztosítja a tanuláshoz, a művelődéshez és kulturált szórakozáshoz való feltételeket.
- *Brázay Kálmán Általános Iskola és Gimnázium:* (fenntartó: De La Salle Szent János Egyesület) Magyarhertelenden kívül több településről is fogad tanulókat.
- *Ligeti Mikrotérség Magyarhertelendi Mini bölcsőde és Óvoda:* a többcélú intézmény szintén több településről fogad gyerekeket.
- *Egészségügyi ellátás:* házi és gyermek orvosi ellátás.
- *Bolt - COOP*

Az elmúlt évek folyamatos forráshiánya ellenére – pályázatoknak köszönhetően - az intézmények jelentős részében állagmegóvások felújítások, korszerűsítések történtek.

Alulhasznosított barnamezős területek

Területi kohéziós kézikönyv meghatározás szerint a barnamezős terület olyan korábban használt, jelenleg használaton kívüli vagy alulhasznosított terület, mely jellemzően mesterséges felszínborítású, beépített vagy burkolt terület, melyet korábban ipari vagy bizonyos kereskedelmi célokra használtak, és amely terület alacsony koncentrációjú veszélyes hulladékkal vagy más egyéb szennyezéssel terhelt.

A községben egykor működő üzemi területek, telephelyek a meglévő tevékenység folytatásával illetve új vállalkozások megjelenésével, folyamatosan hasznosulnak így alulhasznosított barnamezős terület nincs a településen.

1.9.2 Telekstruktúra vizsgálata

Telekmorfológia és telekméret vizsgálat

A település szerkezete, az utcák kapcsolatrendszere, a kialakulás óta lényegében változatlan. A belterület az utóbbi időben az új lakóterületek kialakulásával déli és keleti irányban kitolódott.

Először a terepviszonyokhoz alkalmazkodó, templom köré szerveződött egyutcás falu szalagtelkes struktúrája jelent meg, a mai Petőfi utcai területen. A telkek szélessége jellemzően 12-25 m, míg a telkek hossza jóval változatos képet mutat.

Az 1800-as évektől az eredeti utcaszerkezet meghosszabbodásával illetve a tömbterületek sűrűsödésével - új utcák megjelenésével (*Béke, Kossuth, Rákóczi, Ady utca*) organikus jellegű, kisebb telekméretű, de változatlanul fésűs beépítésű lakótelkek jöttek létre.

A termálkút felfedezését követően 1970-es évektől az akkori strandfürdő környezete új beépítésű üdülőházas jellegű utcával (*Vadrózsa utca*) bővült, amely nemcsak beépítési módjában, de telekméreteit tekintve is eltért az eddigiektől. A fürdő felől indult beépítések, idővel a meglévő települési területhez közelítve - a 90-es években – összeépültek.

Ebben az időszakban hozták létre a történeti településmagtól délre található Váci Mihály utcát, valamint a település nyugati sík részén az összekötőúttal párhuzamos Kossuth Lajos utcai szakaszt, amelyek mentén új kertvárosias jellegű 15-20 méter széles és átlagosan 1000 m^2-es telkeket kínáltak.

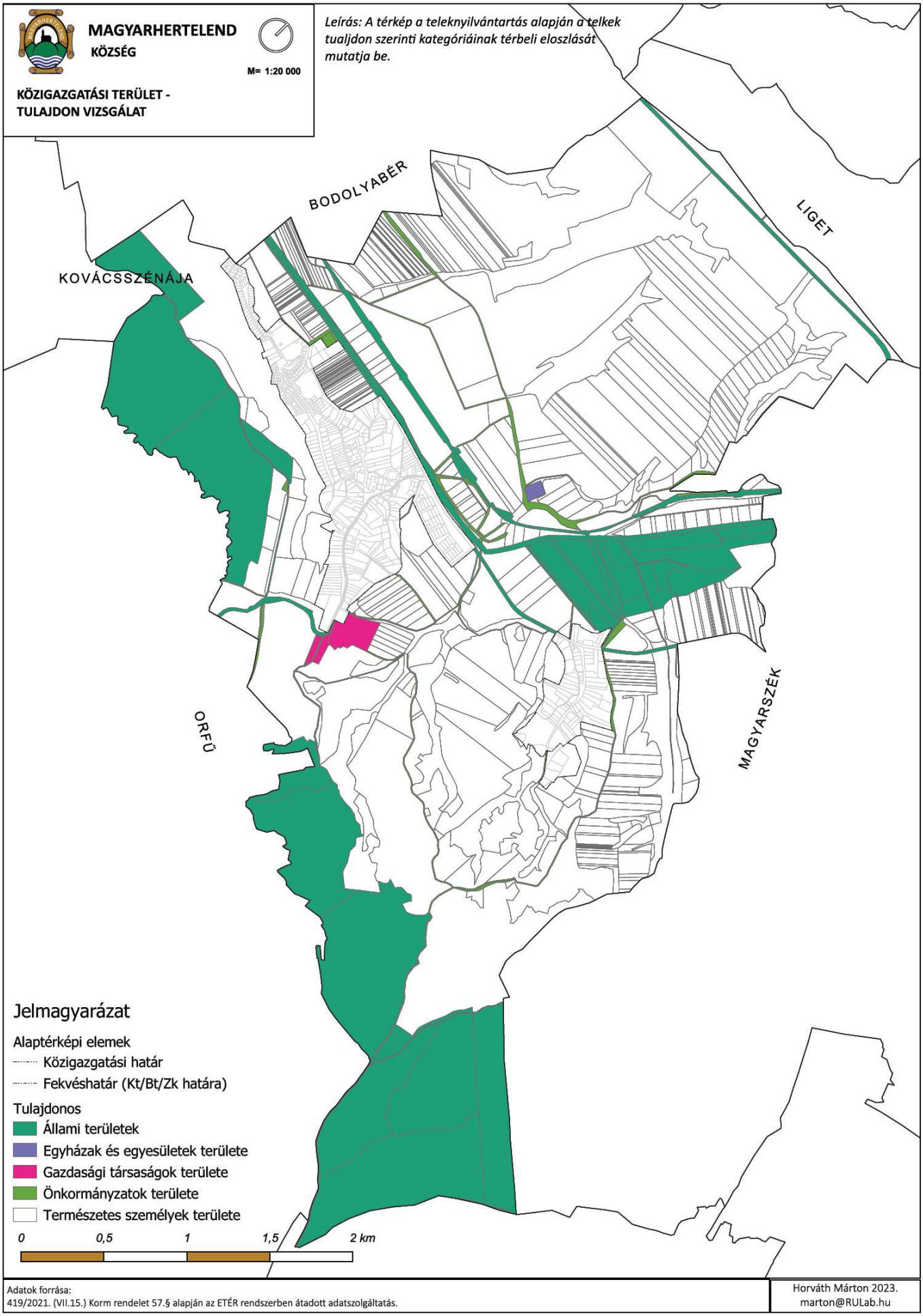
Barátúr településrész, a mai napig őrzi egyutcás szerkezetét és - domborzathoz igazodó - klasszikus hosszú telkes fésűs beépítését.

BELTERÜLETI TELEKMÉRET VIZSGÁLAT

készítette: Horváth Márton - ingatlan nyilvántartási adatszolgáltatás alapján

Tulajdonjogi vizsgálat

Adatok forrása:
419/2021. (VII.15.) Korm rendelet 57.§ alapján az ETÉR rendszerben átadott adatszolgáltatás.

Horváth Márton 2023.
marton@RULab.hu

készítette: Horváth Márton - ingatlan nyilvántartási adatszolgáltatás alapján

A rendelkezésre álló ingatlankataszter alapján a köz- illetve intézményi területeken kívül minimális ingatlan képezi az önkormányzat tulajdonát. Tartalékokkal rendelkezik a belterületen az összekötő út déli oldalán a fürdő környezetében és az újonnan kialakított lakóterületen, a Kossuth utca déli végén valamint Barátúron a temető környezetében, amelyek az önkormányzat gazdálkodásában továbbra is potenciális fejlesztési területek, bevételi források alapja lehetnek.

1.9.3 Az építmények vizsgálata

Funkció, kapacitás

Magyarhertelend települési területén az épületeinek funkciói – a teleknyilvántartás szerint – lakó, gazdasági, intézményi, üdülő és üzemi funkciójúak. A lakó épületek telkein szinte minden esetben a melléképület is az ingatlan tartozéka.

A középületek sűrűsödése illetve rajzolata, jól meghatározza a település központját és főbb forgalmi vonalait.

Üzemi illetve vállalati gazdasági funkciók a település déli részén, a volt major területén jelennek meg.

Az üdülő épületek közel olyan számban vannak jelen a településen, mint a lakó rendeltetésűek. Területileg jól elkülöníthetőek, bár az utóbbi években a fürdő környezetében az üdülő épületek cca. 10% -a lakó rendeltetésre változott.

ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉMÉNYEK FUNKCIÓ SZERINT

Épület rendeltetése	Belterület		Külterület		Mindösszesen	
	m^2	db	m^2	db	m^2	db
Gazdasági épület	19176,9	286	3236,7	15	22432,1	302
Intézményi épület	5530,7	28			5530,7	28
Lakóépület	32075,1	258	931,1	4	33006,2	262
Melléképület (=<12m^2)	246,1	5			246,1	5
Melléképület (>12m^2)	17	1			17	1
Üdülőépület	9225,9	238	127,2	2	9353,1	240
Üzemi épület	375	5	6649,8	9	7024,8	14

forrás: ETÉR rendszerben átadott adatszolgáltatás alapján készítette:Horváth Márton

Lakóterületek

A lakóterületek nagyságrendjéről, a lakásállományról, a lakások koráról a 2022-es éves településstatisztikai adatok alapján a következő táblázatok tájékoztatnak (forrás: KSH).

A településen ideiglenesen vagy állandó jelleggel élők lakhatását biztosító lakóegységek:

A lakóegységek rendeltetése és lakóik, 2022								
Lakás			Lakott üdülő	Összesen	Lakók			Száz lakásra és lakott üdülőre jutók száma
lakott	nem lakott	együtt			lakásban	üdülőben	egyéb lakóegységben	
239	43	282	1	282	2362	-	1	239

A fenti táblázatból kiolvasható, hogy a nem lakott lakások száma a településen összesen 282 lakás több mint 15 %-át teszi ki, mely járási viszonylatban ugyan magas, de ez inkább a lakás rendeletetésű ellenben üdülői használatú ingatlanok miatt alakult így.

Lakott lakások száma alapterületi eloszlása:

A lakások és lakott üdülők alapterület szerint, 2022							
-29	30-39	40-49	50-59	60-79	80-99	100-	Összesen
m^2 alapterületű lakás							
3	3	5	16	36	61	115	239

A településen fellelhető összesen 239 db lakásból közel a felének, - 115-nek - az alapterülete több mint 100 m^2.

Lakások építési év szerinti megoszlása:

A lakások és lakott üdülők építési év szerint, 2012						
1945 előtt	1946-60	1961-80	1981-2000	2001-2010	2010-	Összesen
71	27	53	65	21	-	239

A lakásépítési tendencia Magyarhertelenden az 90-es évek elejéig szinte folyamatos. A 2000-es évek elején az új lakóterületek kialakítása ismét meghozta az építkezési kedvet és 10 év alatt 18 lakóépület és 3 üdülőépület készült. Ezt követően az építkezési kedv lecsökkent, amelyet részben az új lakótelkek hiánya, részben a kialakult gazdasági helyzet is indokol.

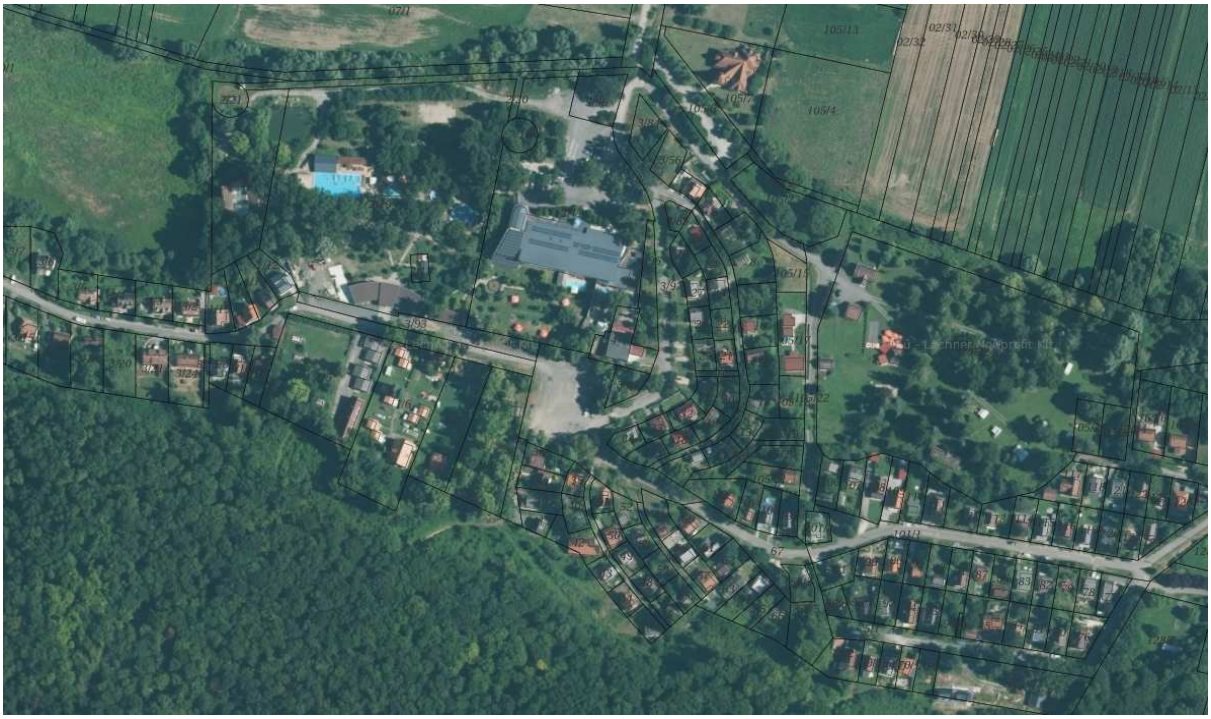
A lakások több mint 60%-a 1980 előtt épült, így azok megújítása, komfortosítása elengedhetetlen.

Beépítési jellemzők

A történeti településrész beépítési módja alapvetően előkert nélküli, oldalhatáron álló beépítés – keresztcsűrrel - változó telekszélességgel és domborzathoz igazodó 70-150 méteres telekmélységgel. *(Petőfi, Béke, Rákóczi és Kossuth u.)* Az 1800-as évektől a telkek átosztásával, sűrűsödött a templom környezete, organikus jellegű, kis telkes struktúra jött létre, amely továbbra is a fésűs jellemzően keresztbe forduló gazdasági épületes beépítést követte.

A 70-es években indult meg az akkori strand körül a kis telkes szabadon állóan elhelyezett üdülőházas terület amely a 90-es évekre összeépült a történeti településsel, és folytatásaként, szabadon álló kertvárosias jellegű családiházas utca (*Váci Mihály utca*) alakult ki.

A 2000-es évek elején az összekötő út szomszédságában, bokros telekstruktúrájú lakóterületet hoztak létra, ahol visszatért az oldalhatáron álló beépítés.

Fürdő és környezete (Tábor, Bokréta, Ibolya, Nefelejcs, Viola, Páfrány u)

Történeti településmag (Petőfi, Kossuth, Rákóczi, Ady, Béke utca) Új beépítés *forrás:e-közmű*

Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, épületmagasság jellegzetes épülettípusok

Magyarhertelend település karakterét alapvetően a falusias lakóterületek és a fürdő körüli üdülőterületek morfológiája határozza meg. Utcaképét, térarányait a mindenkori adottságok alakították ki. Az azonos épületmagasságok, az általában utcára merőleges nyeregtetős kialakítás, rendezett utcaképet eredményez.

A falusias lakó illetve a hétvégi házas üdülő területeket földszint, földszint+tetőteres magas tetős kialakítás jellemzi. A Váci utca az, ahol a terepadottság miatt magasabb, zömmel alagsor+földszint+tetőteres családi házak is megjelennek.

Kiugró, a település sziluettet zavaró elem nincs a területen.

Az utóbbi 30 év intézményfejlesztései az Ady és Kossuth utca kereszteződésben kialakult fő tér térségében valósultak meg, és ezek a településen ma is meghatározó szerepet játszó épületek megjelenésükkel, formájukkal, beépítési módjukkal egyértelműen kijelölték a városközpontot. A

központ arculatát a lakó- és középületek, a hozzájuk kapcsolódó közterületek, azok burkolata, zöldfelületei, utcabútorai és emlékművei alakítják.

Településkép szempontjából a legmeghatározóbb elemek egyike a terület legmagasabb részén magasodó Fájdalmas Anya római katolikus templom.

Magyarhertelend mai arculatát meghatározó, jelentős részben német paraszti hagyományok a századfordulóra egységes, harmonikusan illeszkedő elemekből álló falusias karaktert alakítottak ki. Ugyan a 20. század folyamán modernebb házak épültek, amelyek elvetették a paraszti hagyományok jelentős részét, de mind a mai napig jelentős számban maradtak fent és meghatározóak az 1945 előtt épült, utcára merőleges tengelyű, „hosszúházak”.

A 70-es évek után épült ki a fürdőt övező hétvégi házas terület, a Váci Mihály utca illetve a települést átszelő összekötő út déli oldala. Ezen időszakban épültek, a hazai vidékre jellemző típusterv szerinti épületek, amelyek egységes megjelenése harmonikus utcaképet eredményezett.

Az új típusú kertvárosias jellegű beépítések a Kossuth utca keleti részére koncentrálódnak.

1.10 AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÉS AZ ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG VIZSGÁLATA

1.10.1 A településszerkezet történeti kialakulása (történeti leírás)

A közel hatszáz lelkes, mára közigazgatásilag teljesen egybeolvadó Magyarhertelend és Barátúr a Mecsek északi nyúlványai és a Zselic-hegység találkozásánál, a mai Baranya-csatorna mellett fekszik. Határában már a római korban hadiút húzódott, amely az észak-balkáni területeket kötötte össze Arrabonával, a mai Győrrel. Barátúr neve valószínűleg a pécsi káptalanra, mint egyházi földesúrra utal, Hertelend etimológiájában pedig a határban, a horhosnak is nevezett meredek partú mély árokban „hertelen" lezúduló patakvíz, vagy a hasonló etimológiájú ősi magyar személynév lapul.

A két település történelmének kezdetei a 13-14. század fordulójára nyúlnak vissza. Az akkor még jelentősebb településnek számító Barátúr a pécsi káptalan birtokaként önálló plébániatemplommal rendelkezett, papja 1333-ban már biztosan fizette a pápának járó egyházi adót.

Hertelendről ekkor még kevesebbet tudunk, Horcholond néven először 1332-ben szerepel a forrásokban, 1542-ben pedig már minden bizonnyal önálló plébánia is működött a magyarok lakta faluban. A Mohács utáni évtizedekben mindkét falu oszmán uralom alá került, sőt, 1566-ban I. Szulemán szultán portyázó csapatai Barátúrt teljesen felégették. Az őslakosok egészen a felszabadító háborúkig kitartottak, ám ekkor Hertelend elnéptelenedett, a mai Tassonya-dűlőben található eredeti faluból átköltöztek az erdők védelmében álló magasabb területekre.

A két kilométerre fekvő Barátúr nem tűnt el, de erősen megfogyatkozva került ki a pusztítás viharából. Lakói életerejét mutatja, hogy egyedüliként tartottak ki a környéken, a szomszédos falvakban szinte kivétel nélkül délszláv népesség telepedett meg hosszabb-rövidebb időre. Ekkor alig száz ember lakott a településen, ám a század folyamán egyre több sváb választotta lakhelyéül Barátúrt, és 1800-ra szinte teljesen elnémetesedett, magyar lakosai ideiglenesen a közeli Hertelendre költöztek át. Hiába lakta azonban színkatolikus népesség a falut, önálló plébániát nem sikerült kiharcolniuk maguknak. Új, Rózsafüzér Királynőjének szentelt templomát 1912-ben építették, a település önállósága pedig 1981 végén szűnt meg, amikor a szomszédos, ekkor már jóval dinamikusabban fejlődő Hertelendhez csatolták.

A középkorban szerényebb Hertelend fényesebb közelmúlttal büszkélkedhet. A 18. század elején pusztán álló falut magyarok és németek népesítették be a század folyamán. 1775-ben a német betelepülők egy új települést alapítottak Hertelend határában Kishertelend, illetve Újfalu néven. Emiatt a magyarok által lakott részt a népnyelv egészen 1882-ig többnyire Nagyhertelendnek nevezte, ekkortól pedig Magyarhertelendre módosították.

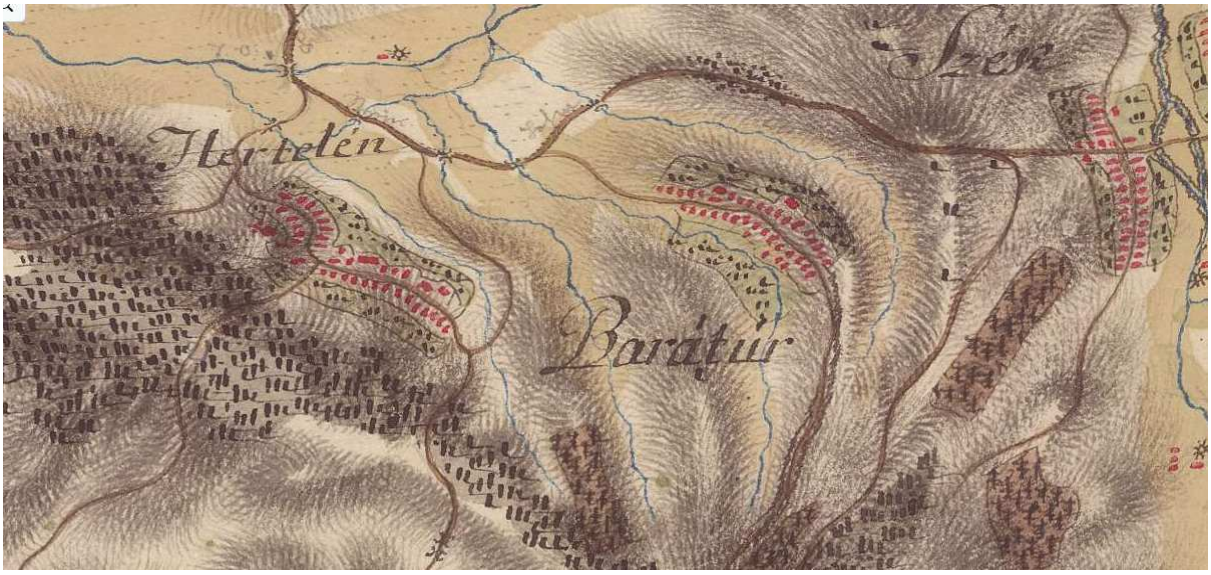
Székesegyházi birtokként Hertelend még a barokk korban a pécsi szemináriumban tanuló kispapok kedvelt kirándulóhelyévé vált, ahol szívesen töltötték el nyári vakációjukat. Számukra építette a papnevelő intézet a Fájdalmas Szűzanya tiszteletére szentelt templomot 1775- ben, amelyet természetesen a hívek is használhattak. Ez ekkor még csak egy kerek kápolna volt, mai formáját csupán évtizedekkel később, 1820-ban nyerte el. A hívek hathatós közbenjárására 1800-ban plébániai rangra emelték, ekkortól vezették az anyakönyveket, és a következő évben már állt a plébániaház a templom szomszédságában.

A XVIII. század elején 380 magyar és 172 német lakta a falut, zömmel római katolikus, kis részben izraelita felekezetűek. A hazai németség és a felvidéki magyarság jogfosztása után, 1949-ig érkeztek a térségbe magyarok. ekkoriban már csak mintegy 20-an vallották magukat német nemzetiségűnek.

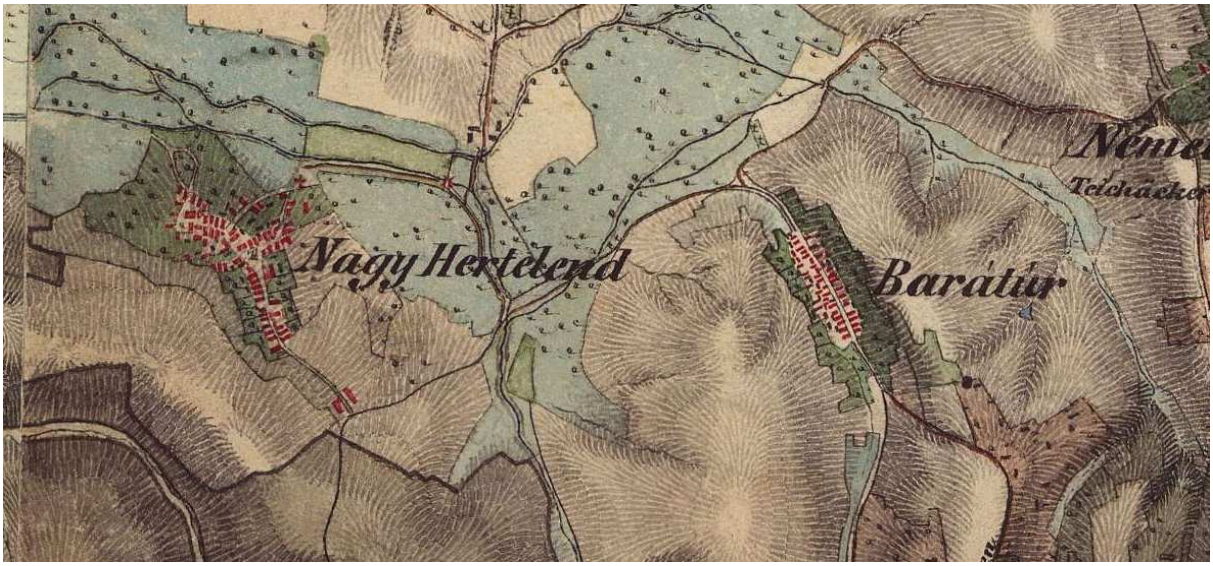
Az itt élők boldogulását nagyban elősegítette, hogy Dunántúl szerte híres foglalkozás dívott a faluban.

A középkori eredetű település egykoron fazekasságáról volt ismert. Szinte minden háznál készítettek edényeket, de a férfiak csupán a szükséges nyersanyag kitermelésében és a hazaszállításában segédkeztek, a gölöncsérek az asszonyok voltak. Termékeiket (korsók, tálak, tányérok) fehér alapon népi motívumokkal díszítették, s a környező vásárokon, piacokon értékesítették. Egyik kedvelt árujuk vol a „hertelendi buggyós korsó" amely a vízbe merítéskor „buggyogott".

A korongozás mellett Hertelenden minden asszony takács is volt egyben, termesztett kenderét egész háza népe szükségletére fonta, szőtte, varrta. Mindezekből azonban korántsem gazdagodott meg a falu népe, hiszen amíg portékáikkal a Dél-Dunántúlt járták, a földművelést bizony elhanyagolták. Az igazi gazdasági áttörést a több száz méter mélyről feltörő termálvíz hasznosítása hozta. Miután 1959–1970 között felépült a reumatikus betegségek kúrálására alkalmas gyógyfürdő, évről évre többen keresték fel a települést, sőt, mára egész üdülőövezetet alkotnak a strand közelében nyaralót építők házai. Hertelend ezzel megmenekült a környező falvak szomorú sorsától.

I. katonai felmérés (1763-1787)

II. katonai felmérés(1806-1869)

Kataszteri térkép (1864)

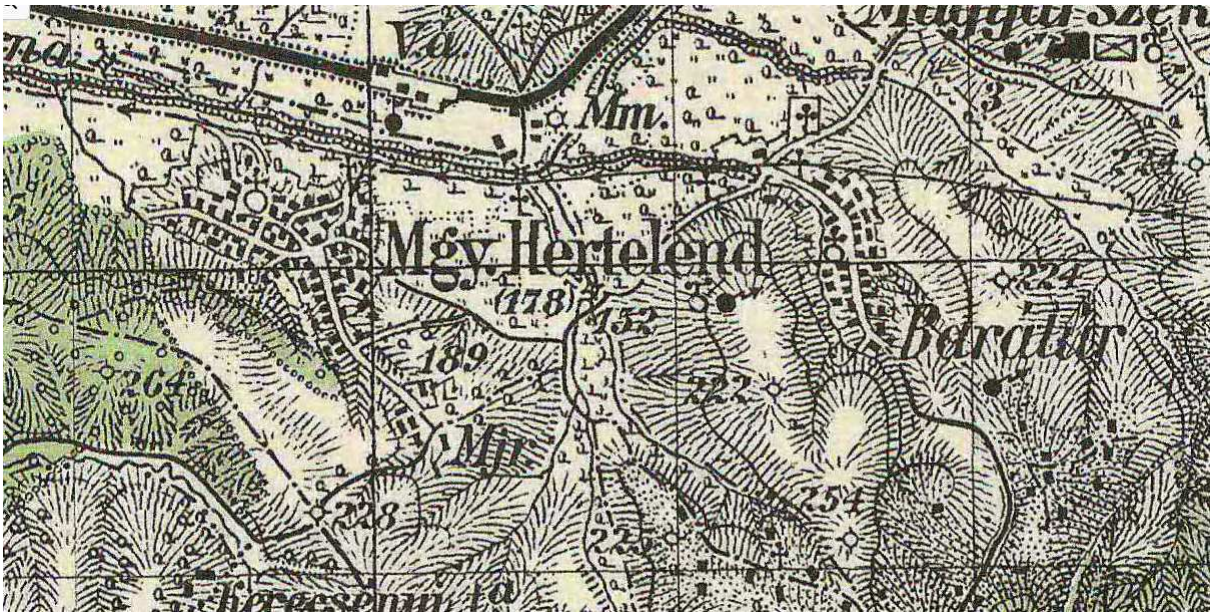
XVIII. és XIX. században keletkezett katonai felméréseken jól látszik, hogy a települések a környező kisebb völgyekben egy utcás fésűs beépítéssel alakultak ki.

A magyar és német lakosság folyamatosan formálta a települést és az egykori Hertelendi útifalu a betelepülések hatására halmazos morfológiájúra változott.

Barátúr a mai napig meg tudta őrizni a jellegzetes településképét, illetve az utcaszerkezetét.

A XIX. század közepére, a második katonai és a kataszteri térképi felmérés szerint Magyarhertelend eléri - a termálvíz megjelenése előtti - legnagyobb fejlettségi szintjét, melyet a XX. század közepéig szinte teljes egészében megtart.

A XIX. század közepétől Hertelend településszerkezetének meghatározó elemévé vált a település legmagasabb pontjára épült templom és környezete.

III. katonai felmérés (1869-1887)

Az 1970-es években a fürdő megépülésével, annak környezetében hétvégiházas üdülőterület jött létre, amely a 90-es évekre összeért az eredeti utcaszerkezettel.

A termálvíz nem csak az üdülő funkciók megjelenését, hanem a bekötő út mentén, Barátúron és Hertelenden is, új lakóterületek kialakulását segítette elő.

A tájszerkezet legjelentősebb változását a 2014-ben Hertelenden, és 2020-ban Barátúron létesített horgásztó és víztározó jelentette, amely a térség turisztikai kínálatának egy új és jelentős elemévé válhat.

1.10.2 Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

Magyarhertelend területén a közhiteles nyilvántartás szerint ismert régészeti lelőhely nem található.

1.10.3 Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

Magyarhertelend településképi rendeletének készítésekor (2018) Értékleltár készült, mely meghatározta a település épített örökségének védett illetve védelemre javasolt elemeit, épületeit valamint lehatárolta a helyi védelemre javasolt területeket. A település településkép védelmi rendelete rögzítette a védett épületekre, területekre vonatkozó követelményeit.

Műemlék, műemlékegyüttes

A település igen gazdag védelemre érdemes örökséggel rendelkezik. Országos védelem alatt áll temploma továbbá számos hagyományos népi építészeti elemeket őrző lakó- és gazdasági épülettel is találkozhatunk a településen.

Országos védelem alatt álló épületek					
Törzsszám	**Azonosító**	**megnevezése**	**cím**	**hrsz.**	**környezet**
9743	1475 16448 16449	Népi lakóépület és melléképület	Béke u. 3.	234	-
9742	1474	Népi lakóépület	Barátúr u. 30	516	-
9745	1477 21143	Istálló és pajta	Kossuth u. 39.	321	263/1-/3, 301, 307-309, 311-313, 319/1, 320, 322, 324, 346/2, 347,
9746	1478 21144	Népi lakóépület	Kossuth u. 45.	296/3	263/1-/3, 294, 295, 296/4, 297, 299,300, 301, 357, 358
9747	1479 16454 16455 21146	Plébánia épület és melléképület	Petőfi u. 25.	195	190, 192, 194, 196, 197, 253, 254
9748	1481 16456	Népi lakóépület és melléképület	Rákóczi u. 16.	139	-
340	1480	Rk. templom		198	-

Helyi védelem

Magyarhertelend jelenleg hatályos 11/2018. (XII. 20.) számon elfogadott *A településkép védelméről* szóló rendeletében, egy út menti kőkereszt került fel a helyi védettséget élvező objektumok listájára.

Számos, elsősorban hagyományos lakóház és gazdasági épület is megtalálható a településen, amelyek tömeg- és homlokzatalakítása, részmegoldásai a legjellegzetesebb védendő elemei ezeknek a népi építészeti emlékeknek.

Magyarhertelend bővelkedik út mentén állított keresztekben is. A katolikus népesség számára elsősorban a hála, a hit kifejezése, a megemlékezés jelentette a legfőbb okot a keresztek állítására, amelyek közül a 19. század második felében és a 20. század elején több is létesült a település közterületein.

Helyi védelemre javasolt épületek, objektumok

jegyzék-szám	hrsz.	cím	a védett érték jellege	védett érték
Barátúr				
H1-1	558/2	Barátúr u. 9.	Lakóépület	Az épület tömege, utcai és oromzatos homlokzatának az építéskori elemei.
H1-2	522	Barátúr u. 26.	Gazdasági épület	A gazdasági épület tömege, homlokzatának építéskori elemei.
H1-3	515	Barátúr u. 31.	Gazdasági épület	A gazdasági épület tömege, homlokzatának építéskori elemei.
H1-4	514	Barátúr u. 32.	Lakó -és gazdasági épületek	A lakóépület és a gazdasági épület tömege, utcai és udvari homlokzatainak építéskori elemei.
H1-5	565/6	Barátúr u. 4.	Gazdasági épület	Az épület tömege, udvari és oromzatos homlokzatának az építéskori elemei.
H1-6	571	Barátúr u. 2.	Feszület	Kőkereszt
Magyarhertelend				
H1-7	338/2	Kossuth u. 25.	Kiskastély-és gazdasági épület	A főépület és a gazdasági épület tömege, utcai és udvari homlokzatainak építéskori elemei.
H1-8	324	Kossuth u. 38.	Lakóépület	A lakóépület tömege, utcai és udvari homlokzatainak építéskori elemei.
H1-9	321	Kossuth u. 39.	Lakóépület	A lakóépület tömege, utcai és udvari homlokzatainak építéskori elemei.
H1-10	307	Kossuth u. 41.	Gazdasági épület	Az épület tömege, udvari és oromzatos homlokzatának az építéskori elemei.
H1-11	306	Kossuth u. 42.	Gazdasági épület	Az épület tömege, udvari és oromzatos homlokzatának az építéskori elemei.
H1-12	305	Kossuth u. 43.	Lakó -és gazdasági épületek	A lakóépület és a gazdasági épület tömege, utcai és udvari homlokzatainak építéskori elemei.
H1-13	350	Kossuth u. 21.	Gazdasági épület	Az épület tömege, udvari és oromzatos homlokzatának az építéskori elemei.
H1-13	350	Kossuth u. 21.	Gazdasági épület	Az épület tömege, udvari és oromzatos homlokzatának az építéskori elemei.
H1-14	321	Kossuth u. 14.	Lakóépület	A lakóépület tömege, utcai és udvari homlokzatainak építéskori elemei.
H1-15	213	Kossuth u. 10.	Lakóépület	A lakóépület tömege, utcai és udvari homlokzatainak építéskori elemei.

1.11 KÖRNYEZETI ÁLLAPOT-JELLEMZŐK

A településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló *419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet* 7. § 2. bekezdése alapján a megalapozó vizsgálat tartalmát úgy kell meghatározni, hogy az a tervezési feladathoz közvetlenül kapcsolódó vizsgálati tényezőket és szakterületi javaslatokat tartalmazzon, a tervezési feladatnak megfelelő tartalmi mélységben, biztosítva és igazolva a településfejlesztés és településrendezés alapvető követelményeinek a teljesülését, ennek alapján jelen megalapozó vizsgálati fejezet a község környezeti szempontú bemutatását tartalmazza.

Magyarhertelend környezeti szempontú bemutatása

Elsődlegesen a *1995. évi LIII. törvény* – a környezet védelmének általános szabályairól – előírásait vettük alapul, illetve az adott környezeti elemekre vonatkozó hatályos szakági rendeleteket, melyeket a csatolt környezeti értékelésben részletesen ismertettünk. Ezen felül a község településszerkezeti adottságait a *1997. évi LXXVIII. törvény* – az épített környezet alakításáról és védelméről – szempontjainak figyelembevételével is vizsgáltuk. A települési környezet minőségét a későbbiekben bemutatott talaj-, víz-, levegőtisztaság-védelem, valamint a jelentős környezeti hatások (zajterhelés, hulladékok) elleni korszerű védelem és a koordinált érdekei együttesen határozzák meg.

Talaj- és földtani közeg védelem

A jellemzően agyagos felépítésű területeken különösen az erős lejtőkkel jellemzett Komló környéki térségeken sajátos felszínformáló folyamatok a csuszamlások, amelyek bekövetkezéséhez az antropogén folyamatok, a liász feketekőszén-bányászat hatásai is hozzájárultak. A 100-150,150-200, sőt a Mecsek peremén és a völgyoldalakon >200 m/km^2 relatív relief értékek, a felszín erős felszabdaltsága is hozzájárul a csuszamlásos és a jelenkori areális-deráziós felszínformáló folyamatok felgyorsításához. A kisebb-nagyobb eróziós völgyeken (Baranya-csatorna, Kaszárnya-patak, Ligeti-árok völgye, Völgységi-patak felső szakasza) kívül sok eróziós-deráziós és deráziós völgy tagolja szélesebb-keskenyebb dombsági hátakra a felszínt. Magyarhertelend területén az Országos Felszínmozgás Kataszter alapján suvadásos esemény, mint pontszerű felszínmozgással érintett terület előfordul. Az Állami Ásványi Nyersanyag és Geotermikus Energiavagyon Nyilvántartásban nem szerepelnek Magyarhertelendhez tartozó földrészletek.

A mezőgazdasági művelés számára megtartandó térségek érdekében a „kiváló termőhelyi adottságú szántóterületeket" és a „jó termőhelyi adottságú szántóterületeket" a területrendezési tervek határolják le. A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezéssel szembeni védelméről szóló *27/2006. (II. 7.) Korm. rendelet* szerint Magyarhertelend nitrátérzékeny település, így be kell tartani a vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezésével szembeni védelméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól szóló, valamint az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjéről szóló *59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet* szerint a „helyes mezőgazdasági gyakorlat" szabályait.

Felszíni és felszín alatti vizek védelme

A község területének legjelentősebb vízfolyása a Baranya-csatorna, mely a csapadékvizek fő befogadója. A településen Barátúri-tó a legjelentősebb állóvíz, mely záportározóként funkcionál. A község belterületi csapadékvíz-elvezetése nyílt árokrendszerrel történik. A település domborzati viszonyai miatt a rövid idő alatt lezúduló nagy mennyiségű csapadék a település központjában okozhat elvezetési problémát. A települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és

vízgyűjtőterületük kijelöléséről szóló 240/2000. (XII. 23.) Korm. rendelet 2. számú melléklete szerint Magyarhertelend nem tartozik az érzékeny felszíni vizek vízgyűjtő területét kijelölő települések közé. A talajvíz csak a völgyekben fordul elő, 4-6 m között, mennyisége csekély. A kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos jelleg mellett keménysége és szulfátkoncentrációja is mérsékelt, de nitrátosodás előfordul. A rétegvízkészlet nem jelentős a térségben. A magyarhertelendi artézi kutakból gyógyhatású hévizeket (38 °C) hoznak felszínre.

Az egyes befogadókba vezethető szennyező és mérgező anyagokra vonatkozó határértékeket a vízszennyező anyagok kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól szóló 28/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet írja elő. E rendelet 2. számú melléklete szerint a vizsgálati terület a 4. általánosan védett befogadók területi kategóriájába tartozik, ezáltal a településen a 4. kategóriára vonatkozó határértékek az irányadók közvetlenül a befogadóba történő bevezetés esetén. Az egyes technológiákra vonatkozó határértékeket ugyanezen rendelet 1. sz. melléklete tartalmazza. Az állattartó telephelyek felszín alatti vízre gyakorolt hatásának megfigyelésére talajvíz megfigyelő kutak állnak rendelkezésre.

Az Országos Területrendezési Tervvel összefüggésben a 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról vízminőség-védelmi terület övezetét jelölte ki a település részén, a kovácsszénájai és az orfűi közigazgatási határ közelében. A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII.25.) KvVM rendelet alapján Magyarhertelend érzékeny területen helyezkedik el. A közüzemi ivóvízellátást a Baranya-Víz Zrt. Komlói üzemigazgatóság szolgáltatja.

Árvízvédelem

Magyarhertelend közigazgatási területe a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló *18/2003. (XII.9.) KvVM-BM* együttes rendelet alapján belvízzel nem veszélyeztetett település. A nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló *83/2014. (III.14.) Korm.rendelet*ben felsorolt folyószakaszokhoz rendelt nagyvízi mederrel nem érintett. A közigazgatási terület belvízvédelmi öblözettel, illetve rendszeresen belvízjárta terület övezetével nem érintett. Az árkok és műtárgyainak tisztításáról és karbantartásáról az ingatlan előtti szakaszon az ingatlan tulajdonosa köteles gondoskodni, egyéb esetekben a közútkezelő/önkormányzat.

Levegőtisztaság-védelem

Magyarhertelend a *4/2002. (X.7.) KvVM rendelet* kategorizálása alapján az ország olyan egyéb területei között szerepel, amely nem tartozik légszennyezettségi agglomerációba. A közlekedésből származó levegőszennyezés a településen keresztül haladó 6602. jelű út mentén okoz leginkább problémát, az átmenő forgalomból következően.

A közlekedés mellett a lakossági fűtésből származó légszennyezés az említésre méltó a fűtési szezonban. A lakosság túlnyomó része gáz- és fa fűtőanyagot használ. A fűtésből eredő légszennyezés összességében elhanyagolható. A kerti zöld hulladék égetése az 1995. év LIII. törvény rendelkezése szerint tilos, annak elszállításáról az Önkormányzat gondoskodik közszolgáltatási szerződés alapján.

A település területén gazdasági, kereskedelmi telephelyek, utak, kiszolgáló építmények ill. egyéb levegőterhelő források találhatók (mezőgazdasági telephelyek, bányászati tevékenység), valamint az

állattartáshoz kapcsolódó telephelyek és objektumok emelendők ki. Az állattartó telepekhez trágyatároló létesítmények kapcsolódnak, mint levegőterhelő források. A községben bejelentett légszennyező pontforrások üzemelnek a 0129/1 hrsz. alatti gabonaszárító és tároló telephelyen.

A közlekedés és lakossági tüzelés levegőterhelése fajlagos értékek és lokális kapacitások ismeretében kiszámítható. A község általános levegőminőségéről egzakt mérési adatok nem állnak rendelkezésre, hiszen a községben immisszió mérési pont nem található. A település levegőjének minőségét befolyásolja ezen felül az egyre növekvő pollenszennyezettség. A településen a mezőgazdasági termőföld hasznosítás csekély kiterjedésű szántókra korlátozódik, így a mezőgazdaság porszennyezése a település területén nem jelentős.

Zaj és rezgésvédelem

Magyarhertelend nem tartozik kiemelten zajterhelt települések közé. A községben közlekedésből eredő zajterhelés jelentkezik, közigazgatási területének északi szélén elhalad a 66-os főút, de központján kelet-nyugati irányban csak a Magyarszék-Kishajmás közti 6602-es út halad végig, déli szomszédja, Orfű felől pedig a 6608-as út vezet idáig. Vasút is érinti a települést, a Dombóvár–Komló-vasútvonal, amelynek egy megállási pontja van itt, Magyarhertelend megállóhely. Utóbbi közúti megközelítését egy önkormányzati út teszi lehetővé, amely a 6602-es és 6608-as utak keresztezésénél ágazik ki észak-északkeleti irányban. A környezetvédelmi információs rendszer nyilvános adatai alapján, a község területén egyetlen zajkibocsátási határértékkel rendelkező üzemi zajforrás található (a 7394 Magyarhertelend, 0129/1 hrsz. alatti gabonaszárító és tároló telephelyen).

Belterületen az alapzaj mértékét a közúti közlekedés, a gazdasági, kereskedelmi, szolgáltató létesítmények, valamint a használati zajösszetevők határozzák meg, míg külterületen ugyancsak a közlekedés, a mezőgazdasági területhasználatból eredő zajösszetevők jelentik. Környezeti zajprobléma az érintett területeken nem ismert. A helyi mezőgazdasági létesítmények, mint zajforrások ott okoznak elsősorban zajvédelmi problémát, ahol a telephelyek a lakott területek közelében létesültek.

A bel- és külterületen működő gazdálkodó tevékenységek, telephelyek, kereskedelmi, szolgáltató vállalkozások zajkibocsátásáról nincs megalapozott információ, de figyelembe véve, hogy valamennyi kizárólag engedélyek alapján működhet (amelynek része a zajvédelmi követelményeknek való megfelelés is) a belterületi környezetben jelentős zajprobléma nem merülhet fel. Nem ismert olyan gazdasági-szolgáltató létesítmény, tevékenység, amely a megengedettnél nagyobb zajterhelést okoz a környezetében. A tervezett fejlesztésekre ugyanezen követelmények vonatkoznak, tehát a zajvédelmi megfelelőségüket a kiadott engedélyek szabályozzák. A környezeti zaj-és rezgésterhelési határértékek megállapítását a 27/2008. (XII.3.) KvVM-EüM együttes rendelet rögzíti.

Katasztrófavédelem

Magyarhertelend területéhez legközelebb eső sugárzásvédelmi szempontból jelentős létesítmény a keletre 35 km-re helyet foglaló Bátaapáti kis- és közepes aktivitású radioaktív-hulladék lerakó. A község a települések katasztrófavédelmi besorolásáról szóló 44/2021. (XII. 16.) BM rendelet 1. sz. melléklete szerint katasztrófavédelmi szempontból II. veszélyességi osztályba sorolt. A településen veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem nem található.

Hulladékkezelés

Az Önkormányzat a települési szilárd hulladék gyűjtésére, szállítására és ártalmatlanító helyre történő elhelyezésére irányuló közszolgáltatási szerződést kötött a Dél-Kom Nonprofit Kft-vel. A heti

egy alkalommal történő házhoz kimenő elszállítás során a kommunális hulladék kerül elszállításra. A szolgáltató évi egyszeri alkalommal lomhulladék elszállítást is végez. A településen állati hulla gyűjtőhely nem található, a helyben keletkező állati hulladék elszállítását egyedi megrendelés alapján végzik. A község területén illegális hulladéklerakó jelenleg nem található.

Épített környezet védelme

Műemlékek, helyi védelem alatt álló építmények

A község igen gazdag védelemre érdemes örökséggel rendelkezik. Országos védelem alatt áll temploma továbbá számos hagyományos népi építészeti elemeket őrző lakó- és gazdasági épülettel is találkozhatunk a településen.

A településkép védelméről szóló 11/2018 (XII.20.) önkormányzati rendelet alapján Magyarhertelend helyi védelem alatt álló építménye a 6602 sz. út és a Barátúr utca kereszteződésében található kőkereszt.

Világörökségi várományos terület

Magyarhertelend területén világörökségi várományos helyszín nincs bejegyezve a 27/2015. (VI.2) MVM rendelet alapján.

Táj- és természetvédelem, vizuális környezetterhelés

A község területe területhasznosítás szempontjából változatos képet mutat. A külterületen helyet foglaló kisebb szántók közül a hatályos OTrT térképi melléklete kiváló termőhelyi adottságú szántók kis területet tesznek ki a külterületi termőföldekből. Magyarhertelend hagyományos építészeti elemekkel jellemezhető. Belterületén a leglényegesebb vizuális terhelés a beton villanyoszlopok és a légvezetékek látványa. A tájképvédelmi terület övezetéhez a természeti adottságok, rendszerek, valamint az emberi tevékenység hatása, változása következtében kialakult olyan területek tartoznak, amelyek a táj látványa szempontjából sajátos és megkülönböztetett fontosságú, megőrzésre érdemes esztétikai jellemzőkkel bírnak. Ez utóbbi övezet a 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet mellékletében lehatárolt terület, mely Magyarhertelend esetében a teljes települési területet magában foglalja. A településterv megalapozó vizsgálata keretében meghatározásra kerültek a tájjelleg megőrzendő elemei, elemegyüttesei, valamint a tájképi egység és a hagyományos tájhasználat helyi jellemzői.

Magyarhertelend területe nem érintett nemzetközi jelentőségű természetvédelmi területekkel (Natura2000 különleges természetmegőrzési és madárvédelmi területek). Az országos ökológiai hálózat magterület a nagy összefüggő mecseki erdőterületet fedi le, emellett a belterületektől északra megtalálható ökológiai folyosó terület is, jellemzően a felszíni vizeket szegélyezve. A településen nem található ex lege védett természeti emlék. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett természeti terület sem található a község területén. A település a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság működési területén foglal helyet, azonban Nemzeti Park területe nem érinti. Egyedi tájérték szép számmal megtalálható a települési területen (pl.: kutak, templom, síremlék, feszület, emlékoszlop). A telepítésre nem javasolt, idegenhonos inváziós fajok jegyzékét a településkép védelméről szóló önkormányzati rendelet mellékelte tartalmazza.

1.12 A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK ÉS ÖRÖKSÉG, JELLEMZŐ TÁJKARAKTER, ZÖLDINFRASTRUKTÚRA-HÁLÓZAT

1.12.1 Természeti adottságok

Geológia, domborzat, talaj, éghajlat

Magyarhertelend táji besorolását tekintve a Mecsek és Tolna-Baranyai dombvidék középtájon belül, a Baranyai-hegyhát kistáj része. A település a kistájon belül annak DNy-i részén, a Mecsek É-i lejtőin helyezkedik el. Míg a D-i rész a Mecsek karbonátos kőzetein, addig az É-i területek inkább agyagos-homokos összleteken képződtek. Ez a kettősség határozza meg a település tájszerkezetét is.

Az építőipari nyersanyagok közül a falazó dolomit dominál a településen, legjellemzőbb talaja pedig az agyagbemosódásos barna erdőtalaj.

A környék fő vízgyűjtője a Baranya-csatorna, amely Magyarhertelend közigazgatási területén halad keresztül. Két mesterséges tava van, közülük a nagyobb kiterjedésű Barátúri-tó víztározó jelleggel létesült és célja a villámárvizek kezelése.

1958 tavaszán urán és szén után kutatva 40 °C-os termálvíz tört a felszínre 350 méter mélyről. Később az 1979-ben megnyitott kútból 1060 méter mélyről 62 °C-os termálvíz került a felszínre, mely káliumot, magnéziumot, mangánt, jódot, paraffint és szénsavat tartalmaz. A víz minősége, a vizsgált alkotók alapján nátrium hidrogén-karbonátos jellegű, igen lágy, fluoridos termálvíz.

Éghajlata mérsékelten meleg – mérsékelten nedves. Az éves napfénytartam megközelíti a 2050 órát. A csapadék éves mennyisége a mecseki lejtőkön 800 mm, É felé valamelyest csökken. Kb. 35 hótakarós napra lehet számítani az év folyamán, bár ez az utóbbi években csökkenő értéket mutat. Az éghajlat kedvező a vízigényesebb szántóföldi növények termesztéséhez.

A szélre leginkább az ÉNy-i irány jellemző. Az átlagos szélsebesség jellemzően 3,0 m/s, de a védett völgyekben kevesebb.

Élővilág

Növényzet szempontjából a Pécsi flórajárásba tartozik a kistáj. A legelterjedtebb erdőtársulások a cserszömörcés karsztbokorerdő *(Querco pubescenti-Cotinetum*), gyertyános kocsánytalan tölgyesek (*Querco petraeae-Carpinetum mecsekense*) és a molyhos kocsánytalan tölgyesek *(Quercetum pubescenti-petraeae*). Sajátos lágyszárú fajok az olasz müge *(Asperula tarina*), a rozsdás gyűszűvirág *(Digitalis ferruginca*), a majomkosbor *(Orchis simia*), az illatos hunyor *(Heleborus odorus*) és az arany baraboly *(Chaerophyllum aureum*).

Bár a mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás a természetes növénytársulásokban alapvető változást idéztek elő, a Mecsek lejtőin még viszonylag nagy arányban találunk természetes vagy természeteshez közeli erdőtárulásokat. A társadalom által létrehozott és fenntartott mesterséges ökológiai rendszerekkel inkább az É-i területeken találkozunk.

1.12.2 Tájhasználat, tájszerkezet

Tájtörténeti vizsgálat

Magyarhertelend évszázadok óta lakott vidék, a településről már a középkorból vannak írásos emlékeink. Barátúr településrész önálló településként működött egészen az 1970-es évekig, amikor közigazgatásilag Magyarhertelendhez csatolták.

A 18. századi katonai felméréseken is jól látszik mindkét településmag, melyek egyutcás szerkezetűek voltak. Hertelendet a mai templomdomb és a tőle K-re húzódó völgy jelentette, míg Barátúr a mai utca egy részét. A Baranya-csatorna nyomvonalán ábrázolt vízfolyás fontos szerepet tölthetett be ebben az időben, amiről a malmok jelenléte árulkodik. A csatorna szabályozása előtt még több vízfolyás gyűjtötte a csapadékvizeket és széles sáv került időszakosan víz alá. Az erőteljesen tagolt domborzaton nemcsak a Mecsek É-i lejtőin, hanem a vízfolyástól É-ra is jelentős erdőterületeket ábrázol a térkép. A temető Hertelendtől É-ra, az Oroszló felé haladó út mentén állt. Ez a temető ma már használaton kívüli, de maradványai a mai napig fellelhetőek.

A II. katonai felmérés idejére Hertelend bővült és kialakult a mai központi településszerkezet a háromszög alakú térrel. A falu D-i szélén lévő állattartó telep elődjét már jelöli a térkép. Barátúr kisebb mértékben fejlődött, de megőrizte egyutcás jellegét. Jelentős tájalakítási tényező ebből az időből a Kishertelend és Oroszló közötti közlekedési út nyomvonalának kialakulása, amely megfelel a mai 66-os számú út nyomvonalával. A Baranya-csatorna mentén széles sávban ártéri területeket jelöl a térkép. A barátúri temetőt ebben az időben már használták.

A XIX. század második felére jelentős tájrendezésként megtörtént a Baranya-csatorna mai medrének kialakítása, ettől kezdve a mesterséges medernek köszönhetően a vízfolyás szabályozottabb keretek között haladt. Ezáltal partmenti sávjai is alkalmasak lettek mezőgazdasági termelésre.

A XX. században a vasútvonal kiépítésével a jelentősebb tájalakító tényezők megvalósultak, a környező táj megközelítőleg elérte mai állapotát. Ezután a jobb minőségű termőföldeken a mezőgazdasági területek növelése, valamint az egykori vízfolyás menti ártéri részeken kialakított záportározó tó kialakítása okozott némi változást. A termálvíz felfedezése és hasznosítása a belterület szerkezetében okozott nagyobb változást a fürdő és a köré települt nyaralóövezet kiépítésével.

1.12.3 Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek közé azok a megyei területrendezési tervekben lehatárolt tájképvédelmi terület övezetei tartoznak, ahol a természeti vagy kulturális örökség adottságai alapján, a kilátás – rálátás szempontjából védendő tájképi területek találhatók. Magyarhertelend teljes közigazgatási területe tájképvédelmi övezetbe tartozik a Mecsek és a változatos domborzat egyedi látképének kösszönhetően.

Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

Nemzetközi jelentőségű természetvédelmi területek az úgynevezett Natura2000 területek, melyek egy európai szintű összefüggő ökológiai hálózatot jelölnek. A hálózat elemeinek kijelölése az egyes tagországok feladata. Magyarhertelend közigazgatási területén nem található Natura2000 terület.

Magyarhertelend közigazgatási határa a Duna-Dráva Nemzeti Park igazgatóságához tartozik. **Országos** jelentőségű védett terület nem található.

Magyarhertelend közigazgatási területét érintő országos jelentőségű, a törvény erejénél fogva ("ex lege") védett természeti **területek** a források, 17 db forrás található a Mecsek lejtőin.

A **helyi** jelentőségű védett terület szintén nem található a településen.

A Duna-Dráva Nemzeti Park elkészíttette a település egyedi tájérték kataszterét, mely 23 db egyedi tájértéket tartalmaz.

Ökológiai hálózat

Az ökológiai hálózat a természetes, természetközeli és mesterséges élőhelyek összefüggő rendszere. Egy település ökológia hálózata soha nem önálló egység, mindig egy magasabb szintű hálózat részeként kell rá tekinteni. A hálózaton belül a magterületek jelentik a természetes életközösségek számára a stabil környezetet, melyeket az ökológiai folyosók kötnek össze, ahol létrejön a különböző populációk közötti kapcsolat. Mindezeket pufferterületek veszik körül, ahol szükséges.

A nemzeti ökológiai hálózat területeit szintén a vármegyei területrendezési tervek határolják le. Magyarhertelend közigazgatási területén magterületek kerültek kijelölésre a belterülettől D-re eső erdők, valamint a közigazgatási terület D-i csücskében található erdők területén. A Baranya-csatorna menti természetközeli társulások ökológiai folyosó területek.

1.12.4 Zöldfelületi rendszer vizsgálata

A települési zöldfelületi rendszer elemei

Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges, valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

Zöldfelületnek nevezünk minden biológiailag aktív felületet, amely időszakosan vagy tartósan növényzettel fedett. Alapvető rendeltetésük szerint termesztési vagy kondicionáló célúak lehetnek. Az elsősorban kondicionáló hatású zöldfelületek szerkezeti és funkcionális kapcsolatban álló összessége a zöldfelületi rendszer. Ez egy települési szintű kategória, amely minden irányból kapcsolatban áll a táji rendszerekkel. Elemei lehetnek magántulajdonú, korlátozottan közhasználatú vagy teljesen a közhasználat számára nyitott területek.

Magyarhertelend belterülete alapvetően erdős környezetben található. Ezt az adottságot a település fejlődése, növekedése tiszteletben tartotta, a fás állomány napjainkban is jelentős. Különösen jól érzékelhető ez az üdülőterületi részeken, ahol a magántelkeken és a közterületeken egyaránt jelentős fásítás valósult meg. Ennek köszönhetően szinte erdei környezetben érezhetjük magunkat. Az alkalmazott növényfajok zömében jól illeszkednek a mecseki környezethez, kevés a tájidegen vagy kirívó növényalkalmazás. A lakóterületeken a szűkebb utcák és a sok légvezeték miatt kevesebb az utcafásítás, de a magánkertek zöldfelületei képesek ezt kompenzálni. Az utak menti lineáris

zöldfelületek kialakítására kevesebb hangsúlyt fektetnek, csupán néhány ház előtt találunk a lakók által ültetett változatos kiültetéseket. Összességében azonban elmondható, hogy a belterület zöldfelületi hálózata jól kialakított és körben csatlakozik a táj zöldfelületi rendszeréhez.

Ennek a hálózatnak a részét képezik a közhasználatú zöldfelületi teresedések és intézmények, melyek különböző funkcióval gazdagítják a település zöld hálózatát:

- központi tér: jó burkolati arányú, rendezvények megtartására is alkalmas park és játszótér. A fás állomány megfelelő, a változatosságot biztosító cserje és évelőszint kevés
- templom környezete: értékes hársfákkal körülvett terület, a változatosságot biztosító cserje és évelőszint a bejárat és a rézsű környezetében kevés
- Kossuth Lajos utcai tó zöldsávja: fasorral ellátott szabadidős zöldsáv, melynek kialakítása még fejleszthető
- fürdő körüli parkolók: két fásított, zúzottköves parkoló található a fürdő közvetlen közelében és egy betonos fásított parkoló kissé távolabb a kemping irányában. A zúzottköves parkolóknál a parkoló állások rendezett kijelölésével zöldfelületi sávok kialakítására is lenne lehetőség. A betonparkoló akácfái nem illeszkednek a környék természetes növényzetéhez.
- kemping: a környező táj jellegéhez igazodó fás, ligetes terület
- barátúri játszótér: Barátúr központi kis zöldfelülete fás, ligetes kialakítással
- hertelendi temető: impozáns hársfasorral körülvett temető kilátással a víztározóra és a templomra
- barátúri temető: rendezett temető közvetlen kilátással a víztározó tóra. Fásítása K-i és É-i oldalon fejleszthető, az út menti rézsű tetején lévő akác és fűzfák cserére szorulnak.

A Magyarszék felől érkező út és a Kossuth utca kereszteződésénél lévő zöldterület potenciális zöldfelülete a településnek, amely a településkapu kihangsúlyozásának lehetősége mellett szabadidős lehetőségeket is rejt magában. A sportpálya jelenleg nem kapcsolódik szervesen a belterület zöldfelületéhez és fásítása sem megoldott. A lehetőség azonban megvan rá, hogy fásítással és a zöldfelületi hálózat kiegészítésével az üdülőterület zöldfelületi rendszeréhez csatlakozzon.

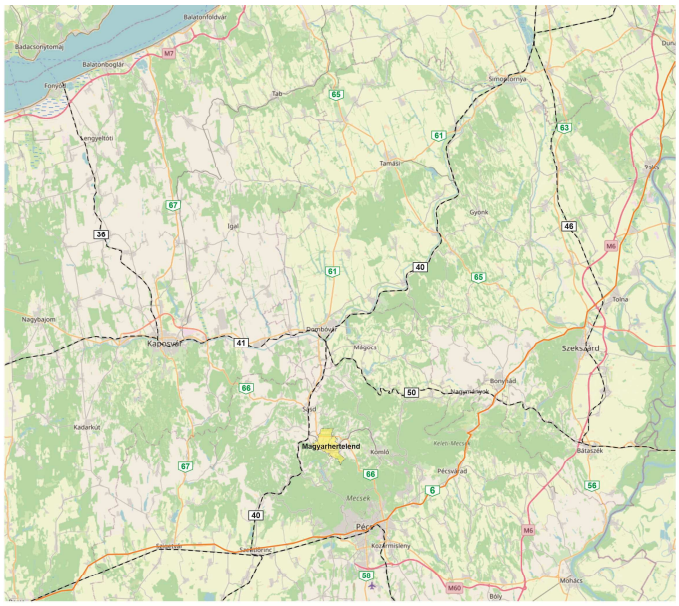
1.13 KÖZLEKEDÉS

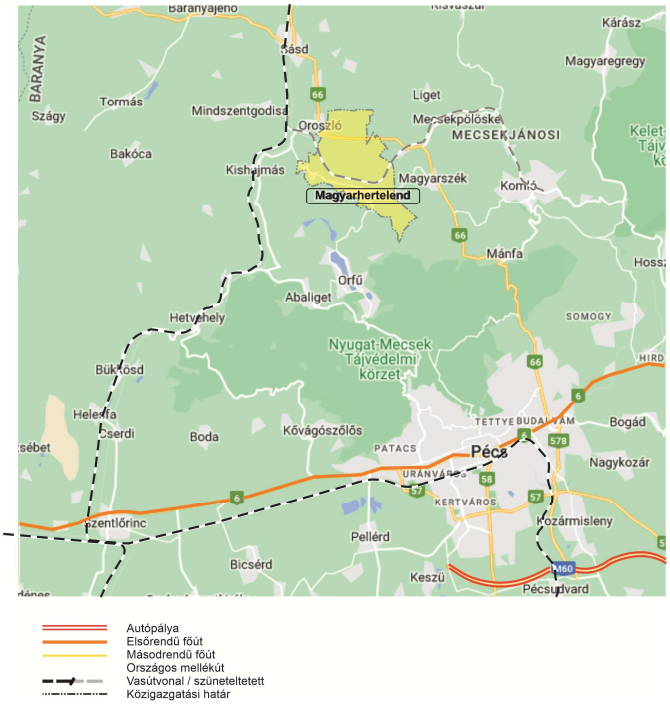
1.13.1 Közúti közlekedés, hálózati kapcsolatok, főbb közlekedési csomópontok

Közúti hálózati kapcsolatok (országos főutak, mellékutak)

A település országos közúthálózathoz történő kapcsolatát két összekötő út biztosítja:

- 6602. j. Magyarszék- Bodolyabér összekötő út
- 6608 j. Orfű- Magyarhertelend összekötő út

Magyarhertelend távolabbi és közelebbi térségi közlekedési kapcsolatai

Az Orfű-Bodolyabér és Orfű-Magyarszék viszonylatú közlekedési kapcsolatok teljes mértékben érintik a település lakott területi szakaszait, az előző 1550 méter, míg az utóbbi 1350 méter hosszúságban.

A 6602. j. ök. út a település beépített területének északi határán halad keresztül és kapcsolatot teremt keleti irányban Magyarszék községgel és a 66. sz. főúttal, nyugati irányban pedig a 6601. j. Oroszló-Szentlőrinc ök. úttal. A 66. sz. főút igénybevételével elérhető a vármegyeszékhely, Pécs város (24 km), és a 6542.j. ök. úton tovább haladva a járási központ, Komló város (13 km). A 6608. j. ök. út Orfű községben, a Pécsi- tó keleti oldalán halad és a 6604. j. ök. úthoz csatlakozva, azon keresztül Pécs város nyugati része, valamint az M60. j. autópálya végcsomópontja (28 km) is elérhető.

A 66. sz. Pécs- Kaposvár főút 2,2 km hosszban érinti a község közigazgatási területét, annak északi határa mellett halad keresztül. A településnek azonban a főúttal közvetlen kapcsolata nincs, az csak a 6602. j. ök. út igénybevételével, Magyarszék vagy a másik irányban a 6601.j. ök. úton, Oroszló érintésével érhető el.

A 6602. j. ök. út 6608. j. úti csomópontja

A 6608. j. ök. út településközponti szakasza

Kötöttpályás kapcsolatok

A település közigazgatási területének középső részén, nagyobb részt a 6602. j. ök. úttal párhuzamosan, attól 200 méterre húzódik a 47. sz. Dombóvár- Komló vasútvonal. A község vasúti megállóhellyel rendelkezik, amely a két országos összekötő út csomópontja közelében induló, az attól északi irányba lévő úttól a megállóhelyig kiépített, 200 méter hosszúságú gyalogúton keresztül közelíthető meg.

A vasútvonalon azonban 2023. augusztus 1-től a vonatközlekedés szünetel, a személyforgalmat vonat helyettesítő autóbuszokkal bonyolítják le. Először 2009. december 13-tól szűnt meg a személyforgalom, de a vonalat 2010. december 12-től újra megnyitották és az 2023. augusztus 1-ig üzemelt. A vonathelyettesítő járatok azonban nem érintik Magyarhertelend vasútállomást, a település közösségi közlekedését jelenleg a menetrend szerinti Volánbusz járatok szolgálják ki.

A vasúti megállóhely és a 47. sz. vasútvonal

A vasúti megállóhelyhez vezető gyalogút

1.13.2 Belső úthálózat

Gyűjtőutak

A település belső úthálózat szerkezetében a legjelentősebb szerepet a két országos út, a 6602.j. és a 6608.j. összekötő út lakott területi átkelési szakaszai töltik be. A jelzőtáblával jelölt lakott területi szakaszok hosszúsága a 6602. j. ök. úton 300 méter, míg a 6608. j. ök. úton 1300 méter. Az országos közutak burkolatszélessége 6,0 méter.

A helyi úthálózatba tartozó utak közül két út, illetve útvonal sorolható a gyűjtőút kategóriába:

- Barátúr településrész feltáró útja, amelyhez további helyi út ugyan nem csatlakozik, de a településrész forgalma ezen úton keresztül kapcsolódik az országos közúthálózathoz. Az út burkolatszélessége 3,5 – 4,0 méter közötti.
- Ady u.- Váci u.- Viola u.- Vadrózsa u. útvonal, amely kapcsolatot teremt a két országos közút között, és a jelentős forgalomvonzással bíró Termálfürdővel, elsősorban az Orfű felöl érkezők számára. A 6608. j. ök. úthoz csatlakozó Ady u. burkolatszélessége egy rövid szakaszon, a Petőfi S. utca csatlakozásig kiemelt szegélyek között 6,0 méter, ami a Váci u. csatlakozásáig ugyancsak

kiemelt szegélyek között 4,2 méterre csökken. A útvonal következő részén a Rákóczi u. és a Viola u. közötti szakaszon a kiemelt szegély megszűnik, a burkolat szélessége 3,5 – 4,0 méter között változik. A Vadrózsa u. Termálfürdőig terjedő szakaszának burkolatszélessége 5,5 méter, amelyet két oldalt kiemelt szegély határol. A Termálfürdő és a 6602. j. ök. út között, az útvonal legjelentősebb forgalmú szakaszán a burkolatszélesség 3,5 méter, amely mellett az egyik oldalon 1,0 méter, míg a másik oldalon 2,0 méter széles stabilizált útpadka található. Az Ady utcában, a kiemelt szegélyek által határolt hosszabb szakaszon kitérési lehetőség nincs, itt az akadálytalan kétirányú forgalom nem biztosított. (Több helyen a kitérés a gyalogosok részére szolgáló térköves sávban lehetséges.) A kis sugarú ívek miatti nem megfelelő észlelési távolságok több helyen (Váci u. keleti vége, Viola u.) közlekedésbiztonsági problémákat okoznak. A Vadrózsa u. jelentősebb forgalmú, az országos közút és a Fürdő közötti szakaszán a 3,5 méteres burkolat mellett a kitérési lehetőséget a kétoldali stabilizált padka biztosítja.

Barátúr településrész gyűjtőútja (déli és északi szakasz)

Ady utca

Váci utca

Viola utca

Vadrózsa utca

Lakó-, és kiszolgáló utak

A lakóút kategóriába tartozó utak többsége szilárd burkolatú, jellemző szélességük 3,0 méter (Petőfi u. északi fele, Tábor u., Gyöngyvirág u., Béke u., és 6602. – 6608. ök. utak csomópontjának délkeleti negyedében lévő Kossuth u. és József A. u. Galambosi L. u.). A Rákóczi Ferenc u. burkolatszélessége 3,5 méter, míg a Petőfi u. déli szakaszának burkolatszélessége kiemelt szegélyek között 4,5 méter. Itt található egy 25 méter hosszúságú szakasz, ahol a burkolat szélessége 7,0 méter, ami járművek leállására, illetve kitérésére alkalmas.

A lakóutcákban, azok jelentős hosszán, a kiemelt szegélyek által határolt részen (Petőfi u.), vagy ahol a 3 méteres burkolat mellett a kitérési lehetőség nem áll rendelkezésre (Béke u., Petőfi u. templom melletti és északi szakasza) a szembe haladó forgalom egymás melletti elhaladása –elsősorban a nagyobb méretű járművek esetében- nem megoldott. A kis sugarú ívek miatt több helyen a nem megfelelő észlelési távolságok miatt a lakóutakon közlekedésbiztonsági problémák is jelentkeznek.

A Baranya-csatorna a települést két részre osztja. A két terület közlekedési kapcsolatát két híd biztosítja,egyik a 6602.j. ök. és a 6608.j. ök utak csomópontjából északi irányba induló, a másik pedig a Gazda-Sped kempinghez vezető úton található.

A Petőfi u. kiemelt szegélyes szakaszai

Petőfi u. templom melletti íves szakasza

Kossuth u.- József A. u.- Galambos L. u.

Rákóczi utca

Béke utca

A 6602.j. és 6608.j. ök. utak csomópontja utáni híd

A kempinghez vezető úton lévő híd

Forgalomvonzó létesítmények

A település úthálózatán a forgalom nagyságát és eloszlását jelentős mértékben a Termálfürdő és az ahhoz kapcsolódó idegenforgalmi létesítmények határozzák meg. Ezek megközelítése elsősorban, a

6602.j. ök. út és a Vadrózsa u. igénybevételével történik. A községben a fürdőhöz kapcsolódóan több magántulajdonú vendégház található, amelyek forgalomvonzó hatása kisebb és időszakos.

A település úthálózat szerkezetét és a jelentősebb forgalomvonzó létesítményeit az alábbi térkép tünteti fel:

A település úthálózatának szerkezete és jelentősebb forgalomvonzó létesítményei

1. Termálfürdő és szauna-park
2. Sportpályák
3. Mathias- ház
4. Forrás camping
5. Fájdalmas Anya Templom
6. Óvoda
7. Játszótér
8. Brázay Kálmán Általános Iskola, Gimnázium
9. Hertelendi vendégház
10. Boszi büfé
11. Polgármesteri Hivatal
12. Coop áruház
13. Vasútállomás (szüneteltetett)
14. Agroterm Kft.
15. Gazda-Sped kemping
16. Temető
17. Barátúr, Rózsafüzér királynéja templom

1.13.3 Forgalmi adatok

A település úthálózatán az alábbi két országos közúti helyen történik forgalomszámlálás, ahol az adatok a Magyar Közút által végzett és törvényszerűségi tényezőkkel évente képzett értékekkel állíthatók elő:

6602. j. ök. út 4+010 km. sz. (6608. j. ök. úti csomóponttól Magyarszék irányába 190 m-re);

6608. j. ök. út 9+005 km. sz. (Kossuth u. 35 sz. ház előtt).

A forgalomszámlálási helyek jellemző adatai az alábbiak:

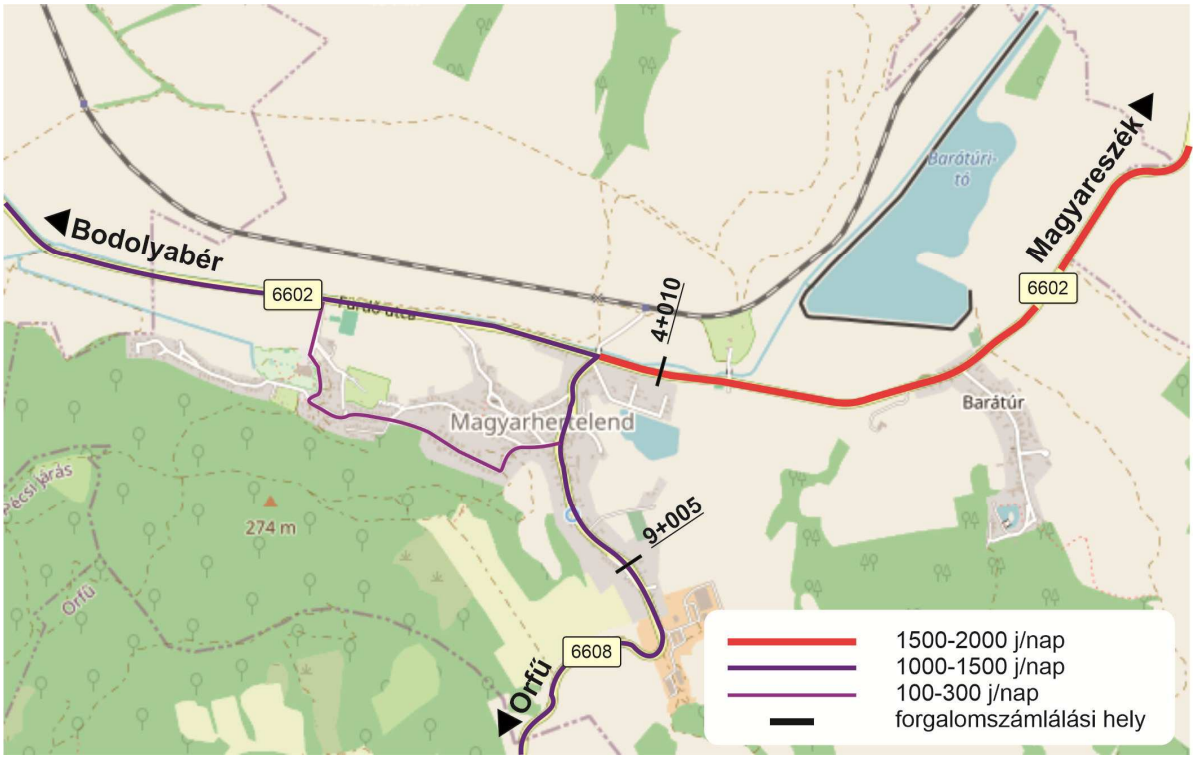
Sorszám	Út száma	Szelvény (km+m)	Határ-szelvények (km+m)	Fekvés	Típusa	Utolsó számlálás éve	Adat forrása
1.	6602	4+010	0+000 – 9+643	K	M2	2013	felszorzott
2.	6608	9+005	5+060 – 9+908	L	M1	2015	felszorzott

K=külterület; L=Lakott terület; M1=kézi üzemeltetési mellékállomás (elsőrendű) M2=kézi üzemeltetési mellékállomás (másodrendű)

A forgalomszámlálási adatokat OKA adatbázis alapján járműkategóriánként az alábbi táblázat tartalmazza:

Sorszám	Összes forgalom J/nap	Személy-gépjármű	Kisteher-gépkocsi	Tehergép-kocsi	Autóbusz	Motor-kerékpár	Kerékpár	Lassú jármű	Kapacitás kihasználtság
1.	1591	1176	216	21	90	43	19	26	13 %
2.	1185	900	217	20	7	20	20	1	10 %

A helyi úthálózaton forgalomszámlálás nem történik. A község településszerkezetéből és a forgalomvonzó létesítmények elhelyezkedéséből a helyi gyűjtő utak forgalomterhelési adatai becsült értékekkel jellemezhetők. A lakóutak alacsony forgalmúak, az a napi 100 db jármű érték alatti. A forgalmi adatok alapján megállapítható, hogy mind az országos közúthálózat, mind pedig a gyűjtőúthálózat kapacitása hosszú távon is elegendő a várható forgalom megfelelő forgalomminőség melletti lebonyolódásához.

Az úthálózat forgalmi terhelése

1.13.4 Közösségi közlekedés/ mobilitás

Magyarhertelend község menetrend szerinti közlekedését három pár autóbusz megállóhely szolgálja ki. Mindhárom hely a 6602. j. ök. úton található az alábbiak szerint:

2+800 km. sz. (Magyarhertelend, Barátúr);
4+150 km. sz. (Magyarhertelend, Kossuth u.);
5+200 km. sz. (Magyarhertelend, Fürdő).

A megállóhelyeket keleti irányból 12 db, míg nyugati irányból 16 db autóbuszjárat érinti. Az előbbi irány esetében a 12 db járatból 11 db Komlóról, míg a másik irányból, a 16 db járatból, 15 db Komlóra közlekedik. További 1-1 db járat Pécs várossal létesít kapcsolatot. A 6608. j. ök. út lakott területi szakaszán autóbusz megállóhely nem található, ebből adódóan a kedvezőbb elérhetőség a 6602. j. ök. út közelében lévő területekről lehetséges. Kedvezőtlen, 600 méternél nagyobb gyaloglási távolságok a 6608. j. ök. út (Kossuth u.) lakott területi szakaszának Orfű felöli 600 méteres részén, ezen felül a Rákóczi utcában és a Váci utcában, valamint a Fürdőtől nyugatra eső területen (Tábor u., Gyöngyvirág u.) fordulnak elő.

Az autóbusz-megállóhelyek gyalogos elérhetősége

1.13.5 Gyalogos és kerékpáros közlekedés

Gyalogos közlekedés

A község lakott területi úthálózata mellett jelentős arányban található a gyalogosok gépjárműforgalomtól való elválasztását, ezáltal biztonságát szolgáló gyalogos felület.

Országos közutak:

A 6602. j. ök. út csak egy rövid szakasza lakott területi szabályozású, Itt a déli oldalon lévő lakóházak előtt, valamint az autóbusz megállóhelyek megközelítésére állnak rendelkezésre járdaszakaszok. A 6608. j. ök. út mellett jellemzően az egyik oldalon, így a nyugati oldalon a 6602. j. ök. úttól 16. sz. házig (550 méter), míg keleti oldalon a Dózsa u. csatlakozásától az Agroterm bejárójáig található járda (760 méter). Ennek megfelelően ez csak egy rövid, 250 méter hosszúságú szakaszon jelent kétoldali kiépítettséget.

Gyűjtőutak

Az Ady u.- Váci u.- Viola u.- Vadrózsa u. Termálfürdőig tartó szakaszán jellemzően legalább az egyik oldalon található gyalogos felület, azonban a Viola u. Vadrózsa u. előtti, 150 méteres szakaszán a folyamatosság megszűnik, ezt követően a gyalogosok az útburkolaton haladhatnak tovább. Ezen az útvonalon, több szakaszon a gyalogos felület az útburkolattal azonos szintben van, így a definíció szerint azok nem minősülnek járdának. A járműforgalomtól történő külön felület biztosításával azonban így is növelik a gyalogosok biztonságát. Az Ady. u. és a Váci u. csatlakozásánál a gyalogos felület ellentétes oldalra vált, ezért a gyalogosok kénytelenek az utat keresztezni, ami a kis sugarú ívnél, a korlátozott észlelhetőség miatt kevésbé biztonságos. A Vadrózsa u. a Termálfürdő és a 6602. j. ök. út közötti szakaszán a gyalogos járda hiányzik, így az ott lévő autóbuszmegálló helyekkel történő gyalogos kapcsolat jelenleg nem megoldott.

Barátúr településrészen a 6602.j. ök. úthoz csatlakozó gyűjtőúton legalább egyik oldalon található járda, ami a Templomig a keleti oldalt, onnan pedig a nyugati oldalt érinti, azonban az országos közúton lévő autóbusz megállóhelyek megközelítésére nem épült járda..

Lakó- és kiszolgáló utak

A lakó- és kiszolgáló utak jelentős részén, így a nagyobb forgalmú szakaszokon is legalább egy oldalon található gyalogos járda (Rákóczi u., Béke u., Forrás campinghez vezető út). A Béke utcában a Petőfi u. előtti 50 méter távolságban ez azonban megszűnik. A Petőfi u. településközponthoz közel eső szakaszán mindkét oldalon található járda. A gyalogos közlekedésre jelenleg csak az útburkolaton van lehetőség az élményfürdőtől balra eső területen (Gyöngyvirág u., Tábor u.), valamint a 6602, j. és 6608. j. ök. utak csomópontjától délkeletre eső lakóutcákban. Ez adott esetben forgalomszabályozási intézkedésekkel (sebességkorlátozás, korlátozott övezet) gyalogosok számára biztonságosabbá tehető. A településen két önálló gyalogút található, az egyik a jelenleg nem üzemelő vasútállomáshoz vezet a 6602. j. ök. út (Fürdő u.) irányából 200 méter hosszúságban, míg a másik a Forrás campingtől déli irányban lévő út Viola u. felöli végén.

Kerékpáros közlekedés

A település közigazgatási területén jelenleg kerékpárforgalmi létesítmény nincs. A közelben meglévő (Magyarszék) és tervezett (Pécs- Siófok kerékpáros útvonal) elérése jelenleg csak az országos közutak igénybevételével lehetséges.

1.13.6 Gépjármű-elhelyezés, parkolás

A településen lévő forgalomvonzó létesítmények jelentős része nem rendelkezik megfelelő számú megállási, várakozási lehetőséggel (Templom, Játszótér, Boszi büfé, Vasútállomás, Barátúri Templom). Egyes helyszíneken csak a közút mellett lévő területeken lehetséges a parkolás (Sportpálya, Óvoda, Coop áruház). Több létesítmény esetén a telken belül történik a gépjárművek elhelyezése (Forrás camping, Általános Iskola, Hertelendi vendégház, Polgármesteri Hivatal, Agroterm Kft.).

Kiépített parkolóhellyel csak a Mathias - ház rendelkezik, ahol szilárd burkolatú, 40 férőhelyes parkoló áll rendelkezésre, ferde beállási lehetőséggel. A település legnagyobb forgalomvonzó létesítménye a Termálfürdő, amely szilárd burkolatú parkolókkal nem rendelkezik ugyan, de az ahhoz közeli területeken zúzottköves felülettel erre a célra kialakított és kijelölt várakozási lehetőségek találhatók. Így a fürdő oldalán a Tábor u. mellett 40 db, míg a fürdő északi oldalán, 80 méteres körzetben 80 db személygépkocsi befogadására alkalmas terület áll rendelkezésre. Ettől távolabb a 6602. j. ök. út irányába parkolás céljára tartalék területek vannak kijelölve, azonban ezek már zúzott köves felülettel sem rendelkeznek, és a fürdő vendégek által csak csúcsidőszakban használatosak.

A Mathias- ház kiépített parkolója

A termálfürdőhöz közeli parkoló terület

1.14 KÖZMŰVESÍTÉS

1.14.1 Vízgazdálkodás és vízellátás

Magyarhertelend település vízellátása átvett vízzel biztosított. Komló és térsége vízellátásának vízjogi engedélye szerint (vízjogi engedély száma: 35200/792-8/2022.ált.) Magyarhertelend is az ellátott települések közé tartozik. Komló és a környező települések vízbázisa a ligeti és mánfai kutak, illetve Duna-víz átvételére is van lehetőség, amit a DRV Zrt. szolgáltat a víziközmű szolgáltatónak, a Baranya-Víz Zrt-nek. A ligeti vízbázis kútjaiból kitermelt víz vízminősége nem követeli meg a víztisztítási technológia működtetését, de bakteriológiai megfelelősség érdekében a vizet klórgázzal fertőtlenítik. A mánfai vízbázis kevert vize a megengedett határértéknél nagyobb koncentrációban tartalmaz vas és mangán inokat, illetve vegyületeket, amit a Budafa vízmű telepen 6 db nyomásalatti gyorsszűrő kezel. A pelyhesítési folyamatot előklór adagolással érjük el, majd a szűrést követően klórgázzal fertőtlenítjük a vízműtelepet elhagyó vizet.

A vízműtelepen 2 db 600 m^3-es víztároló található, ami a behatási időt is biztosítva a nyomásfokozó berendezések puffer tárolói is, ahonnan a Komló II. és III. nyomás zóna ellátása biztosított. Komló városon belül a nyomászónák között vízkormányzással a magasabb nyomású zónáról az alacsonyabb felé átengedhető az ivóvíz. A IV. nyomászóna fogadja a DRV Zrt-től átvett Duna vizet. Az I. nyomászóna ellátását a ligeti vízbázis biztosítja, ide tartoznak a környező települések is, kivétel ez alól Mánfa település.

Magyarhertelenden a kitermelt és fertőtlenített víz a kutak szivattyúinak nyomásával jut a ligeti víztárolóba, ahol a behatási idő biztosított. A ligeti víztárolóról gravitációsan folyik le a víz a tároló mellett épült nyomásfokozó berendezésre, ahol 4 db szivattyú továbbítja a vizet, 2 db Komló irányában, 2 db Magyarszék víztároló irányába. A magyarszéki víztárolóból gravitációsan ellátottak a települések, Magyarszék, Magyarhertelend, Bodolyabér, Kishajmás. Magyarhertelenden a terepadottságok miatt 2 db nyomáscsökkentő berendezés üzemeltetése szükséges, mivel a megengedett 6 bar nyomást meghaladó érték lenne a településrészen. Magyarhertelenden nincs víztároló.

A településen üzemeltetett vízhálózat hossza:

Acél 100: 20,7 fm

AC 80: 1644 fm

HGA 63: 138,4 fm

KM PVC 90: 5612,6 fm

KM PVC 110: 1867,6 fm

KM PVC 160: 20 fm

KPE 90: 259,3 fm

Gerincvezeték: 9562,6 fm

Bekötő vezeték hossz: 2420,7 fm

Az elmúlt 5 évben a gerincvezetéken a csőtörések száma:

2018: 6 db - 2019: 12 db - 2020: 12 db - 2021: 16 db - 2022: 18 db - 2023: 16 db

A GFT (Gördülő Fejlesztési Terv) szerint a Kossuth L. u., Váci u., Rákóczi u. tűzcsapjainak és tolózárainak cseréjét, 2028 évet követően a vezetékek cseréje is tervezett.

A településen az átlagos vízfogyasztás víziközmű szolgáltatói adatszolgáltatás alapján 33000 m^3. A vízvezetékhálózat a község teljes területén kiépült.

Bekötések száma:

Lakossági: 253 db

Üdülő: 164 db

Locsoló: 3 db

Közület: 42 db.

A kistérségi vízmű lekötött vízmennyisége a ligeti vízbázis esetében 547,5 em^3, a komlói vízbázis esetében 339,450 em^3.

A település a 219/2004. (VII.21.) Kormányrendelet előírásaival összhangban a módosított 27/2004. (XII.25.) KvVM rendelet szerint a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések közé tartozik.

1.14.2 Szennyvízelvezetés

Magyarhertelend közigazgatási területén a vízellátás vízilétesítményeinek üzemeltetése mellett a szennyvízelvezető-hálózat üzemeltetését is a Baranya-Víz Zrt. Komlói Üzemigazgatósága végzi. A település szennyvízelvezetése gravitációs és nyomott rendszerrel egyaránt kiépített. 3 db települési átemelő és 1 db végátemelő üzemel. A végátemelő Magyarszék elvezető rendszerére helyezi a szennyvizet, majd a Magyarszéki végátemelő Mecsekpölöskére, az ottani végátemelő pedig a komló szennyvíztisztító műre emeli a szennyvizet. A telep eleven iszapos tisztítási technológián alapul, a befogadó a Baranya-csatorna.

Hálózati hosszméretek:

Települési gyűjtővezetékek:

KG PVC 200: 9718,5 fm

KPE 90: 1007,8 fm

KPE 63: 136,6 fm

Település gyűjtővezeték összesen: 10862,9 fm

Település bekötővezeték összesen: KG PVC150: 3914 fm

Tengelyen egyéni vállalkozó szállítja a szippantott szennyvizet. A szippantott szennyvíz befogadója a komlói szennyvíztisztító telep. Egyedi szennyvíztisztító berendezés jelenleg a községben nem üzemel. 24 db ingatlan nincs rákötve a szennyvízelvezető rendszerre. A csatornahálózatra rá nem kötött ingatlanok esetében a szennyezett víz gyűjtése a talajban kialakított szikkasztók, tárolók, emésztőgödrök segítségével történik.

1.14.3 Csapadékvíz-gazdálkodás

Magyarhertelend község belterületi csapadékvíz-elvezetése nyílt árokrendszerrel történik. A község a Baranya-csatorna patakvölgyében helyezkedik el, a település egyes részei mélyfekvésű, belvízveszélyes területek.

A csapadékvíz mennyisége összességében csökkeni fog a jövőben az aszályos nyarak miatt, azonban egy-egy csapadékesemény nagyobb intenzitással jelentkezik. Ezek a heves záporok, zivatarok hosszabb idejű mértékadó terhelést eredményeznek a csapadékvíz elvezetésben, ugyanakkor a száraz időszakok vízpótlására a tárolás, a vízvisszatartás válik szükségessé. A tárolás elsősorban a csapadékvíz-elvezető rendszeren történik, ahol a levezetendő csapadékvíz meghatározott ideig tartózkodik, ez az úgynevezett átfolyásos tárolás.

A túlfolyásos vagy ülepítő típusú tárolók segítségével történő tárolás nem jellemző a községben. Utóbbi jó megoldás a befogadóba vezetés előtt elhelyezve, ezáltal elősegítve a hordalék visszatartását. A lakosság körében megjelenő megoldás a víz zöldterületekre vezetése (javítja a mikroklímát), valamint a tetővizek tárolása telken belüli (pincében, földben vasbeton vagy műanyag tartályok segítségével) úgynevezett „in situ” csapadéktárolókkal.

A burkolt felületeken célszerű szivárgó burkolatokat alkalmazni, továbbá a járdaszigetek zöldterületként való kialakításával csökkenteni lehet a lefolyó csapadékvizet, zöldtetők és zöldfalak kiépítésével pedig növelni lehet a párologtatást, a levezetendő csapadékhozam így mérsékelhetővé válik. Nagy jelentősége van a csapadékvíz-gazdálkodásban annak, hogy a külterületről érkező csapadékvizeket távol tartsák a belterületi csapadékvíz-elvezető hálózattól, ezáltal megelőzhetők a további terhelések és az estleges károk.

A település vízkár-elhárítási tervvel - a rendelkezésre álló információk alapján - nem rendelkezik. A településen a Baranya-csatorna felső szakaszáról-, valamint a Kaszárnya-patakon érkező árvizek visszatartását záportározó biztosítja 2019. óta, a Barátúri-tó. A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003 (XII.9.) KvVM-BM együttes rendelet szerint nem tartozik a veszélyeztetett települések közé a község.

1.14.4 Elektronikus hírközlés

Magyarhertelend vezetékes távközlési ellátását jelenleg a Magyar Telekom Nyrt. biztosítja. A település 72-es távhívó számon csatlakozik az országos, illetve nemzetközi távhívó hálózathoz. A Magyar Telekom Nyrt. VOIP telefonszolgáltatást is nyújt.

A településen belüli vezetékes távközlési hálózat a településen jellemzően villamos energia hálózattal közös oszlopokra szerelten épült. Az utcáknak az arculatát teljesen uralják a légvezetékeke, az utcafásítás lehetőségét nehezítik.

A település arculatának alakítása megkívánja, hogy új fejlesztési területen vezetékes hálózat már kizárólag csak földalatti elhelyezéssel létesüljön. Nagyobb távlatban fokozatosan, az útépítéshez kapcsolódóan, illetve a szükségessé váló hálózati rekonstrukció idején a meglevő hálózat föld alá történő áthelyezésével biztosítani lehetne az utcafásítás lehetőségét, amely a látványjavításon túl a mikroklímát is javítja.

A településen 1 postai (Kossuth u. 46.) szolgáltató hely működik.

A községben az egyéni és üzleti fővonalak száma ha kis mértékben is de folyamatosan csökken. (2015-ben, egyéni fővonal: 152 db, üzleti fővonal:15 db, ez 2022-re 128, 16 db-ra változott.) Ebből xDSL vonalak száma 126. Ez az arány a községben lévő 239 lakáshoz kicsivel több, mint 50%-os fedettséget mutat.

Magyarhertelenden a kábeltelevízió szolgáltatás is teljesen kiépített. A sávszélesség és a megfelelő adatforgalom elérése az optikai kábel kiépítésével a legfontosabb tennivaló.
A legaktívabb szolgáltatásfejlesztő a térségben a régiós szinten is megjelenő szolgáltató a Tarr Kft.

A vezetékes szolgáltatást a vezeték nélküli szolgáltatók egészítik ki.

A megfelelő vételi lehetőség biztosítása az Orfű és a Mánfai átjátszóállomáson keresztül történik.

1.14.5 Villamos energia ellátás:

Magyarhertelend község villamos energia ellátását az E.ON Dél-dunántúli Áramhálózati Zrt. (7626. Pécs, Búza tér 8/a) biztosítja, a Sikonda alállomás (TSIKO22000118) 22 kV-os cellájából induló szabadvezetékre csatlakozó, 22/0,4 kV-os transzformátor állomásokon keresztül.

A község területén 6 db. E.ON tulajdonú transzformátor állomás található. A 22/0,4 kV-os transzformátor állomások adatai a mellékelt táblázatban láthatók.

Szám	Üzemeltető üzem	Alállomás kivezetés	Primer feszültség	Állomás száma	Állomás neve	Állomás kategóriája	Állomás típusa	Tulajdonos
1.	Pécs	SIKO220018	22 kV	11123	Barátúr	Beton áttört egytörzsű	OTR FA-2200	E.ON ZRT
2.	Pécs	SIKO220018	22 kV	11122	Mgtsz	Beton áttört, egytörzsű	OTR 20/160	E.ON ZRT
3.	Pécs	SIKO220018	22 kV	11117	Galambos u.	Beton áttört, egytörzsű	OTR AF-1400	E.ON ZRT
4.	Pécs	SIKO220018	22 kV	11114	Kossuth u.	Beton áttört, egytörzsű	OTR 20/400	E.ON ZRT
5.	Pécs	SIKO220018	22 kV	11116	Fürdő	Kompakt betonházas	KTW 630-R1	E.ON ZRT
6.	Pécs	SIKO220018	22 kV	11115	Rákóczi u.	Beton áttört, egytörzsű	OTR 20/400	E.ON ZRT

Az E.ON 22 kV-os (KÖF) szabadvezeték hálózata vas-, ill. betonoszlopokon, a 0,4 kV-os hálózat – mely nagyrészt csupasz, helyenként szigetelt szabadvezetékes – beton, ill. betonlábas faoszlopokon húzódik. A fogyasztói csatlakozások szigetelt szabadvezetékekkel vannak kiépítve. A közvilágítást energiatakarékos fényforrások biztosítják.

Magyarhertelend község területét nagyfeszültségű hálózat nem érinti.

A villamos művek biztonsági övezetének nagyságát, és az ott létesíthető objektumokat, valamint az ott végezhető tevékenységeket a 2/2013.(I.22.) NGM rendelet szabályozza. 22 kV-os szabadvezeték esetében ez a vezeték minkét oldalán, a szélső áramvezetőktől mért 5-5 m, de a vezeték azon

szakaszán, mely a belterületre és a fokozott biztonságra vonatkozó előírások betartásával létesült, 2,5-2,5 m. A biztonsági övezetek teljes szélessége a kereszttartók szélességétől függ, ami változó.

Földkábelek biztonsági övezetének szélessége (feszültség-szinttől függetlenül) +/- 1 m.

Az új energiaigények teljesítésén, állagmegóváson és megelőző karbantartáson kívül, az E.ON Dél-dunántúli Áramhálózati Zrt jelentősebb/stratégiai beavatkozást, átépítést nem tervez. Kérése az, hogy a rendezési terv ne tartalmazzon olyan előírást, mely a meglévő hálózatok felújítását kizárólag földkábellel engedélyezi, mert az ellentétes az országos érvényű rendeletekkel. Amennyiben új létesítmény építése miatt villamos hálózat-kiváltásra van szükség, annak költsége az igénylőt terheli.

Az E.ON ZRT fejlesztési terve Magyarhertelend község területén:

Barátúr, KIF szabadvezeték építés – KIF légvezeték hálózat meghosszabbítása 170 m-rel.

Gázellátás

Magyarhertelend földgázellátását az E.ON Dél-dunántúli Gázhálózati Zrt. biztosítja. A községi gázfogadótól középnyomású elosztóhálózat épült ki a község valamennyi lakóutcáján, így minden lakástulajdonosnak módjában áll rákötni a földgázvezetékre.

A teljes belterületen kiépített középnyomású hálózat 16,3 km hosszú. A település közigazgatási területén haladó gerincelosztó vezeték nyomvonalát és annak biztonsági övezetét korlátozó adottságként figyelembe kell venni. A fogyasztók ellátására az elosztóhálózatot a belterületi utcákban kiépítették. A háztartási gázfogyasztók száma 2023-ban 179 volt, az értékesített gáz mennyisége 120 em^3 volt. A kiépített gázelosztó hálózaton a fogyasztói igények közvetlen kielégítése telkenként elhelyezett egyedi nyomásszabályozókkal megoldott.

A településen távhőszolgáltatás nincs. Nem halad át a község területén termékvezeték.

A belterületre, illetve ahhoz közvetlenül kapcsolódó területekre tervezett fejlesztések gázellátása a részben már kiépített hálózatról kivitelezhető közvetlen bekötéssel, részben a meglevő elosztóhálózat tovább építésével biztosítható. A földgázellátás tervezésénél meg kell jegyezni, hogy a prognosztizált termikus energiaigény jelentősen csökkenthető egyéb megújuló energiaforrások igénybevételével. Mivel a megújuló energiahordozók hasznosítási lehetőségét az időjárás és az energiatárolás lehetősége is befolyásolja, így célszerű a hálózatfejlesztést a csúcsigény kielégítésére alkalmasan megvalósítani, a megújuló energiahordozóval pedig az éves földgázfogyasztás csökkenthető, így összességében az ellátás biztonsága is növelhető.

Megújuló energiaforrások használata:

Az Önkormányzat e kérdésben nem nyilatkozott.

1.15 KATASZTRÓFAVÉDELEM, A TERÜLETEK HASZNÁLATÁT, ÉPÍTÉSI TEVÉKENYSÉGET BEFOLYÁSOLÓ VAGY KORLÁTOZÓ TÉNYEZŐK

1.15.1 Építésföldtani korlátok

Földrajzi és morfológiai jellemzők

Vizsgált területünk részben a Dél-Baranyai-dombság, részben az Mecsek-hegység, részben a Baranyai-hegyhát, részben pedig az Észak-Zselic kistájak területén található. A Dél-Baranyai-dombság közepesen és gyengén tagolt, jórészt löszös borítású kistáj. Átlag tszf-i magassága 130-250 m között van a részben dombsági, részben pedig síksági kistájnak. A pannon agyagos üledékre települt löszös talajok mellett agyagbemosódásos barna erdőtalajok jellemzők a Mecsekkel szomszédos területeken. A Mecsek (Mecsek-hegység kistáj) a legváltozatosabb hegységek közé tartozik. Szerkezetileg két egységből áll, a Nyugati-Mecsek kőzetei Ny-ról K-re fiatalodnak. Sorban gránit, homokkő, triász törmelékes kőzetek és mészkő. Ezzel szemben a Keleti-Mecsek agyagból, homokból, pleisztocén löszből, valamint lejtőtörmelékből áll. A Baranyai-hegyhát egy Komló központú kistáj a Mecsek előterében, az Észak-Zselichez csatlakozó 250-300 m átlagmagasságú dombsági felszín. Alapzata néhol karbonátos kőzetek és andezit, de leginkább agyagos, homokos összletek építik fel. A térségben sajátos felszínformáló folyamatok a csuszamlások, amik jellemzőek a kistájra, főleg Komló környékére. Az Észak-Zselic kistáj a Kapos-völgyből meredek lejtőkkel 250-300 m átlagmagasságra emelkedő dombság Ny-on Belső-Somoggyal, K-en a Völgységgel és a Baranyai-hegyháttal szomszédos. A vékonyabb-vastagabb lösztakaróval fedett pannóniai dombság ÉK-i végénél vastagszik ki leginkább a lösztakaró.

Mecsekből leereszkedve homok és aleurit területeken keresztül haladva érünk el a Baranya-csatorna által épített folyóvízi üledékes talajtakaróra. Kaposvár irányába tovább haladva folyóvízi üledék és löszösszlet jellemző a vidékre, egy helyen deluviális képződményekkel.

A kistáj egyik jelentős vízfolyása a Kapos, amelyhez eróziós völgyeken kívül sok mély deráziós völgy ereszkedik le.

A Mecsek-hegység kistáj ÉNy-i területe a Baranya-csatornán és az Orfűi-patakon át a Kaposba gravitál. A kistáj vízháztartása mérsékelten pozitív. A hegységi területeken a talajvíz természetes módon nem összefüggő vagy hiányzik. A Baranyai-hegyhát kistáj túlnyomó része a Baranya-csatorna vízgyűjtőjéhez tartozik, csupán ÉK-i részét csapolja le a Völgységi-malomcsatorna. Jelentős lefolyási többlete van a területnek. A Baranya-csatorna menti völgyekben pár méter mélyen található talajvíz.

Csúszás-, süllyedésveszélyes területek, vízrajzi veszélyeztetettség

A XX. században bekövetkezett és egyes településeken az épített környezetre is veszélyeztetést jelentő tömegmozgásos események és helyszínek áttekintését biztosítva történt – az 1970-es évektől kezdődően – az Országos Felszínmozgásos Kataszter összeállítása. Elsősorban a károkozást eredményező gravitációs tömegmozgások kerültek számbavételre a kataszter összeállításakor. Az eseményekről nyilvántartólap készült a mozgástípus és a helyi viszonyok sajátosságait is ismertetve. Az Országos Felszínmozgásos Kataszter tartalma szerint Magyarhertelend területére vonatkozóan nem került sor történelmi időkben bekövetkezett tömegmozgásos helyszín rögzítésére. Nem azonosítható olyan helyszín, ahol földtani veszélyforrás aktivizálódásaként gravitációs tömegmozgás kialakulásra utaló terepi előjelek mutatkoznának. Suvadásos esemény, mint pontszerű felszínmozgással érintett terület előfordul.

Az Állami Ásványi Nyersanyag és Geotermikus Energiavagyon Nyilvántartásban nem szerepelnek Magyarhertelendhez tartozó földrészletek.

A településre jellemző földtani felépítés és az aktuális morfológiai viszonyok ismeretében a jelenlegi és a további területhasználati célok megvalósulását alapvetően a fiatal geológiai korú képződmények aktuális állapota és a felszíni formák jelenléte határozhatja meg. Elsősorban a belterület nagyobb hányada alatti – a lejtős területrészeken mindenütt jelen lévő – gyors állapotváltozásra alkalmas és erózióra fokozottan érzékeny löszös sáv aktuális állapota és változásra való hajlama jelenthet szűk területrészekre kiterjedően nem felismerhető előjelek nélküli veszélyeztetést gravitációs tömegmozgás esetleges kialakulásával. A völgytalpi fiatalabb geológiai korú kevésbé nyugodt településű üledékanyag a megismétlődő tartós átáztatások miatt fellépő lehetséges utótömörödése okozhat csak az ottani épített környezetre szintén nem előre jelezhető veszélyeztetést. Az előbbiekben említett lehetőségek aktivizálódása mindenképpen klimatikus hatásokra következhet be a kőzettér alkalmasságát teljes mértékben kihasználva és szoros összefüggést is mutatva az állandó emberi jelenéttel.

Magyarhertelend közigazgatási területe belvízzel nem érintett, a települések ár-és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003 (XII.9.) KvVM-BM együttes rendelet szerint nem tartozik a nyilvántartott települések közé.

Ásványi nyersanyag lelőhely

A térség nyersanyag kincsekben szegény. Fosszilis energiahordozó és érces ásványi nyersanyag nem található Magyarhertelend területén. A nem érces ásványi nyersanyagok közül kiemelhető a homok, az agyag és a lösz. Mindezeknek a település történetében fontos jelentősége volt. Igen elterjedt volt a vályogtégla és kerámia készítése.

Összességében megállapítható, hogy Magyarhertelend területén az ásványi nyersanyagoknak többnyire csak helyi jelentőségük volt.

2 HELYZETÉRTÉKELÉS

2.1 A VIZSGÁLT TÉNYEZŐK ELEMZÉSE, EGYMÁSRA HATÁSUK ÖSSZEVETÉSE

A helyzetértékelő munkarészben összegzésre kerülnek a helyzetelemző munkarészek főbb megállapításai, majd ezek elemzése során megállapításra kerülnek azok a főbb pontok, melyek segítséget nyújtanak a település stratégiai irányainak meghatározásában.

Településhálózat

Magyarhertelend a Dél-dunántúli Régióban, Baranya vármegyében, Pécstől 24 km-re fekszik, a Komlói járás egyik települése. Gyorsforgalmi és országos I. rendű utak a Komlói járásban nem találhatóak. Legközelebbi gyorsforgalmi út az M6-M60 számú autópálya, melynek legközelebb lévő felhajtója 30 km-re található a településtől. Magyarhertelend, mint a járás egyik községe funkciói révén a környező településekre kismértékben gyakorol vonzerőt. Közigazgatási szempontból a település jelentős térszervező erővel nem rendelkezik sem az oktatás, sem az egészségügy, sem pedig a foglalkoztatás területén.

Társadalom és humán infrastruktúra

Magyarhertelend demográfiai jellemzőinek elemzése során észrevehető, hogy a település népessége az elmúlt években stabilizálódott. 2022-re azonban a lakónépesség számában kismértékű emelkedés látszik, 2023-ra pedig a Belügyminisztérium adatai szerint a népesség 2%-os növekedést mutatott. A település lakosságának összetétele, életkor szerinti eloszlása és nemek közötti aránya is befolyásolhatja a helyi közösség jellegét. A korösszetétel vizsgálata során látható, hogy a település népességének több mint fele a 14-65 éves korosztályba tartozik. A korfájának szerkezetében azonban az elöregedés a jellemző. Az időszakos demográfiai változások, például a születések és halálozások aránya, valamint az esetleges migráció is fontos tényezők a népesség alakulásában.

Magyarhertelenden pozitív tendenciák észlelhetők a képzettségi szint, a munkaerőpiaci helyzet és a jövedelmi viszonyok terén. A regisztrált álláskeresők száma csökkent. Az SZJA adófizetők száma és az egy lakosra jutó SZJA adóalap növekedése átfogóan a jövedelmek emelkedésére utal, azonban a bruttó hozzáadott érték terén kisebb lemaradás mutatkozik az országos és vármegyei szinttel összehasonlítva. A közfoglalkoztatottak száma, valamint az álláskeresési ellátásban és egyéb támogatásban részesülők száma is csökkenő értékeket jelöl, mely utalhat a munkaerőpiaci helyzet javulására.

A helyi identitás és közösség erősítése érdekében kiemelten fontos a történelmi és kulturális örökség ápolása, valamint a civil és kulturális szervezetek aktív részvétele a település életében. A helyi gazdaságfejlesztés, a turizmus és a foglalkoztatás, összekapcsolódnak a közösségépítéssel, ami hosszú távon a helyi fejlődést szolgálhatja. A helyi civil szervezetek aktívan részt vesznek a közösségépítésben, szabadidős tevékenységek szervezésében és faluszépítő kezdeményezések támogatásában. A gazdag történelmi hagyományok, kulturális események és népviseleti tradíciók segíthetnek a szorosabb közösségi kapcsolatok kialakításában. A civil és kulturális szervezeteknek gazdasági szerepet is tulajdonítanak, például a hátrányos helyzetű személyek képzésében és foglalkoztatásában. A helyi önkormányzat szociális ellátásokat kínál, a rászorultság mértékétől függően. Ezek a támogatások a hátrányos munkaerőpiaci helyzetű aktív korú személyeknek és családjuknak nyújtanak segítséget.

Magyarhertelenden az önkormányzat és a közösség aktívan részt vesz a helyi infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztésében. Az oktatás, egészségügy és szociális ellátás terén vannak erőfeszítések a lakosság jólétének és fejlődésének elősegítésére. A községben a nevelési intézmények száma szűkös, bölcsődei ellátás és óvodai nevelés rendelkezésre áll, azonban általános iskolai oktatás csak esti és levelező tagozaton érhető el, ezért a diákoknak a szomszédos településekre kell átjárniuk. Középfokú oktatási intézmény viszont megtalálható a településen, mely népszerű a térségből érkező diákok számára is. A községben háziorvosi és gyermekorvosi ellátás, valamint védőnői szolgálat elérhető, azonban fogorvosi ellátás és ügyelet legközelebb csak Komlón található. A szociális ellátás nagy részét a Komlói Kitérség Többcélú Önkormányzati Társulás által fenntartott intézmények biztosítják.

Az önkormányzat aktívan támogatja a civil szervezeteket, amelyek sokrétű tevékenységeikkel hozzájárulnak a település fejlődéséhez. Számos közművelődési és közösségi színtér a lakosság rendelkezésére áll. A település rendelkezik egy 2018-2023-as időszakra szóló Helyi Esélyegyenlőségi Programmal, amely az egyenlő bánásmód, esélyegyenlőség, diszkrimináció- és szegregáció-mentesség elveit tartalmazza.

Gazdaság

Magyarhertelend gazdasági pozícióját földrajzi elhelyezkedése alapjaiban determinálja, így a Mecsek szívében elhelyezkedő település, gazdaságfejlesztési értelemben, Baranya vármegye turisztikailag egyik legnagyobb potenciállal bíró térségének markáns elemeként azonosítható. Azonban – ahogy arra a fejlesztési terv előkészületei során folytatott mélyinterjúk, illetve a település irányítása és fejlesztése során szerzett mindennapos tapasztalatok rávilágítanak, - turisztikai és rekreációs potenciáljai ellenére Magyarhertelend komplex tényezőellátottságbeli kihívásokkal szembesül, melyek a település gazdaságfejlesztési törekvéseit jelentős mértékben nehezítik.

Magyarhertelend gazdasági súlya kapcsán - a rendelkezésünkre álló adatok alapján - megállapítható, hogy a település gazdasági teljesítménye a vármegyei és regionális szinttől elmaradást mutat. Mindez elsősorban az egy főre jutó iparűzési adóbevételek, a vállalkozások egy főre jutó jegyzett tőkéje, valamint a nettó jövedelem terén mutatkozik meg. A település gazdasági felzárkózását leginkább az uniós források irányába való fokozott kitettség, a vállalatok alacsony tőkekoncentrációja, a KKV-k generációváltási problémái, az új fejlesztési területek bevonásának nehézségei, valamint a strukturális munkaerőhiány nehezítik. Pozitívumként említhetjük azonban, hogy a 2014-2020-as uniós fejlesztési ciklus során a településen működő vállalkozások uniós forrásokból összesen 132 millió forint értékű vállalkozásfejlesztési beruházást hajtottak végre (GINOP), melyet további 1,7 milliárd forint összértékű mezőgazdasági termelői beruházás egészített ki (VP). Ennek következményeként a helyi vállalatok prosperitása erősödött, melynek eredményeként az önkormányzat egy lakosra jutó iparűzési adóbevételei 2014 és 2021 között 18 ezer forintról 25 ezer forintra növekedtek.

Táji-, természeti adottságok

A katonai felméréseken rögzített állapotokhoz képest mára Hertelend belterülete kismértékben tovább nőtt a fürdő, valamint D-i irányba. Barátúr településrész szinte változatlan szerkezettel maradt fenn. A külterület jelenlegi tájhasználata a fenti történelmi múltra vezethető vissza, tagoltsága megőrizte eredeti szerkezetét: É-on leginkább a domborzathoz igazodó szántóföldi művelés jellemző (az eredeti erdőterületek rovására történt a terjeszkedésük), ami D felé fokozatosan alakul át a Mecsek É-i lejtőire jellemző erdőtársulásokká. A teljes településre jellemző

változatos domborzat meghatározza a művelt területek morfológiáját, szerencsésen korlátozza a nagyparcellás művelés elterjedését. Két mesterséges tavat létesítettek az elmúlt évtizedekben, ezek a villámárvizek megfékezésén túl jelentős tájalkotó és mikroklíma javító tényezőként jelennek meg. Mindez együttesen olyan mozaikos tájszerkezetet hoz létre, ami tájökológiai és tájképi szempontból egyaránt kedvező.

A történelmi településmag mellett a belterület meghatározó tájalkotó eleme a termálfürdő lett. A köré szerveződött üdülőövezet ugyan jelentős területeket hódított meg, de a mecseki táj karakterét tiszteletben tartó kialakítása révén messziről alig érzékelhető.

Az erdőterületek a Mecseken jelentős területeket foglalnak el. Az elsődleges rendeltetési megosztásban a védelmi erők, mellette kis arányban a faanyagtermelő gazdasági erdők az uralkodók.

Összességében elmondható, hogy a tájhasználat maximálisan alkalmazkodott a kedvező helyi klimatikus és talajviszonyokhoz, és évszázadok óta őrzi a tágabb értelemben vett táji karaktert.

*Vizuális-esztétikai konfliktus*ként jelentkezik a település D-i határában lévő mezőgazdasági telephely, melynek rendezetlen képe fogadja az Orfű irányából érkezőket.

Funkcionális és tájökológia konfliktusként értelmezhető a felhagyott vasútállomás környezete. A leromlott épület és környezete kitűnő táptalaja az inváziós és gyomfajok terjedésének. A vasúthoz vezető hársfasort a beerdősülés veszélye fenyegeti.

A változatos domborzatnak és a meredek mecseki lejtőknek köszönhetően több helyen okoz problémát a vízerózió, amely a csapadékvíz nem megfelelő kezeléséből ered. Az erózió számos rongálást okoz a talajban, valamint az építményekben, ezen kívül a csapadék gyors lefolyása rontja a terület vízháztartását. A meredekebb hegyoldali lejtőkön az eddigieknél nagyobb figyelmet kell fordítani a csapadékvíz megfelelő elvezetésére, illetve egy részének helybentartására. Az egyre gyakoribb heves, hirtelen lezúduló nagy csapadékmennyiséggel járó zivatarok komoly problémát jelentenek azokon a felszíneken, ahol a nincs aljnövényzet, így az üres felszínen felgyorsul a víz lefolyása, és mély barázdákat, akár horhosokat vés magának. Ez megnehezíti a művelést és a karbantartást, az utak állapotát rontja. A problémát az időjáráshoz alkalmazkodó természetközeli megoldásokkal lehet enyhíteni (pl: teraszos művelés, aljnövényzet telepítése, tereprendezés), melyek a lezúduló víz lassítására, megfogására irányulnak.

A szántóföldi mezőgazdasági területeken kiépített vízelvezető rendszerek karbantartásának elmaradása és az árkok beszántása szintén tájökológiai konfliktushoz vezet. Amint ezek a rendszereknek nem tudják tökéletesen ellátni feladatukat, az a mezőgazdaság termelékenységében is vissza fog tükröződni.

Zöldfelületek

A település zöldfelületi ellátottsága magas. A zöldfelületek aránya a burkolt felületekhez képest elégségesnek mondható. Pozitívumként kell megjegyezni, hogy számos helyen vízáteresztő burkolatokat alkalmaztak (pl. parkolók zúzottkő burkolata), mely segíti a csapadékvíz helyben tartását.

A zöldfelületek eloszlása egyenletes a településen, így képes összefüggő zöldfelületi rendszerként működni. Ez ökológiai és klimatikus szempontból is fontos, kedvező körülményeket teremt az élőhelyek közti kapcsolatok kialakulásában, mindeközben tompítja az időjárás szélsőséges értékeit

elsősorban a nyári forróságban. Mindezek a turisztikai környezet miatt különösen nagy jelentőséggel bírnak.

A zöldfelületek fenntartását az Önkormányzat végzi. A település egészén meglátszik, hogy a zöldterületeket rendszeresen gondozzák, kaszálják, a növényzetet karbantartják.

A meglévő koros faállomány jelentős mértékben hozzájárul a klímaváltozáshoz való alkalmazkodáshoz, a cserje és évelőszintre azonban jóval kevesebb figyelem irányul. Klímaadaptív növénykiültetésekkel egyszerűsödne a fenntartás, tovább javulhatna a településklíma és nem utolsó sorban nőne a zöldfelületek díszítő értéke.

A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

- cserje és évelőfelületek hiánya
- sportpálya környezetének alulértékelése, hiányos fásítás
- a kemping melletti parkolóban az akácok tájidegen fajok, fokozatos leváltással cserélhetőek
- az utak menti zöldsávok alulértékelt területek, ezek fejlesztése a jövő feladata
- az É-i településkapu alulreprezentált
- D-ről érkezve a mezőgazdasági terület rendezetlen képe fogadja az idelátogatót.

Épített környezet

A község településszerkezetét a domborzat, a nagyobb vízfolyások illetve a település történeti fejlődése során kialakult közutak határozták meg, és képezik a mai napig a fejlődés alapját illetve gátló tényezőit.

A település nem rendelkezik hatályos rendezési tervvel, így a kiindulás alapja a jelenlegi ingatlan-nyilvántartás és a kialakult használat. A felsőbbrendű jogszabályok az új beépítésre szánt terület kijelölések tekintetében szigorúbbak lettek, így a település fejlesztése, új területek kijelölése és jogszabályi megfeleltetése komoly probléma elé állítja a település vezetését.

Magyarhertelend egyik fő potenciálja a turizmus (fürdő) továbbfejlesztése. A tevékenység által „igényelt" terület-felhasználások rendezése, a jövőbeni szándékok rögzítése, a biológiai aktivitás egyensúlyának teljesítése szempontjából is elengedhetetlen.

A település, lakó és gazdasági területek tekintetében is hiányokkal küzd, melynek oka, a hosszútávú elképzeléseket rögzítő tervek hiánya. A terület kijelölésnél tekintettel kell lenni a szomszédos területek használatára, hogy környezeti illetve vizuális konfliktusokat ne eredményezzen.

A település, a közigazgatási területén található – több szempontból is értékes - tavakra turisztikailag még nem épít.

A település számos országos védelem alatt álló épülettel rendelkezik. Helyi védelmet egy kereszt élvez, de számos még eredeti állapotában fennmaradt sváb téglaarchitektúrás gazdasági épület és hagyományos paraszthház is a népi építészeti örökség képviselője.

Közlekedés

Magyarhertelend ugyan nem rendelkezik főúti kapcsolattal, közúti kapcsolatai mégis kedvezőek: a 6602. j. ök. út a település beépített területének északi határán halad keresztül és kapcsolatot teremt keleti irányban Magyarszék községgel és a 66. sz. főúttal, nyugati irányban pedig a 6601. j. Oroszló-Szentlőrinc ök. úttal. A 66. sz. főút igénybevételével elérhető a vármegyeszékhely, Pécs város (24

km), és a 6542.j. ök. úton tovább haladva a járási központ, Komló város (13 km). A 6608. j. ök. út Orfű községben, a Pécsi- tó keleti oldalán halad és a 6604. j. ök. úthoz csatlakozva, azon keresztül Pécs város nyugati része, valamint az M60. j. autópálya végcsomópontja (28 km) is elérhető.

A település belső úthálózat elemeinek többsége nem megfelelő szélességű, kitérési lehetőség nem biztosított. A kis sugarú ívek miatt több helyen a nem megfelelő észlelési távolságok miatt az utakon közlekedésbiztonsági problémák is jelentkeznek.

A közforgalmú közlekedést a helyközi autóbuszvonalak járatai látják el, megfelelő járatsűrűséggel. A település tömegközlekedési lefedettsége azonban gyenge. A településen nincsenek kerékpárforgalmi létesítmények.

Majdnem minden utcában épült járda, de ezek általában keskenyek és rossz minőségűek, gyaloglásra alig, babakocsival vagy kerekesszékkel közlekedésre egyáltalán nem alkalmasak.

Közművek

A településen az 1960-as évek közepén kiépítésre került az ivóvízhálózat. A ligeti és mánfai mélyfúrású kútból származó ivóvíz minősége mindenben megfelel a minőségi követelményeknek, és mennyiségi szempontból is kielégíti az igényeket. A lakások, üdülők közel 100%-a rendelkezik ivóvíz-hálózati csatlakozással, csak a külterületek egyes részein nem került kiépítésre az. Mivel a község ivóvízrendszere több mint 60 éve épült ki, gyakoriak az elöregedésből adódó csőtörések.

1958-ban, uránérckutató fúrások nyomán fakadt fel a 38 °C-os termálvíz. Ma a fürdő két kútból nyeri a vizet: 550 m mélyről 38 °C-os, 1062 m mélyről 63 °C-os víz tör fel. A gyógyvíz reumatikus, ízületi, vérkeringési és idegrendszeri megbetegedések kezelésére alkalmas.

A község szennyvízközmű hálózattal rendelkezik a település szinte összes ingatlanán biztosított a szennyvízbekötés műszaki feltétele. A község közigazgatási területén a közműves hálózattal nem rendelkező ingatlanokon a háztartási szennyvíz begyűjtése vállalkozó által történik.

Magyarhertelend belterületén a nyitott csapadékvíz elvezető árkok minden esetben a közutak mentén, azokkal párhuzamosan futnak. A burkolatlan árkok füves rézsűvel lettek kialakítva, állapotuk megfelelő.

Az energiaellátásban a gázvezetékek kiépítése teljes körű, csakúgy, mint a villamosenergia-ellátásé.

A településen a megújuló energiaforrások kiaknázása elindult, a hálózati elektromos áram kiegészítése/kiváltása az Óvodában, a Coop üzletben és a Termálfürdőben napelemek segítségével megtörtént, amelynek szélesebb körű hasznosítása várható.

Környezetvédelem

Magyarhertelend település levegőminőségi helyzete kedvező. Az emisszióforrások kis száma és kismértékű kibocsátása miatt feltételezhető, hogy az év legnagyobb részében a levegő minősége megfelelő, az emberi egészséget veszélyeztető koncentrációk egyik szennyezőanyag tekintetében sem fordulnak elő. A település közigazgatási területén nincsenek jelentős zajterheléssel járó ipari tevékenységet folytató üzemek, illetve szórakozó- és vendéglátóhelyek.

A közlekedésből származó zajterhelés a települést érintő összekötő utak mentén a zajterhelési határértéket meghaladó mértékű lehet.

A települési szilárd hulladék begyűjtése a települések területén megoldott, a gyűjtés gyakorisága megfelelő. A lakosságnak van lehetősége a szelektív hulladékgyűjtésre, a szelektív hulladékgyűjtő

konténerek a települések központi részein kerültek kihelyezésre, illetve háztartásonként a szolgáltató elszállítja.

Árvízvédelmi szempontból Magyarhertelend a nem veszélyeztetett települések közé tartozik.

Összességében a település részletes környezetvédelmi szabályozását javasolt lenne helyi környezetvédelmi rendeletben rögzíteni, melyet megalapozó vizsgálatok (zajvizsgálat, imissziós mérések, forgalomszámlálás, mintavételezések, stb.), és részletes, megújított környezetvédelmi program alapján lehetne kidolgozni.

2.2 A HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE, SZINTÉZIS

Magyarhertelend lakónépességének számát vizsgálva a természetes szaporodás és a fogyás szélsőségei érzékelhetőek voltak, ugyanakkor az adatok azt mutatják, hogy 2021-től kezdődően pozitív javulás következett be ezen a területen. A belföldi vándorlási egyenleg szintén ingadozó értékeket vett fel, a 2022-es évtől pozitív irányú tendencia látható. Habár a településen élő lakosság nagy része alacsony végzettséggel rendelkezik, a legfrissebb (2022. évi) népszámlálás adatai alapján a 8. általános iskolai osztály végzettek aránya csökken, ezzel egyidejűleg pedig növekszik az érettségivel, vagy akár felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya. Mindezektől függetlenül a lakosok egy része nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel, jellemző a területre a társadalmi, gazdasági problémák jelenléte. A községben elérhető szociális, valamint egészségügyi ellátás. A köznevelési intézmények tekintetében a bölcsőde teljes kapacitáskihasználtsággal működik, azonban az óvoda és az általános iskola, valamint a gimnázium nem. Általános iskolai oktatás csak esti és levelező munkarendben érhető el a településen, nappali tanrendű általános iskolai oktatás hiányában a diákok Komló, Sásd, Magyarszék, valamint Pécs településekre járnak iskolába. A nyilvántartott álláskeresők száma a településen alacsony, emellett a közfoglalkoztatottak száma is évről évre csökken, mely a munkaerőpiac szegmenseiben történő pozitív irányú javulást jelölheti. Ezzel egyidejűleg azonban az álláskeresők alacsony száma gazdaságbővítést célzó beruházások esetén korlátozott helyi munkaerőforrást jelent. A civil és kulturális élet aktív és sokszínű Magyarhertelenden. A helyi civil szervezetek szabadidős programokat szerveznek, faluszépítő tevékenységeket is végeznek. A településen élők identitásának erősítése szempontjából a helyi civil és kulturális szervezetek kulcsszerepet játszanak, összehozva a közösséget és gondoskodva a helyi értékekről és hagyományokról. Számos közösségi tér megtalálható a településen, ahol különféle programokat és rendezvényeket, falunapokat, bálokat, valamint sporteseményeket szerveznek.

A települési gazdaságfejlesztés szempontjából az egyik legfontosabb ágazatként a turizmust azonosíthatjuk, mely a helyi termálfürdőre, valamint a természeti környezet által nyújtott vonzerőre alapoz. Az ágazat jelentőségét bizonyítja, hogy 2022-ben az önkormányzat idegenforgalmi adóból származó bevétele egy lakosra vetítve 5386,45 forintnyi bevételt tett ki, mely becsléseink alapján nagyságrendileg ötszöröse a vármegyei és országos, illetve több, mint kétszerese a regionális átlagnak. Mindebből megállapítható, hogy a település turisztikai értelemben prosperáló desztinációnak minősül. A turizmus fejlesztéséhez azonban elengedhetetlen a fürdő fejlesztése/bővítése, valamint a település minőségi szálláshelykínálatának fejlesztése, mely elmaradása az ágazat kiteljesedésének gátját képezi.

Magyarhertelend Önkormányzata – a település méreteiből adódóan – nem rendelkezik jelentősebb intézményállománnyal, sem a településüzemeltetést elősegítő szélesebb körű szervezeti háttérrel,

így a településüzemeltetési feladatokat az önkormányzat saját belső hivatali állományával, illetve külső szolgáltatók, szakértők igénybevételével oldja meg.

A magyarhertelendi önkormányzat külön megállapodás alapján Liget, Mecsekpölöske, Oroszló és Bodolyabér és Magyarszék Község Önkormányzataival együttesen – az önkormányzat működésével, a közigazgatási ügyek döntésre előkészítésével és végrehajtásával kapcsolatos feladatok ellátására – Magyarhertelendi Közös Önkormányzati Hivatal elnevezéssel, közös hivatalt működtet.

A település fejlesztése elsősorban a Magyar Falu Program keretében valósul meg, melynek köszönhetően az önkormányzat 2019 óta 45,5 millió forint összértékű projektcsomagot valósított meg különböző célzattal.

A tájhasználat maximálisan alkalmazkodott a helyi klimatikus és domborzati viszonyokhoz. A természeti adottságok mellett maga a táj, tájkép is kiemelkedő értékű a térségben. A tájképi együttes a tájhasználat mai rendszerével nem csak helyi, de megyei és országos szinten is védendő érték. Egy értékes táj vonzereje, kondicionáló és élettani hatása alapvetően kedvező, de egy idegenforgalomra építő közösségben pláne fontos, így ezért ennek a védelemnek Magyarhertelend esetében fontos szerepe van. Mindezt kiegészítik a természetvédelmi oltalom alatt álló területek, az erdők többségét lefedő ökológiai hálózati elemek.

A településen jelentős belterületi zöldfelület található, melynek eloszlása egyenletes. A meglévő zöldfelületi hálózat körben kapcsolódik a külterület zöldfelületi hálózatához, ezáltal maximális hozzájárul a kedvező településklíma kialakításához.

Magyarhertelend turisztikai adottságai, a fürdő, a víztározók és az ebben rejlő lehetőségek, a kikapcsolódás, feltöltődés, a rekreáció szempontjából kiaknázható potenciál, de területfejlesztési szempontból, az új beépítésre szánt területek kijelölése erősen korlátozott. A hatályos terv hiánya, a felsőbbrendű jogszabályi megfeleltetési kötelezettség, komoly akadálya a település fejlődésének.

SWOT-analízis

Magyarhertelend helyzetfeltárásának és –elemzésének eredményeit tematikus SWOT-analízisben foglaljuk össze. Az ebben felsorolt erősségek, gyengeségek, lehetőségek és veszélyek egyértelműen meghatározzák a község fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezőket.

Erősségek (Strenghts)	Gyeneségek (Weaknesses)
Társadalom, demográfiai viszonyok és tendenciák	
- népesség növekedés (2021-2022) - betelepülő családok támogatása - népességmegtartó intézkedések, közösségi színterek, programok, kulturális intézmények - erős közösségi élet - jól kiépített közszolgáltatások - helyi esélyegyenlőségi program megléte - a lakosság képzettsége javuló tendenciát mutat	- munkalehetőségek hiánya - munkanélküliség - elöregedő társadalom - belföldi vándorlási egyenleg ingadozása
Civil szervezetek, humán infrastruktúra és közszolgáltatások	
- jól működő alapellátás (biztosított egészségügyi szolgáltatások, szociális ellátás, oktatás és nevelés: bölcsőde, óvoda, gimnázium) - aktív közösségi élet - aktív civil szerveződések - sportolási lehetőségek biztosítása - jó közbiztonság - motivált településvezetés és helyi civil közeg	- korlátozott oktatási és képzési lehetőségek (pl. általános iskola csak esti és levelező munkarendben érhető el) - fiatalok szabadidős tevékenységét szolgáló infrastruktúra nem teljeskörű - közszolgáltatások fenntartásának és fejlesztésének pénzügyi nehézségei - szűk körű önkormányzati költségvetés és HR kapacitás
Gazdaság	
- meglévő turisztikai szolgáltatás (fürdő) - iparűzési adóból származó bevétel emelkedése - jelentős turisztikai potenciál - erős identitástudattal rendelkező közösség	- infrastrukturális hiányosságok (utak, közlekedési kapcsolatok fejletlensége) - alacsony gazdasági intenzitás - magasan képzett munkaerő hiánya - az önkormányzat anyagi lehetőségei korlátozottak - többségében alacsony színvonalú szálláshelyek - zárt földrajzi pozíció
Táji- és természeti adottságok, zöldfelületek	
- kedvező táji és természeti adottságok - vízfelületek jelenléte - kedvező klíma - egyedi tájkarakter - jelentős koros faállomány - termálfürdő	- É-i településkapu környezet kiaknázatlan pufferterület - szélerózió, vízerózió - vízelvezető csatornák, vízfolyások karbantartásának hiánya - sportpálya környezet alulértékelt
Épített környezet	
- számos megmaradt népi építészeti emlék - aránylag fiatal épületállomány	- nem megfelelő érték védelem - tartalék területek hiánya
Közlekedési hálózat és minősége	
- Közlekedési szempontból kiemelkedő a mikrotérségben - Két alacsonyabb rendű út találkozási pontjában fekszik - Járási szinten fontos közlekedési csomópont - Jó településközi kapcsolatok	- Helyi utak, járdák állapota nem megfelelő, - Hiányzik az összekötő út menti kerékpárút - Nagy a tömegközlekedéssel lefedetlen lakóterületek aránya – - Gyenge közlekedési, illetve tömegközlekedési kapcsolat a megyeszékhellyel - Kihasználatlan kötöttpályás közlekedés - Forgalomvonzó létesítmények környezetében kevés parkolófelület

Közművek és energiaellátás, zöld átállás	
- Járási átlagot meghaladó közművesítés - Közmű viszonylatban – víz, szennyvíz, gáz, áram - a település teljesen ellátott - Vezetékes telefon, kábeltelevízió, internet szolgáltatás - Termálvíz	- Elöregedő ivóvízrendszer
Környezet- és klímavédelem, katasztrófavédelem	
- Kedvező környezeti állapot - Megoldott települési szilárdhulladék elszállítás és szelektív gyűjtés	- Fűtésből, közlekedésből, ipari tevékenységből származó légszennyezőanyag-kibocsátás - A teher- és áruforgalom miatt fellépő levegőszennyezés és zajterhelés - Egyedileg, háztartásonként gyűjtött szennyvíz nem megfelelő tárolása, kezelése
Lehetőségek (Opportunities)	**Veszélyek (Threats)**
Társadalom, demográfiai viszonyok és tendenciák	
- foglalkoztatásbővítés a gazdaság és turizmus fejlesztése által - fiatalok helyben tartása - betelepülő családok további támogatása - digitális fejlesztések - esélyegyenlőségi programok továbbfejlesztése és új kezdeményezések indítása a helyi lakosság minden rétegének támogatására	- fiatalabb generációk elvándorlása - munkaerőhiány, munkaerő elvándorlása - a tartósan nyilvántartott álláskeresők számának növekedése - elöregedő társadalmat előidéző folyamatok fokozódása - munkanélküliség és gazdasági recesszió negatívan hathat a település gazdaságára
Civil szervezetek, humán infrastruktúra és közszolgáltatások	
- önkormányzat és civil szervezetek együttműködésének erősítése - sport-, és rekreációs szolgáltatások bővítése - képzések és oktatási kezdeményezések - humán Infrastruktúra Fejlődése, oktatási és egészségügyi intézmények fejlesztése - közszolgáltatások fejlesztése és bővítése - befektetésösztönzés erősítése - kooperáció erősítése a térség településeivel	- civil szervezetek pénzügyi függősége az államtól vagy külső támogatásokból - korlátozott oktatási és egészségügyi infrastruktúra - közszolgáltatások fenntartásához és bővítéséhez szükséges pénzügyi források hiánya - MFP források esetleges csökkenése
Gazdaság	
- termál- és ökoturisztikai fejlesztési lehetőségek - szálláshelyek fejlesztése - térségi turisztikai márka létrehozása - kihasználatlan gazdasági területek felhasználása - mezőgazdasági fejlesztések, helyi termékek népszerűsítése - innováció és a technológiai fejlődés	- gazdasági instabilitás és a vállalkozások kevésbé stabil működése a kis lélekszámból adódóan - turisztikai verseny - globalizáció és piaci változások hatásai - fejlesztési források elakadása - beruházók hiánya
Táji- és természeti adottságok, zöldfelületek	
- esőkertek kialakítása - zöldfelületek további fejlesztése a turisztikai fejlesztésekkel egyszerre - gazdagabb cserje és évelőszint létrehozása - fürdő parkolójának rendezettebb kialakítása természetalapú megoldások alkalmazásával	- heves esőzések negatív hatása - inváziós növényfajok szaporodása - beruházások, fejlesztések káros hatásai (beépítés növekedése, zöldterület csökkenése, tájképromboló hatás)

Épített környezet	
- Infrastrukturális fejlesztések megvalósulása az akcióterületen - Fürdő környezetének fejlesztése - Lakóterület fejlesztés - A települési arculatban meghatározó minőségi közösségi tér, közpark kialakítása - az önkormányzati tulajdonban lévő épületek korszerűsítése az üzemeltetési költségeket - csökkentené - turizmus ágazat fejlesztése, az eddig nem kiaknázott területek bevonásával - tavak adottságaink maximális kihasználása, szabadidős rekreációs terek létrehozása	- A község lakóházainak kiürülése - Új, a jelenlegi formavilágtól eltérő épületek építése, egységes utcakép megszűnése - Forráshiány miatt az épület állag tovább romlása - Népi építészeti örökség eltűnése - hatályos –tartalékokkal – rendelkező rendezési terv hiánya miatt kevés fejlesztési lehetőség
Közlekedési hálózat és minősége	
- a belső úthálózat a tömegközlekedés lefedettségének fejlesztése, állapotának javítása a vonzóbb lakókörülmények megteremtése, és a rekreációs funkciók elérhetősége érdekében - Kerékpáros útvonal kiépítése - Közlekedési fejlesztések megvalósulnak a mikrotérségben és a járásban	- Forráshiány következtében a környezeti infrastruktúra további kiépülésének elmaradása - Romlik a település elérhetősége az utak minőségének romlásával, az úthálózat bővítésének elmaradásával
Közművek és energiaellátás, zöld átállás	
- Az önkormányzati tulajdonban lévő épületek további korszerűsítése az üzemeltetési költségeket csökkentése - Növekszik a közüzemi gázhálózatra kapcsolódott lakások száma	- Forráshiány következtében a környezeti infrastruktúra további kiépülésének elmaradása
Környezet- és klímavédelem, katasztrófavédelem	
	- A környezettudatosság nem javul

Forrás: Saját szerkesztés, 2023. február

2.3 Vizsgálati térképek

Az egyes általános használat szerinti területek és településrészek, infrastruktúra-elemek

Magyarhertelend szerkezetét a domborzat, és a nagyobb vízfolyások valamint a település történeti fejlődése során kialakult **közutak** határozták meg.

A Baranya-csatornát kísérő völgyek jelölték ki az egykori település helyét.

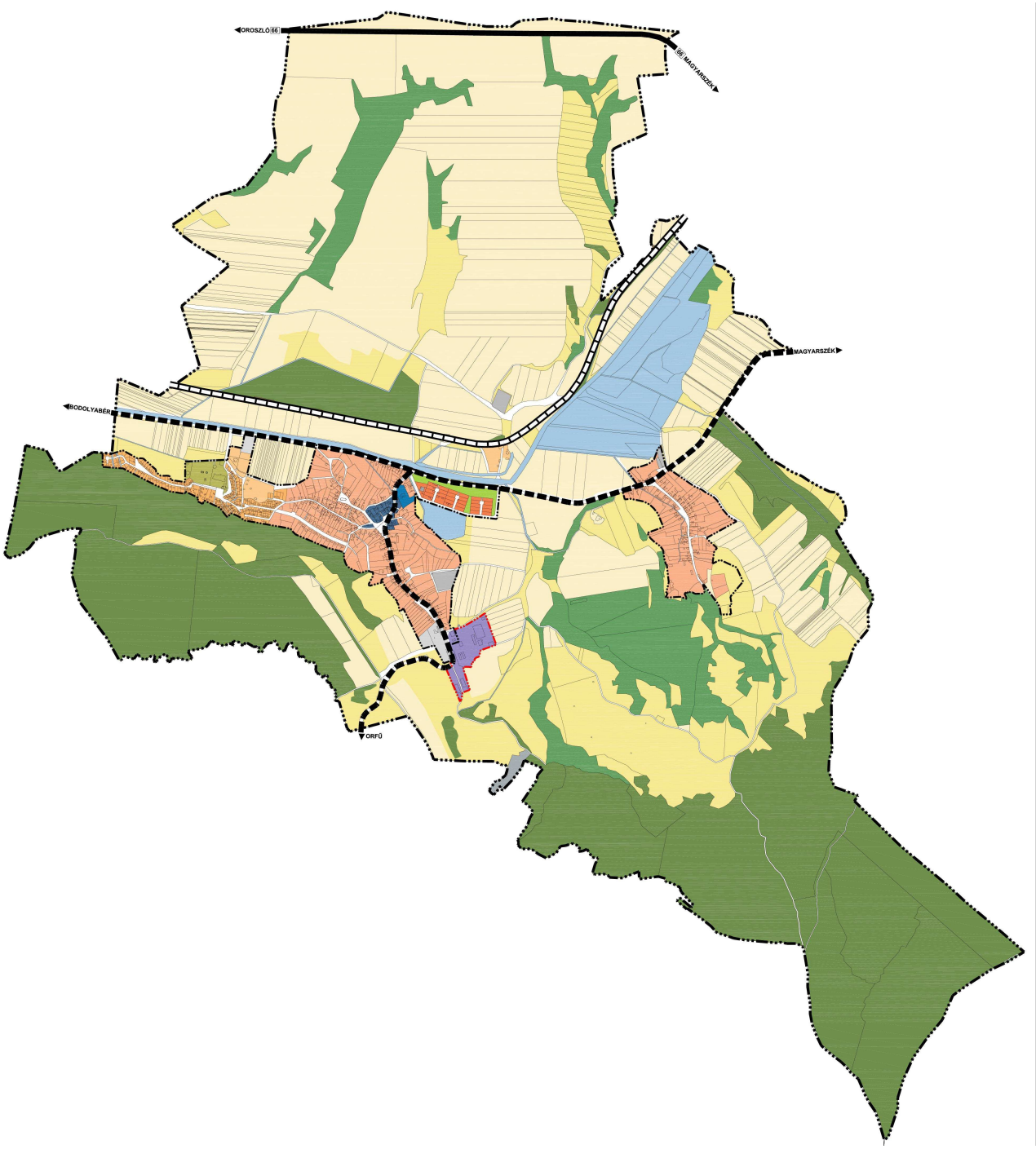
Délről változatos domborzatú erdők, északról nagyobb összefüggő lankásabb szántók illetve vízfolyások és azok megduzzasztása során keletkezett víztározók határolják a települést.

Magyarhertelend közlekedési hálózatának gerincét a 6602 és 6608 sz. országos közutak adják, a település ezen utak csomópontjában helyezkedik el. A terepadottsághoz igazodó organikus nyomvonal vezetésű utcákat mezőgazdasági jellegű telekhasználat jellemzi. Az 1970-es éveket követően déli irányában szabályos tömbök kialakításával további falusias, illetve a összekötő út mentén kertvárosiais lakóterületekkel bővült a település.

Ebben az időben indult meg az akkori strand körül a kis telkes szabadon állóan elhelyezett üdülő- és hétvégiházas területek, amely a 90-es évekre összeépült a történeti településsel.

A település északi pólusán található az egyetlen gazdasági terület.

A közigazgatási terület két egymástól markánsan elkülönülő, eltérő jegyeket viselő részre osztható. A belterülettől északra fekvő területre, amelyre a mező- erdő illetve vízgazdálkodási hasznosítás jellemző, és a belterülettől délre fekvő, jelentős kiterjedésű erdő területekre.

Probléma- és értéktérkép

Magyarhertelend azonosított értékeinek és problémáinak térképi formában való összefoglalását az úgynevezett értéktérkép és problématérkép mutatja be. Az értéktérkép célja, hogy a község kedvező adottságait térképes formában is megjelenítse. A SWOT elemzés alapján vizuális formában foglalja össze a község erősségeinek és lehetőségeinek ábrázolható elemeit.

A problématérkép a község konfliktusos területeit jeleníti meg térképen, a SWOT elemzés alapján vizuálisan szemlélteti a község gyengeségeinek és fejlesztési lehetőségek veszélyeinek ábrázolható tényezőit.

Az intézkedést, beavatkozást igénylő területek

A dokumentumban szereplő vizsgálatok alapján több intézkedést, beavatkozást igénylő terület is beazonosítható a településen. Ezen területek egy része az elmúlt években a fejlődés egy adott szintjén megrekedt, a megfelelő források vagy az egyéb fizikai akadályok miatt nem tudott megvalósulni, vagy olyan területek, ahol a jelenlegi fejlesztési és hiányos rendezési környezet nem igazodik az elképelt fejlesztésekhez, emiatt a tervek módosítása vált szükségessé.

Az egyes beavatkozás igénylő – előzetes akció - területeket a következők:

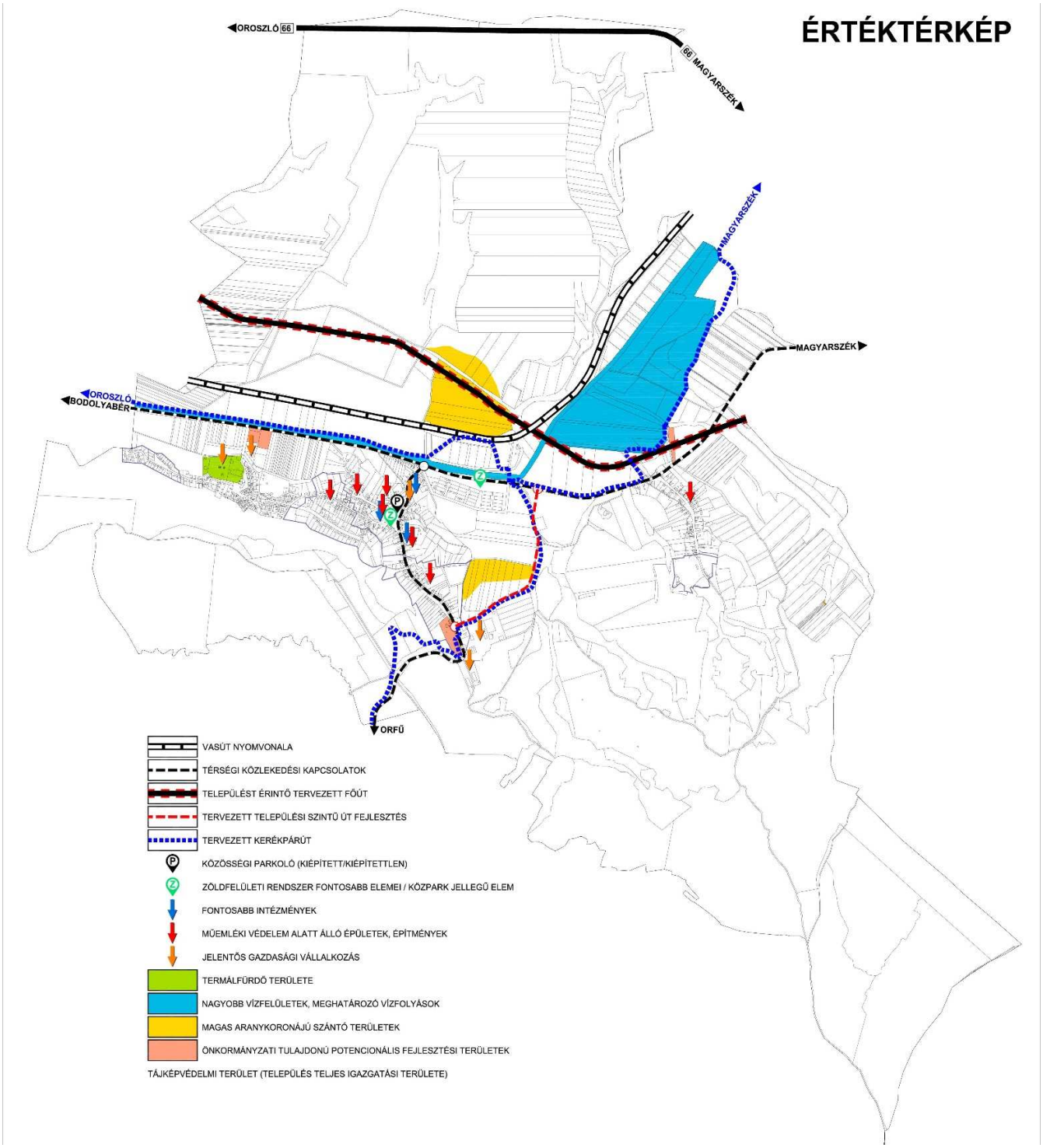
1-2. A tavak (Kis-tó és a Barátúri tó) környezetének fejlesztése

3. Fürdő terület bővítése

4. Új lakóterületek kijelölése

5. A 66. sz. főút új nyomvonalának kialakítása

6. Gazdaság fejlesztési terület a „Kis” kastély környezetében

ÉRTÉKTÉRKÉP
OROSZLÓ 66
66 MAGYARSZÉK
MAGYARSZÉK
MAGYARSZÉK
OROSZLÓ
BODOLYABÉR
ORFŰ
VASÚT NYOMVONALA
TÉRSÉGI KÖZLEKEDÉSI KAPCSOLATOK
TELEPÜLÉST ÉRINTŐ TERVEZETT FŐÚT
TERVEZETT TELEPÜLÉSI SZINTŰ ÚT FEJLESZTÉS
TERVEZETT KERÉKPÁRÚT
KÖZÖSSÉGI PARKOLÓ (KIÉPÍTETT/KIÉPÍTETTLEN)
ZÖLDFELÜLETI RENDSZER FONTOSABB ELEMEI / KÖZPARK JELLEGŰ ELEM
FONTOSABB INTÉZMÉNYEK
MŰEMLÉKI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ ÉPÜLETEK, ÉPÍTMÉNYEK
JELENTŐS GAZDASÁGI VÁLLALKOZÁS
TERMÁLFÜRDŐ TERÜLETE
NAGYOBB VÍZFELÜLETEK, MEGHATÁROZÓ VÍZFOLYÁSOK
MAGAS ARANYKORONÁJÚ SZÁNTÓ TERÜLETEK
ÖNKORMÁNYZATI TULAJDONÚ POTENCIONÁLIS FEJLESZTÉSI TERÜLETEK
TÁJKÉPVÉDELMI TERÜLET (TELEPÜLÉS TELJES IGAZGATÁSI TERÜLETE)

PROBLÉMATÉRKÉP

